

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ Οικονομικών και Διοικητικών Επιστημών
ΤΜΗΜΑ Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
ΠΜΣ Λογιστική - Χρηματοοικονομική και Διοικητική Επιστήμη

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ
ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ**

Λεωνίδας Γεωργίου
ΑΜ: 186

Επιβλέπων καθηγητής : Γεώργιος Αργυρός
Αν. καθηγητής Τμήμα Οικονομικών Επιστημών. Πανεπιστήμιο Πατρών

Πρέβεζα , Μάιος 2020

**LEGISLATION OF ILLEGAL REVENUE ACTIVITIES AND THE
ROLE OF AUDIT AUTHORITIES**

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Πρέβεζα, 2 Οκτωβρίου 2020

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής
 Γεώργιος Αργυρός,
 Αναπληρωτής καθηγητής

2. Μέλος επιτροπής
 Νικόλαος Αρνής,
 Λέκτορας

3. Μέλος επιτροπής
 Ευστράτιος Κυπριωτέλης,
 Λέκτορας

© Γεωργίου, Λεωνίδα, 2020.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις διατάξεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Γεωργίου, Λεωνίδα

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Οφείλω να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέπων καθηγητή μου, κύριο Γεώργιο Αργυρό, Αν. Καθηγητή του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε τόσο για την ανάθεση της μελέτης όσο και για την εποπτεία της κατά τη διεξαγωγή της έρευνας.

Θερμές ευχαριστίες θα ήθελα να δώσω και στον κα. Παρασκευή Παππά, η οποία με βοήθησε με τις γνώσεις και την καθοδήγηση του να ολοκληρώσω με επιτυχία την έρευνα μου.

Επιπλέον τα μέλη της τριμελούς επιτροπής αξιολόγησης, κ. Νικόλαο Αρνή και Ευστράτιο Κυπριωτέλη, για τις παρατηρήσεις τους και τα εποικοδομητικά τους σχόλια.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένεια μου και τους φίλους μου για την υπομονή τους και για την υποστήριξη που μου παρείχαν, στοιχείο σημαντικό για την επιτυχή ολοκλήρωση.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τις τελευταίες δεκαετίες όλη η προσοχή των κλάδων της παγκόσμιας οικονομίας και πολιτικής έχει στραφεί στην αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την κερδοσκοπία μέσω αυτών των δραστηριοτήτων. Βασικός στόχος για την μείωση την νομιμοποίησης των εσόδων αυτών αποτελεί η θέσπιση αυστηρής νομοθεσίας η οποία έχει ως σκοπό την εξάλειψη εικονικών συναλλαγών, πλασματικών αριθμών και απαλλαγή από τη φορολογία. Διάφορες τεχνικές και διαδικασίες έχουν αναπτυχθεί έτσι ώστε να μην γίνεται αντιληπτή η πορεία του μαύρου χρήματος από τις αρμόδιες αρχές. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί πλέον μια διαδικασία «ανακύκλωσης βρώμικου χρήματος» με κύριο χαρακτηριστικό την μυστικότητα. **Σκοπός** της παρούσας μελέτης ήταν να μελετηθεί η ισχύουσα νομοθεσία στη χώρας μας που αφορά το ξέπλυμα μαύρου χρήματος και να οροθετηθούν οι ελλείψεις των υπάρχουσών νομοθεσιών. Το βασικό συμπέρασμα που εξήχθη είναι ότι παρ'όλο τη σειρά νόμων η οποία έχει θεσμοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και έχει εισαχθεί και στην Ελλάδα, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε η Ελλάδα ούτε οποιαδήποτε άλλη χώρα μπορεί να είναι τόσο ισχυρή σήμερα ώστε να κερδίσει τη μάχη εναντίον των εγκληματικών ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Είναι όμως σαφές ότι οι χώρες της Ευρώπης και των ΗΠΑ είναι ένα ή δύο βήματα μπροστά από την Ελλάδα σε αυτό το θέμα με την Ελλάδα να πρέπει να ακολουθεί συνεχώς τις οδηγίες που θεσπίζονται από την ΕΕ και την FATF.

Λέξεις-κλειδιά: Ξέπλυμα χρήματος, παράνομες δραστηριότητες, νομιμοποίηση, Ευρωπαϊκή Ένωση, Ελλάδα

ABSTRACT

In recent decades, all the attention of the world economy and policy sectors has been focused on preventing money laundering and speculation through these activities. A key objective to reduce the money laundering is to enact rigorous legislation aimed at eliminating virtual transactions, fraudulent numbers and tax exemption. Various techniques and procedures have been developed to prevent the black money from being understood by the competent authorities. Money laundering is now a 'dirty money recycling' process with privacy being key. The purpose of this study was to study the current legislation in our country regarding money laundering and to identify the shortcomings of existing legislation. The main conclusion drawn is that despite the series of laws that have been enacted by the European Union and introduced in Greece, neither the European Union nor Greece or any other country can be strong enough today to win the battle against black money laundering criminals. But it is clear that the countries of Europe and the US are one or two steps ahead of Greece in this matter with Greece having to constantly follow the guidelines adopted by the EU and the FATF.

Keywords: money laundering, illegal activities, legislation, European Committee, Greece

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

FATF.....	Financial Action Task Force
G7.....	Group of 7
G8.....	Group of 8
CMIR.....	Currency and Monetary Instrument Report
ΗΠΑ.....	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΕΟΚ.....	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΕΚ.....	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΕ.....	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΦΕΚ.....	Φύλλο Εφημερίδας Κυβερνήσεως
ΟΜΚ.....	Όπλα Μαζικής Καταστροφής

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΛΕΓΧΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΟΥ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2014-2018.....	78
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2014-2016	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ.....	79
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΈΛΕΓΧΟΙ ΡΕΥΣΤΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2014-2016	80
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΣΤΑΛΘΗΚΑΝ ΣΤΟΝ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΚΑΤΟΠΙΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ & ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΗΚΑΝ ΓΙΑ ΕΛΕΓΧΟ-ΕΝΕΡΓΕΙΑ-ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΥΠΟΠΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2014-2016	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΥΠΟΠΤΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2013-2018.....	83

Πίνακας Περιεχομένων

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	6
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	1
ABSTRACT	8
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	10
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	10
Εισαγωγή	12
1. Έννοιες και ορισμοί του οικονομικού εγκλήματος	14
1.1. Ιστορική αναδρομή	14
1.2. Η έννοια του μαύρου χρήματος	15
1.3. Δημιουργική Λογιστική	16
1.4. Ξέπλυμα μαύρου χρήματος.....	19
1.5. Φάσεις ξεπλύματος χρήματος χωρισμένα σε μοντέλα	21
1.6. Μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος	24
2. Διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.....	31
2.1. Φάσεις νομιμοποίησης από παραβατικές δραστηριότητες.....	31
2.2. Άμεση διοχέτευση εσόδων	35
2.3. Έμμεση διοχέτευση εσόδων	36
2.4. Ο ρόλος των κρατών στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος	38
3. Νομοθεσία κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος	40
3.1. Διεθνές νομοθετικό πλαίσιο	40
3.1.1. Η δράση της FATF	42
3.1.2. Οι σαράντα συστάσεις της FATF	43
3.1.3. Διεθνείς Συμβάσεις που αποσκοπούν στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.....	45
3.2. Ευρωπαϊκό πλαίσιο	46
3.2.1. Η Επιτροπή εμπειρογνομόνων MONEYVAL	51
3.3. Εθνικό Πλαίσιο	52
4. Ο ρόλος των ελεγκτικών αρχών στην καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος....	68
4.1. Εισαγωγή.....	68
4.2. Αρμόδιες αρχές ελέγχου νομιμοποίησης εσόδων	69
4.3. Υπόχρεα πρόσωπα	72
4.4. Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	73
4.5. Ο ρόλος της Ένωσης Τραπεζών	76
4.6. Ο ρόλος του λογιστή.....	77
4.7. Στατιστικά στοιχεία σχετικά με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στην Ελλάδα	77
5. Συμπεράσματα.....	84
Βιβλιογραφία	90

Εισαγωγή

Το χρήμα αποτελεί το βασικό μέσο με το οποίο ο σύγχρονος άνθρωπος πραγματοποιεί καθημερινά τις οικονομικές του συναλλαγές και ικανοποιεί τις υλικές του ανάγκες. Ορισμένοι άνθρωποι που προσβλέπουν στην εύκολη απόκτησή του οδηγούνται στην χρήση αθέμιτων μέσων που αντιβαίνουν στην νομιμότητα και στους κανόνες της οικονομίας και της κοινωνίας, με αποτέλεσμα την οικονομική απάτη σε κάθε της μορφή. Η οικονομική απάτη αποτελεί ένα γενικό φαινόμενο το οποίο είναι συνεχώς εξελισσόμενο και αποτελεί πλέον μάλιστα της οικονομικής ζωής φυσικών, νομικών προσώπων και δραστηριοτήτων καθότι δημιουργεί ανισότητες, διαταράσσει την οικονομική αγορά και πολλές φορές η κλιμάκωση του φαινομένου σε παγκόσμιο επίπεδο μπορεί να προκαλέσει μέχρι και κατάρρευση εθνικών οικονομιών. Οι εγκληματίες καλύπτουν την παράνομη προέλευση του κέρδους τους μέσω της νομιμοποίησης των εσόδων αυτών και διαφυλάσσουν τις βάσεις των περιουσιακών τους στοιχείων, ώστε να αποφεύγεται η υποψία των υπηρεσιών επιβολής του νόμου.

Η ολοένα και αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και η κατάργηση των ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων αποτελούν κατάλληλες συνθήκες για την διευκόλυνση της διακίνησης και νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Η ταχύτητα διακίνησης κεφαλαίων και η αυξημένη χρήση των offshore εταιριών έχουν δώσει την δυνατότητα σε εγκληματικές ομάδες να καρπώνονται ανενόχλητοι κέρδη από την παράνομη δράση τους.

Τις τελευταίες δεκαετίες όλοι οι κλάδοι της παγκόσμιας οικονομίας και πολιτικής έχουν στρέψει την προσοχή τους στην αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την κερδοσκοπία μέσω αυτών των δραστηριοτήτων. Βασικός στόχος για την μείωση την νομιμοποίησης των εσόδων αυτών αποτελεί η θέσπιση αυστηρής νομοθεσίας η οποία έχει ως σκοπό την εξάλειψη εικονικών συναλλαγών, πλασματικών αριθμών και διαφυγή από τη φορολογία. Τέλος, το εθνικό ποινικό δίκαιο είναι διαμορφωμένο και επηρεασμένο από το ευρωπαϊκό και διεθνές δίκαιο και προβλέπει την συνεργασία των κρατών για την αντιμετώπιση της σύγχρονης εγκληματικότητας.^{1 2}

¹MOLANDER, R. C., CA, R. C. S. M., WILSON, P. A., MUSSINGTON, D. A. & MESIC, R. F. 1998. *Strategic Information Warfare Rising*, Rand Corporation santa monica ca.

²ΔΟΥΒΗΣ, Π. 2008. *Offshore Δραστηριότητες*, Σταμούλης.

Η παρούσα διπλωματική εργασία στοχεύει στην παρουσίαση της ισχύουσας νομοθεσίας κατά της νομιμοποίησης εσόδων τα οποία έρχονται από παράνομες δραστηριότητες, με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στο ρόλο των ελεγκτικών αρχών.

Στο **πρώτο** κεφάλαιο, γίνεται παρουσίαση βασικών εννοιών που σχετίζονται με το οικονομικό έγκλημα, τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τους φορολογικούς παράδεισους. Στο **δεύτερο** κεφάλαιο γίνεται πιο λεπτομερής και θεωρητική προσέγγιση για παράνομες οικονομικές δραστηριότητες - νομιμοποίηση εσόδων από τις δραστηριότητες αυτές. Ειδικότερα αναλύονται διεξοδικά οι φάσεις και οι μέθοδοι που ακολουθούνται από τους εγκληματίες για να νομιμοποιήσουν τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητες. Στο **τρίτο** κεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση του Διεθνούς, Ευρωπαϊκού και Εθνικού Νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων. Στο **τέταρτο** κεφάλαιο αναλύεται ο ρόλος των ελεγκτικών αρχών με σκοπό την εφαρμογή των νομοθετικών πλαισίων ώστε να μειωθεί η παράνομη δραστηριότητα.

1. Έννοιες και ορισμοί του οικονομικού εγκλήματος

Από τότε που ο σύγχρονος άνθρωπος έθεσε ως βασικό πυλώνα της ευημερίας του την Οικονομία θέλησε να αναπτύξει καινοτόμες και μη, επιχειρηματικές δραστηριότητες με σκοπό την κερδοφορία. Η ανάπτυξη των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη τεχνικών και μεθόδων οι οποίες είτε με νόμιμα είτε με δόλια μέσα είχαν ως σκοπό την αύξηση της κερδοφορίας ώστε να ωφεληθούν ένα ή περισσότερα φυσικά πρόσωπα. Αυτό το φαινόμενο συνιστά την οικονομική απάτη, που σαν ορισμός διαφοροποιείται μέσα στην διεθνή βιβλιογραφία. Συνήθως αναφέρεται ως δημιουργική – επινοητική λογιστική (creative accounting) και αποτελεί σύνηθες φαινόμενο που παρατηρείται σε ευρεία κλίμακα και κατηγοριοποιείται σε δύο είδη δημιουργικής-επινοητικής λογιστικής τα οποία είναι: η θεμιτή και η αθέμιτη³.

Επιπλέον, ένα άλλο σύνηθες φαινόμενο που συναντάται διεθνώς είναι η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή αλλιώς το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Με τον όρο βρώμικο ή μαύρο χρήμα χαρακτηρίζεται οποιοδήποτε έσοδο που προέρχεται από παράνομη πράξη ή ακόμα και το έσοδο που προήλθε από νόμιμη πράξη το οποίο στην συνέχεια δεν δηλώνεται, κατά παράβαση της υφιστάμενης νομοθεσίας. Και οι δύο περιπτώσεις αποτελούν οικονομικό έγκλημα⁴.

1.1. Ιστορική αναδρομή

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» επινοήθηκε τη δεκαετία του 1920 στις Η.Π.Α., όταν οι συμμορίες των δρόμων προσπάθησαν να εμφανίσουν ως νόμιμη την προέλευση των χρημάτων τους⁵. Για να καταφέρει να νομιμοποιεί τα έσοδα της, τα οποία προερχόταν από εγκληματικές δραστηριότητες, η μαφία στην Αμερική αγόραζε και χρησιμοποιούσε επιχειρήσεις πλυντηρίων ρούχων. Σύμφωνα με τις νόμιμες επιχειρήσεις που κατείχε η μαφία, με το λιανικό εμπόριο και την παροχή υπηρεσιών, ένας τρόπος για να επιτύχουνε τον σκοπό τους ήταν η ανάμιξη των παράνομων με τις νόμιμες αποδοχές που λάμβαναν,

³ AKPANUKO, E. & UMOREN, N. 2018. The influence of creative accounting on the credibility of accounting reports. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 16, 00-00.

⁴ ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κ. ΠΑΥΛΟΥ, Γ. Δ. 2009. *Η Νομιμοποίηση Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονικής της διάσταση Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008*, Π. Ν. Σάκκουλας.

⁵ EDELBACHER, M., KRATCOSKI, P. C. & DOBOVSEK, B. 2015. *Corruption, Fraud, Organized Crime, and the Shadow Economy*, Taylor & Francis.

έτσι παρουσίαζαν τα χρήματα από παράνομες ενέργειες, ως κέρδος από τις υποτιθέμενες νόμιμες εργασίες⁶. Για να μην εντοπιστεί η πραγματική προέλευση των χρημάτων, τα έσοδα αυτά πρέπει να πάρουν μια «μορφή» στην οποία να φαίνονται ότι έχουν νόμιμη προέλευση και στην συνέχεια να επενδυθούν στη νόμιμη οικονομία⁷. Για να καταφέρουν τους σκοπούς τους, χρησιμοποιούν τράπεζες, επιχειρήσεις ως βιτρίνες καθώς και φορολογικούς παραδείσους.

Ιστορικά, ο Al Capone ήταν από τους πρωτοπόρους στο ξέπλυμα χρήματος αφού την δεκαετία του 1920 δημιούργησε μια εγκληματική οργάνωση στην Αμερική αποφέροντας παράνομα έσοδα, τα οποία ξεπλένονταν από διάφορες επιχειρήσεις. Η φυλάκιση του Al Capone οδήγησε τους μετέπειτα εγκληματίες να οργανωθούν καλύτερα. Ένα άλλο παράδειγμα αποτελεί ο κακοποιός Meyer Lansky, όπου το 1931 μετά την καταδίκη του Al Capone για φοροδιαφυγή, μετέφερε κεφάλαια από την επιχείρησή του σε λογαριασμούς στο εξωτερικό και συγκεκριμένα στην Ελβετία και στο Χονγκ Κονγκ. Οι Ελβετικές τράπεζες μέσω υποτιθέμενων δανείων τον βοήθησαν να συγκαλύψει τα παράνομα χρήματα και σε περίπτωση που έκρινε απαραίτητο μπορούσε να τα δηλώσει και στο φορολογικό του σύστημα. Ο Meyer Lansky ποτέ δεν καταδικάστηκε για κατηγορίες που του είχαν απαγγελθεί, μιας και είχαν βρεθεί εκατομμύρια σε λογαριασμούς σε διάφορες χώρες. Ουσιαστικά ο Meyer Lansky είναι ο ιδρυτής της σύγχρονης μορφής του ξεπλύματος χρήματος⁸.

1.2. Η έννοια του μαύρου χρήματος

Ένα διεθνώς σοβαρό πρόβλημα αποτελεί η νομιμοποίηση εσόδων φυσικών και νομικών προσώπων από παράνομες δραστηριότητες (ή κοινώς ξέπλυμα χρήματος). Η έννοια αυτή αφορά οποιοδήποτε έσοδο που προέρχεται από παράνομη πράξη ή ακόμα και το έσοδο που προήλθε από νόμιμη πράξη, το οποίο στην συνέχεια, κατά παράβαση, δε δηλώνεται, όπως προκύπτει από την υφιστάμενη νομοθεσία. Και οι δύο περιπτώσεις αποτελούν οικονομικό έγκλημα. Επίσης με τον όρο ξέπλυμα χρήματος (money

⁶ROBINSON, J. 2003. *The Sink: Terror, Crime and Dirty Money in the Offshore World*, Constable.

⁷BUCHANAN, B. 2004. Money laundering - A global obstacle. *Research in International Business and Finance*, 18, 115-127.

⁸MADINGER, J. & KINNISON, N. 2011. *Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators, Third Edition*, Taylor & Francis.

laundering), δηλώνεται η μετατροπή των κερδών που προκύπτουν από παράνομες δραστηριότητες σε οικονομικά στοιχεία που εμφανίζονται να έχουν νόμιμη προέλευση⁹.

Ο όρος «παράνομες δραστηριότητες» περιλαμβάνει τις δραστηριότητες, οι οποίες δεν υπάγονται σε κάποιο θεσμικό και νομοθετικό πλαίσιο. Μερικά παραδείγματα είναι το λαθρεμπόριο όπλων, το εμπόριο διακίνησης ναρκωτικών, η δωροδοκία, η υπεξαίρεση χρημάτων, οι απάτες μέσω διαδικτύου, κ.α. Όλες οι παραπάνω δραστηριότητες επιφέρουν στα νομικά και φυσικά πρόσωπα που τις ασκούν υψηλά έσοδα, τα οποία προσπαθούν να νομιμοποιήσουν μέσω της παραπάνω διαδικασίας. Διάφορες τεχνικές και διαδικασίες έχουν αναπτυχθεί έτσι ώστε να μην γίνεται αντιληπτή η πορεία του μαύρου χρήματος από τις αρμόδιες αρχές.

Ο συνηθέστερος τρόπος είναι η διοχέτευση χρήματος που προέρχεται από παράνομες δραστηριότητες σε ένα σύνολο νόμιμων συναλλαγών, κυρίως σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, και επενδυτικών δραστηριοτήτων, όπου η κύρια προέλευση των παράνομων κερδών δεν είναι εμφανής¹⁰. Κατ' αυτόν τον τρόπο τα χρήματα αυτά έχουν, φαινομενικά, νόμιμη προέλευση και μπορούν να κυκλοφορήσουν στην οικονομία και χρησιμοποιηθούν. Κατά τη διαδικασία νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, είναι πολύ σημαντικό να αποφεύγονται εποπτικοί έλεγχοι από τις αρμόδιες αρχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις τα φυσικά και νομικά πρόσωπα προσπαθούν να προωθήσουν τα παράνομα έσοδα σε χώρες στις οποίες κυριαρχεί χαλαρό ελεγκτικό σύστημα. Η μεταφορά αυτή επιτυγχάνεται με την χρήση του διαδικτύου ή μετοχών, μέσω της ιδιοκτησίας ή συμμετοχής σε εταιρίες που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό (offshore) ή σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν στο εξωτερικό¹¹.

1.3. Δημιουργική Λογιστική

Η οικονομική απάτη δημιουργεί ανισότητες, συνταράσσει την οικονομική αγορά και πολλές φορές η διόγκωση του φαινομένου σε παγκόσμια κλίμακα, μπορεί να προκαλέσει μέχρι και κατάρρευση εθνικών οικονομιών. Οι λόγοι αυτοί έχουν οδηγήσει

⁹MASCIANDARO, D. & UNGER, B. 2007. Black Finance The Economics of Money Laundering.

¹⁰UNGER, B. & VAN DER LINDE, D. 2013. *Research Handbook on Money Laundering*, Edward Elgar Pub. Limited.

¹¹MAGNUSSON, M. 2014. *Offshore Companies: How to Register Tax-Free Companies in High-Tax Countries*, Opus Operis.

στην εξέλιξη της οικονομικής απάτης σε μάλιστα της «οικονομικής ζωής» φυσικών προσώπων και δραστηριοτήτων¹².

Ο Razaee το 2003 όρισε ότι η λογιστική απάτη μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων σκοπεύει στην απόπειρα των επιχειρήσεων να εξαπατήσουν ή να παραπλανήσουν τους χρήστες των καταστάσεων αυτών μέσω της σύνταξης και δημοσίευσης αλλοιωμένων οικονομικών στοιχείων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους¹³:

- Εσκεμμένη παρουσίαση στις λογιστικές αρχές εσφαλμένων στοιχείων, παραλείψεις ή διαστρεβλώσεις γεγονότων, εμπορικών συναλλαγών, λογαριασμών και άλλων σημαντικών πληροφοριών από τις λογιστικές καταστάσεις.
- Σκόπιμα λανθασμένη εφαρμογή, ερμηνεία και εκτέλεση των λογιστικών προτύπων, αρχών και των πρακτικών που χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση και αναφορά οικονομικών και επιχειρηματικών συναλλαγών.
- Χρήση λογιστικών τεχνασμάτων με σκοπό την διαχείριση εσόδων που έχουν προέλθει από παράνομες δραστηριότητες.
- Μεθοδεύσεις λογιστικών τεχνικών που βρίσκονται μέσα στα όρια των νόμων, αλλά είναι εύκολο να μεταβληθούν προς όφελος των παραβατών μέσα από τα «τεχνάσματα» αυτών.
- Παραποίηση ή αθέμιτη τροποποίηση οικονομικών μεγεθών, τηρούμενων στοιχείων και εγγράφων ή επιχειρηματικών συναλλαγών.

Επιπλέον η απάτη ορίζεται ως μια εκούσια, εσκεμμένη πράξη ενός ή περισσότερων ατόμων της επιχείρησης, που συνεπάγεται την ψευδή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με το Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240. Στο ίδιο πρότυπο, το σφάλμα ορίζεται σαν ένα ηθελημένο λάθος στις οικονομικές καταστάσεις π.χ. απροσεξίες, παρερμηνείες και καταχρηστική εφαρμογή των λογιστικών κανόνων¹³. Τα χαρακτηριστικά της απάτης είναι η αλλοίωση των στοιχείων του ενεργητικού, η καταχώρηση εικονικών συναλλαγών, η λανθασμένη εφαρμογή των λογιστικών προτύπων και αρχών. Επιπλέον στα χαρακτηριστικά αυτά εντάσσεται η αλλοίωση λογιστικών εγγραφών ή παραστατικών και η απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς αποδεικτικών στοιχείων. Η πρόθεση ή μη, για

¹²AMAT, O., BLAKE, J. & DOWDS, J. 1999. The Ethics of Creative Accounting.

¹³BAKER, W. E. & FAULKNER, R. R. 2003. DIFFUSION OF FRAUD: INTERMEDIATE ECONOMIC CRIME AND INVESTOR DYNAMICS*. *Criminology*, 41, 1173-1206.

παρουσίαση ή δημοσίευση παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων καθιστά το κριτήριο διαφοροποίησης μεταξύ απάτης και σφάλματος¹⁴.

Επίσης και το Αμερικάνικο Ινστιτούτο Ορκωτών Λογιστών (American Institute of Certified Public Accountants) στο πρότυπο Statement on Auditing Standards (SAS), διαχωρίζει το λάθος που προέρχεται από αμέλεια σε σχέση με το λάθος που έχει ως στόχο την απάτη (fraud), αναφέροντας ότι η απάτη αφορά την σκόπιμη παράβλεψη ποσών ή παραποίηση στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις εταιρειών. Κατ' επέκταση οι απάτες συνοδεύονται από πλαστά δικαιολογητικά, αλλοίωση των λογιστικών βιβλίων, αύξηση ή μείωση της απογραφής, εικονικές πράξεις ή εγγραφές.

Η δημιουργική λογιστική (creative accounting) είναι μια έννοια που απασχολεί τα τελευταία χρόνια την παγκόσμια οικονομία λόγω των συνεχών οικονομικών σκανδάλων. Έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί για την δημιουργική λογιστική, όμως όλοι καταλήγουν να την ορίζουν ως την σκόπιμη αποφυγή των νόμιμων κανόνων και την παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, με τέτοιο τρόπο, ώστε μέσω της παραβίασης των λογιστικών κανόνων και προτύπων, να παρουσιάζονται τα επιθυμητά οικονομικά αποτελέσματα στις οικονομικές οντότητες. Έτσι μέσω της δημιουργικής λογιστικής καταλήγουμε στην παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

Από την άλλη, η αξιοπιστία και η διαφάνεια των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων είναι πολύ σημαντικές για τους ενδιαφερομένους επενδυτές, ώστε να γίνει μια ορθολογική απόφαση για τα επενδυτικά τους σχέδια, διότι βάσει των πληροφοριών των οικονομικών στοιχείων μιας επιχείρησης, οι ενδιαφερόμενοι λαμβάνουν αποφάσεις για την επικείμενη επένδυση τους. Οι ελεγκτές που προβαίνουν στον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης, εγκρίνουν και επισφραγίζουν με τις γνώσεις και την αξιοπιστία τους, ότι δεν έχει γίνει αλλοίωση των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης¹⁵¹⁶.

Η αλλοίωση των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων, έχει ως αποτέλεσμα να κλονίσει την εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων επενδυτών ή πιστωτών, καθώς παρατηρείται αποτυχία σωστού λογιστικού ελέγχου. Επομένως η κοινωνία, οι επιχειρήσεις, οι ελεγκτές, οι λογιστές και το κράτος έχουν έννομο καθήκον να

¹⁴SPATHIS, C. 2002. Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, 17, 179-191.

¹⁵JONES, M. J. 2011. *Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals*, Wiley.

¹⁶KHANEJA, S. 2016. A Comprehensive Review of Literature on Creative Accounting.

προσπαθήσουνε για την πρόληψη και την ανακάλυψη οικονομικής απάτης στις επιχειρήσεις¹⁷.

Η αλλοίωση των οικονομικών καταστάσεων παρατηρείται στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα, αλλά και σε εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Σε μια απάτη συνήθως συμμετέχουν, ένα ή περισσότερα άτομα, τα οποία μπορεί να προέρχονται είτε από την διοίκηση είτε από το προσωπικό της επιχείρησης¹⁸.

Συμπερασματικά, η δημιουργική λογιστική εκμεταλλεύεται το γεγονός ότι απουσιάζει κάποια αρμόδια αρχή για να εποπτεύσει τους λογιστικούς κανόνες και μεθόδους. Έτσι ο κύριος σκοπός των Διεθνών λογιστικών προτύπων είναι να προστατεύσουν το κοινό από την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής.

1.4. Ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενο κεφάλαιο με την έννοια του μαύρου χρήματος νοείται οποιοδήποτε έσοδο προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα ή ακόμα και το έσοδο που προήλθε από νόμιμη πράξη το οποίο στην συνέχεια δεν δηλώνεται, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Και οι δύο περιπτώσεις αποτελούν οικονομικό έγκλημα.

Η Ελληνική νομοθεσία με το Νόμο 2145/1993, που τροποποιήθηκε με το άρθρο 2 του Νόμου 2331/95 αναφέρει ότι « η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες – με την έννοια της διάπραξης σοβαρών ποινικών αδικημάτων - είναι το σύνολο των πράξεων ή των παραλείψεων, με τις οποίες αποκρύπτεται η πραγματική προέλευση και ο δικαιούχος των παράνομα αποκτημένων περιουσιακών στοιχείων, με τρόπο ώστε, εμφανίζοντας την προέλευση από νόμιμη οικονομική δραστηριότητα, να διατηρεί τον έλεγχο επ' αυτών». Επίσης ο Νόμος 3691/2008 αναφέρει ότι το ξέπλυμα χρήματος είναι η πράξη όπου γίνεται η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώση του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του. Επιπροσθέτως με τον όρο ξέπλυμα χρήματος (money laundering) δηλώνεται η μετατροπή των κερδών που προκύπτουν από παρά-

¹⁷ΜΑΚΚΑΥΙ, Β. & ΣΧΙΚΚ, Α. 2003. Are auditors sensitive enough to fraud? *Managerial Auditing Journal*, 18, 591-598.

¹⁸ΣΤΑΛΕΒΡΙΝΚ, Ο. & ΣΑΚΚΟ, J. 2007. Rationalization of Financial Statement Fraud in Government: An Austrian Perspective. *Critical Perspectives on Accounting*, 18, 489-507.

νομες δραστηριότητες σε οικονομικά στοιχεία που εμφανίζονται να έχουν νόμιμη προέλευση¹⁹.

Το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί μια απειλή για το φορολογικό σύστημα των χωρών που πραγματοποιείται εξαιτίας της αδυναμίας του φορολογικού συστήματος μιας χώρας να ελέγξουν και να αποτρέψουν τέτοιου είδους δραστηριότητες. Η FATF το 1996 χαρακτήρισε το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως “μία διαδικασία απόκρυψης της προέλευσης των παράνομων εσόδων”. Επιπλέον ένας άλλος ορισμός, σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Προμήθειας Χρεογράφων (International Organization of Securities Commissions) το 1992 αναφέρει ότι το ξέπλυμα χρήματος αφορά μια μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων και διαδικασιών που έχουν σαν πρόθεση την απόκρυψη της πηγής των παράνομων χρημάτων και την εμφάνιση τους μέσω νόμιμων διαδικασιών. Το 1990, η σύμβαση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για το ξέπλυμα χρήματος (Οργανισμός European Communities Convention on Laundering), ανέφερε ότι το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι η μετατροπή ή μεταφορά περιουσίας, η οποία αποκτήθηκε από σοβαρό έγκλημα με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της περιουσίας ή της υποβοήθησης του ατόμου που εμπλέκεται σε τέτοιο αδίκημα, ώστε να αποφευχθούν οι νόμιμες.²⁰

Οι Graycar και Grabosky το 1996, χαρακτήρισαν ως ξέπλυμα χρήματος τη διαδικασία με βάση την οποία τα έσοδα από μια παράνομη διαδικασία τοποθετούνται σε συναλλαγές που αποκρύπτουν την προέλευση των χρημάτων με αποτέλεσμα να εμφανίζονται ως νόμιμα. Επιπροσθέτως, το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος σύμφωνα με τον Graham το 2003 ορίζεται ως η διαδικασία με την οποία τα έσοδα μιας παράνομης ενέργειας μετατρέπονται σε κεφάλαια που φαινομενικά έχουν μία νόμιμη προέλευση κι έτσι μπορούν να χρησιμοποιηθούν νόμιμα ή να ανακυκλωθούν σε άλλες επιχειρήσεις με παράνομες δραστηριότητες. Ως “μαύρο χρήμα” δεν χαρακτηρίζονται μόνο τα έσοδα από κλοπή ή ληστεία, αλλά και χρήματα που προέρχονται από τη διακίνηση ναρκωτικών, λαθραία όπλα, διακίνηση λαθρομεταναστών, καθώς και άλλες μορφές παράνομης δραστηριότητας και μπορούν να προσφέρουν πολύ μεγάλα κέρδη. Επομένως η νομιμοποίηση αυτών των χρημάτων αποφέρει υψηλά έσοδα και συμβάλλει στην συνέχιση της ύπαρξης του οργανωμένου εγκλήματος και στην επέκτασή του.^{21 22 23}

¹⁹MASCIANDARO, D. 2007. Economics of Money Laundering: A Primer. *SSRN Electronic Journal*.

²⁰LERARIO, D. 2016. The Basel Committee and the International Organization of Securities Commissions' 'Criteria for Identifying Simple, Transparent and Comparable Securitizations': Not So Simple. *Ibid*.

²¹PINNER, G. 1997. Money laundering: the state of play. *Trends in Organized Crime*, 2, 48-48.

²²MASCIANDARO, D. & UNGER, B. 2007. Black Finance The Economics of Money Laundering.

²³GRAHAM, T., BELL, E. & ELLIOTT, N. 2003. *Money Laundering*, Butterworths LexisNexis.

1.5. Φάσεις ξεπλύματος χρήματος χωρισμένα σε μοντέλα

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί πλέον μια διαδικασία «ανακύκλωσης μαύρου χρήματος» με κύριο χαρακτηριστικό την μυστικότητα. Οι παραβάτες προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα παράνομα έσοδα τους και έχουν την τάση να επαναλαμβάνουν συνεχώς τακτικές που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν. Η επανάληψη αυτή βοηθά στην τυποποίηση των μεθόδων δράσης των ατόμων που αφορούν στη νομιμοποίηση των εσόδων αυτών σε συγκεκριμένα μοντέλα. Η μοντελοποίηση πραγματοποιείται με σκοπό την συστηματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, με την πρόληψη παρ' όλα αυτά να αποτελεί την καλύτερη λύση²⁴.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στα μοντέλα τα οποία έχουν δημιουργηθεί και κατηγοριοποιούν τις μεθόδους νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Συγκεκριμένα:

Το μοντέλο των κύκλων

Σύμφωνα με το συγκεκριμένο μοντέλο, η διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα παρουσιάζεται ως ένα κυκλοφοριακό σύστημα στο οποίο τα χρήματα που προέρχονται από τέτοιου είδους δραστηριότητες εισέρχονται με νόμιμο τρόπο στην οικονομία όπου επενδύονται, τοποθετούνται και διαστρωματώνονται. Στην συνέχεια τα υποτιθέμενα αυτά «νόμιμα» χρήματα ξαναχρησιμοποιούνται με σκοπό να χρηματοδοτήσουν εκ νέου παράνομες δραστηριότητες.

Το τελεολογικό μοντέλο

Οι παραβάτες που έχουν επιλέξει την μέθοδο αυτή, φροντίζουν με κάθε λεπτομέρεια την κάλυψη των παράνομων δραστηριοτήτων τους, με την παράλληλη βοήθεια συνεργατών, οι οποίοι έχουν την δυνατότητα και την εμπειρία να πραγματοποιήσουν την κάλυψη που χρειάζονται. Οι κατάλληλοι άνθρωποι συνήθως είναι δημόσιοι υπάλληλοι όπως για παράδειγμα εφοριακοί ή εργαζόμενοι σε υπουργεία, δικαστικοί και δικηγόροι και αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της επιχειρούμενης συγκάλυψης.

²⁴PLATT, S. 2015. Money Laundering Models.

Το μοντέλο περιλαμβάνει τρία στάδια :

1. Σκοποί νομιμοποίησης εσόδων από παραβατικές δραστηριότητες

i) Ολοκλήρωση (μετατροπή- απόκρυψη)

ii) Επένδυση

iii) Φοροαποφυγή

iv) Χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων

2. Μέθοδοι δράσης

i) Εσωτερικό, Εξωτερικό , Χώρες του εξωτερικού, Φορολογικοί παράδεισοι

ii) Εταιρείες βιτρίνας

iii) Αξιόγραφα , αποταμιευτικοί λογαριασμοί

iv) Χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων

v) Χρήση Bitcoins

3. Παράγοντες οι οποίοι ενισχύουν το πρόβλημα του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

i) Οι παράνομες δραστηριότητες κινούνται σε διεθνές επίπεδο και το γεγονός ότι δεν υπάρχει κοινή πολιτική μεταξύ των χωρών για την καταπολέμηση των παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων έχει αρνητικό αντίκτυπο.

ii) Η εχεμύθεια και το απόρρητο που υπάρχει στις διατραπεζικές συναλλαγές, όπου οι παραβάτες "μεταφέρουν" χρήμα από παράνομες δραστηριότητες παγκοσμίως.

iii) Η κάλυψη που λαμβάνουν οι παραβάτες από δικαστικούς και δικηγόρους

iv) Η εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στον τραπεζικό τομέα

Το μοντέλο των φάσεων

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος σύμφωνα με τον Paolo Bernasconi διαχωρίζεται σε πρώτο και δεύτερο βαθμό. Ο ίδιος ξεχωρίζει τις χώρες, σε χώρες εμπορίου, όπου

πραγματοποιούνται οι παράνομες δραστηριότητες και σε χώρες ξεπλύματος χρήματος δηλαδή τους ονομαζόμενους φορολογικούς παράδεισους.

Σύμφωνα με αυτό το μοντέλο υπάρχουν δύο φάσεις:

Η πρώτη φάση :

- i) Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, τα οποία αποκτήθηκαν με παράνομες δραστηριότητες
- ii) Χρήματα, όπου η πηγή τους είναι παράνομη
- iii) Πλήθος από διατραπεζικές συναλλαγές με κύριο στόχο την κάλυψη
- iv) Η προσπάθεια να μην αναγνωριστούν οι παράνομες δραστηριότητες

Η δεύτερη φάση :

- i) Νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, όπου η κύρια προέλευση τους είναι από παραβατικές δραστηριότητες
- ii) Ίδρυση επιχειρήσεων για μικρό χρονικό διάστημα
- iii) Κύριος σκοπός είναι η κάλυψη των εγκληματικών δραστηριοτήτων²⁵.

Το Αμερικανικό μοντέλο

Το εύρος των μεθόδων που χρησιμοποιείται είναι συγκεκριμένο και αποτελείται από φάσεις. Σύμφωνα με την Αμερικανική προσέγγιση, η προσπάθεια νομιμοποίησης των εσόδων τα οποία προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, χωρίζεται σε τρεις φάσεις οι οποίες θα αναλυθούν περαιτέρω στο κεφάλαιο 3²⁶.

²⁵MCCARTHY, K. J., VAN SANTEN, P. & FIEDLER, I. 2015. Modeling the money launderer: Microtheoretical arguments on anti-money laundering policy. *International Review of Law and Economics*, 43, 148-155.

²⁶WALKER, J. & UNGER, B. 2009. Measuring Global Money Laundering: "The Walker Gravity Model". *John Walker*, 5.

1.6. Μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος

Οι κυριότερες μέθοδοι για τη νομιμοποίηση των εσόδων των φυσικών και νομικών προσώπων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες ή δεν δηλώνονται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία είναι το ξέπλυμα χρήματος μέσω τραπεζών μέσω εξωχώριων εταιρειών. Το κοινό στοιχείο που συνδέει τις τράπεζες, τόσο των εξωχώριων τραπεζών όσο και των υπολοίπων τραπεζών είναι ότι έχουν υιοθετήσει μια αυστηρή πολιτική απορρήτου, ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις των πελατών τους, οι οποίοι δεν είναι κάτοικοι των εν λόγω εξωχώριων χρηματοπιστωτικών κέντρων²⁷.

Οι παραβάτες για να χρησιμοποιήσουν τις τράπεζες για τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων τους, προσεγγίζουν ανθρώπους της εκάστοτε τράπεζας και τους προσφέρουν χρηματικές προμήθειες ως αντάλλαγμα για τις υπηρεσίες νομιμοποίησης. Σε περιόδους οικονομικής κρίσης η έλλειψη ρευστότητας, είχε ως αποτέλεσμα οι τράπεζες να δέχονται καταθέσεις χρημάτων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες ώστε να μην οδηγηθούν σε πτώχευση²⁸.

Συνήθως η κίνηση των χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες μέσω των τραπεζών πραγματοποιείται:

- Με ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων
- Με ταξιδιωτικές επιταγές
- Με έντοκα γραμμάτια
- Με χρηματικά εμβάσματα
- Με σύστημα πληρωμών μέσω λογαριασμών
- Με παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα
- Με προγράμματα εγγυήσεων δανείων

Επιπλέον, ένας συνηθισμένος τρόπος μεταφοράς χρημάτων είναι με το σύστημα e-banking, όπου με αυτό τον τρόπο τα χρήματα μεταφέρονται και κατατίθενται μέσω του διαδικτύου. Θεωρείται μια πρακτική ιδιαίτερα δύσκολη για να βρεθούν τα ίχνη τραπεζικών

²⁷MATZNER, S., CULLINAN, V. I. & DUBERSTEIN, C. A. 2015. Two-dimensional thermal video analysis of offshore bird and bat flight. *Ecological Informatics*, 30, 20-28.

²⁸WALKER, J. & UNGER, B. 2009. Measuring Global Money Laundering: "The Walker Gravity Model". *John Walker*, 5.

συναλλαγών. Επομένως γίνεται αντιληπτό ότι με την χρήση του e-banking δίνεται η δυνατότητα να μεταφέρονται εύκολα χρήματα από παράνομες δραστηριότητες σε τράπεζες που βρίσκονται σε χώρες με χαλαρό ελεγκτικό σύστημα²⁹.

Ο όρος "offshore banking" (δηλαδή εξωχώριων - παράκτιων τραπεζών) αναφέρεται σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που δραστηριοποιούνται σε χώρες, όπου επικρατεί ένα χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό πλαίσιο. Σε αυτές τις χώρες έχουν εγκατασταθεί, από την δεκαετία του 1960, σχεδόν όλες οι γνωστές διεθνείς τράπεζες ακολουθώντας τους πελάτες τους³⁰. Επιπροσθέτως, ο όρος αυτός αποτελεί ένα συνηθισμένο φαινόμενο να χρησιμοποιούνται και πιο σύνθετες μέθοδοι, οι οποίες βέβαια ενέχουν μεγαλύτερο κόστος, αλλά νομιμοποιούν' περισσότερα χρήματα από παράνομες δραστηριότητες. Ένας από τους πιο γνωστούς είναι ο τραπεζικός δανεισμός έναντι ενεχύρου. Ως ενέχυρο οι τράπεζες δέχονται κυρίως ακίνητα, μετοχές αλλά και μετρητά. Στην περίπτωση των μετρητών, το ποσό του δανείου είναι ίσης αξίας με εκείνη των μετρητών.

Πιο συγκεκριμένα, ο όρος αυτός αναφέρεται σε τραπεζικά ιδρύματα τα οποία εδρεύουν σε υπεράκτια κέντρα και κατά κύριο λόγο λειτουργούν με παρόμοιο τρόπο με τα κοινά τραπεζικά ιδρύματα. Προσφέρουν μια σειρά υπηρεσιών όπως καταθέσεις σε λογαριασμούς και καταθέσεις επιταγών έως υποθήκες ή εκδόσεις πιστωτικών καρτών. Η ανάγκη σύστασης τους δημιουργήθηκε ύστερα από την κατανόηση των τραπεζικών ιδρυμάτων ότι οι πελάτες με υψηλό εισόδημα είχαν ανάγκη πέραν των ευνοϊκών επιτοκίων, να λάβουν και άλλα οφέλη από τα τραπεζικά ιδρύματα όπως εμπιστευτικότητα, απόρρητο και απουσία παρακράτησης φόρου επί των τόκων. Η δημιουργία του e-banking αύξησε τη χρήση των τραπεζικών υπηρεσιών μέσω υπεράκτιων κέντρων και ευνόησε τη διακίνηση κεφαλαίων. Τα πιο διάσημα για τις τραπεζικές τους υπηρεσίες, υπεράκτια κέντρα στην περιοχή της Ευρώπης είναι η Ελβετία και το Λουξεμβούργο.

Η ανάπτυξη των εξωχώριων τραπεζικών κέντρων πραγματοποιήθηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960 σε χώρες όπου χαρακτηρίζονταν από ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς καθώς και από ελαστική κρατική εποπτεία, όπως απουσία συναλλαγματικών ελέγχων, μη φορολόγηση τόκων καταθέσεων σε κατοίκους που δεν είναι μόνιμα εγκατεστημένοι, αυστηρή τήρηση τραπεζικού και φορολογικού απορρήτου. Οι τραπεζικές εταιρίες που

²⁹GEIGER, H. & WUENSCH, O. 2007. The fight against money laundering : An economic analysis of a cost-benefit paradoxon. *Journal of Money Laundering Control*, 10, 91-105.

³⁰BUCHANAN, B. 2004. Money laundering - A global obstacle. *Research in International Business and Finance*, 18, 115-127.

έχουν σε φορολογικούς παραδείσους, συνήθως, δεν ασκούν δραστηριότητες μέσα στο υπεράκτιο κέντρο αλλά πραγματοποιούν διεθνείς συναλλαγές όπως διαχείριση καταθέσεων και παροχές δανείων σε κατοίκους που δεν έχουν μόνιμη κατοικία στο υπεράκτιο κέντρο. Με τον τρόπο αυτό οι κατάθετες έχουν τη δυνατότητα να λάβουν υψηλότερα επιτόκια καταθέσεων και οι δανειζόμενοι να έχουν μικρότερο δανειακό κόστος το οποίο οφείλεται στη ελάχιστη έως μηδενική φορολόγηση του τραπεζικού ιδρύματος. Οι υπεράκτιες τράπεζες χαρακτηρίζονται από έναν κώδικα εμπιστευτικότητας και δεν αποκαλύπτουν στοιχεία των πελατών εκτός αν υποχρεωθούν από κάποιο τοπικό δικαστήριο το οποίο γίνεται συνήθως μετά από αίτηση κάποιας τρίτης χώρας για κάποιον μόνιμο κάτοικο της τρίτης χώρας. Συνήθως τα δικαστήρια δικαιώνουν την άρση απορρήτου όταν υπάρχουν σοβαρά στοιχεία για χρήματα που πηγάζουν από εγκληματικές ενέργειες και τρομοκρατία. Τα υπεράκτια τραπεζικά ιδρύματα παρέχουν επίσης ένα πλήθος υπηρεσιών σε πελάτες υψηλών καταθέσεων ,ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η δημιουργία αριθμητικών και όχι ονομαστικών λογαριασμών, με αυτό το τρόπο διασφαλίζεται η ανωνυμία του ιδιοκτήτη του λογαριασμού. Αυτή η ανωνυμία τους εξασφαλίζει ότι όταν κάποιος τρίτος προσπαθήσει να στραφεί εναντίον της περιουσίας του ιδιοκτήτη δεν θα μπορεί να εντοπίσει τον συγκεκριμένο λογαριασμό, αυτό μπορεί να βοηθήσει σε περιπτώσεις διαζυγίου όπου ο ένας από τους δυο θέλει να κρατήσει κάποιο ποσό από διεκδικήσεις του συζύγου.

Ο πιο σημαντικός λόγος για τη σύσταση μιας υπεράκτιας εταιρείας είναι η φορολογία επί των κερδών. Ο φορολογικός συντελεστής στην Ελλάδα από το 2016 είναι στο 29% για φυσικά και νομικά πρόσωπα τα όποια ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα για τις εξής κατηγορίες: Προσωπικές εταιρείες (Ο.Ε., Ε.Ε.), Συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών, κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς, λοιπές κοινοπραξίες (στις οποίες δεν συμμετέχουν μόνο προσωπικές εταιρείες), μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα, Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε., τράπεζες.

Φυσικά για να επιλεγθεί η σωστή τοποθεσία δημιουργίας μια παράκτιας εταιρείας είναι η οικονομική και πολιτική σταθερότητα αλλά και το ευνοϊκό νομικό σύστημα της χώρας που θα φιλοξενήσει την παράκτια εταιρεία.

Τέλος, κριτήρια επιλογής των φορολογικών παραδείσων αποτελούν επίσης η μη συνεργασία των κρατών αυτών με φορολογικές αρχές τρίτων χωρών ως προς την

ανταλλαγή δεδομένων για συναλλαγές φορέων και την απόδοση των σχετικών φορών στις τρίτες χώρες. Επίσης, σημαντική είναι και η έλλειψη διαφάνειας στις συναλλαγές, που προεκτείνεται από την αδυναμία πρόσβασης των αρχών στα πραγματικά οικονομικά δεδομένα των συναλλασσόμενων η στη πραγματική ταυτότητα αυτών , έως και την εφαρμογή μυστικών κανόνων η διαπραγματεύσιμων φορολογικών συντελεστών μεταξύ των αρχών και των συναλλασσόμενων. Στην Ελλάδα το υπουργείο οικονομικών με τη ανεξάρτητη αρχή δημοσίων εσόδων εξέδωσαν τη ΠΟΛ 1024/2018 έτσι ώστε να γίνει ο καθορισμός των μη συνεργάσιμων κρατών για το έτος 2017 σύμφωνα με τη παράγραφο 3 του άρθρου 65 του ν.4172/2013.

Έχουν καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και πιο σύνθετοι μέθοδοι ξεπλύματος χρήματος, όπως αναφέρονται παρακάτω :

Ψηφιακά νομίσματα

Μια διαδεδομένη πρακτική είναι μέσω ψηφιακών νομισμάτων τύπου Bitcoin, Webcoin κ.λ.π. Το Bitcoin βασίζεται σε μια πλατφόρμα ανοιχτού λογισμικού με βασικό του πλεονέκτημα έναντι ανταγωνιστικών "νομισμάτων" την κρυπτογράφηση όλων των δεδομένων. Οι χρήστες αποθηκεύουν τα bitcoin τους σε ψηφιακά πορτοφόλια, τα οποία μπορεί να βρίσκονται σε κάποιο υπολογιστή, σκληρό δίσκο ή και τυπωμένα σε χαρτί. Η υπηρεσία έχει κατηγορηθεί πολλές φορές για απάτες και ξέπλυμα χρήματος.

Η διαδικασία έχει ως εξής: μπορεί κάποιος να αγοράσει ψηφιακά νομίσματα χρησιμοποιώντας χρήματα από παράνομες δραστηριότητες και στην συνέχεια να κάνει πληρωμές σε κάποιον τρίτο, ο οποίος μετατρέπει το ψηφιακό χρήμα σε φυσικό. Με δεδομένο ότι στην περίπτωση των υπηρεσιών αυτών δεν έχουν πιστοποίηση ταυτότητας, όπως π.χ. στο Paypal, όλα γίνονται πιο εύκολα³¹ .

Επίσης το bitcoin επιτρέπει σε κάθε χρήστη, να μεταφέρει χρήματα γρήγορα με μικρό ή και μηδενικό κόστος και πολύ χαμηλά εμπόδια εισόδου. Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν bitcoins άμεσα με άλλα νομίσματα και να τα μεταφέρουν μέσω διαφορετικών διευθύνσεων bitcoin για αντιπερισπασμό και για το εμπόριο με άλλους χρήστες για φυσικά αγαθά, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνονται περαιτέρω οι προσπάθειες για την αντιμετώπιση ξεπλύματος χρήματος³² .

³¹AMMOUS, S. 2018. *The Bitcoin Standard: The Decentralized Alternative to Central Banking*, Wiley.

³²POLASIK, M., PIOTROWSKA, A., WISNIEWSKI, T., KOTKOWSKI, R. & LIGHTFOOT, G. 2015. Price Fluctuations and the Use of Bitcoin: An Empirical Inquiry. *International Journal of Electronic Commerce*, 20, 9-49.

Online στοιχηματικές υπηρεσίες

Αποτελεί γνωστό τρόπο ξεπλύματος χρήματος, σύμφωνα με την οποία τα χρήματα που θέλουν τα φυσικά και νομικά πρόσωπα να νομιμοποιήσουν, τοποθετούνται σε συγκεκριμένους αγώνες και στην συνέχεια το κέρδος το εισπράττουν ως νόμιμο χρήμα³³.

Αγορά επιχειρήσεων μέσω τραπεζικού δανεισμού

Οι επενδύσεις σε αγαθά υψηλής χρηματικής αξίας βοηθούν στην απόκρυψη μεγάλων χρηματικών ποσών. Μεταξύ των ιδιωτών και των τραπεζών συνάπτονται πολλά τραπεζικά δάνεια με μεγάλα χρηματικά ποσά, με σκοπό την αγορά πολυτελών και ακριβών ακινήτων. Τα ακίνητα αυτά στην συνέχεια πωλούνται. Το συμβόλαιο πώλησής τους έχει μεγαλύτερη τιμή από την πραγματική τους αξία. Τα χρήματα από παράνομα έσοδα χρησιμοποιούνται με σκοπό την αγορά ακινήτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο γίνεται η μετατροπή του βρόμικου χρήματος σε νόμιμο. Συνήθως αυτός που παίρνει το δάνειο αποτελεί "βιτρίνα" ενός τρίτου προσώπου ή οντότητας³⁴.

Σταδιακές κινήσεις κεφαλαίων από ένα τραπεζικό λογαριασμό σε ένα άλλο ο οποίος βρίσκεται στο εξωτερικό καθώς και η κατοχή πολλών τραπεζικών λογαριασμών και εξαργύρωση συναλλαγματικών από επιχειρηματίες και στελέχη επιχειρήσεων.

Ξέπλυμα χρήματος και φιλανθρωπία

Ένα ανύπαρκτο πρόσωπο ανοίγει τραπεζικό λογαριασμό προκειμένου να συγκεντρωθούν χρήματα για φιλανθρωπικό σκοπό στο εξωτερικό³⁵.

Επιχειρήσεις που λειτουργούν ως βιτρίνες

Μια διαδεδομένη μέθοδος είναι η σύσταση εταιρειών που λειτουργούν ως βιτρίνες, των οποίων η ροή των εσόδων δεν μπορεί να ελεγχθεί και η διοχέτευση των εσόδων από συναλλαγές μικρής σχετικά αξίας προς αυτές. Τέτοιες επιχειρήσεις συνήθως έχουν άμεση επαφή με το κοινό, έχουν αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών περισσότερο παρά την πώληση αγαθών και δέχονται μετρητά ως αμοιβή. Η απευθείας επαφή με το κοινό

³³MCMULLAN, J. & REGE, A. 2010. Online crime and Internet gambling. *Journal of Gambling Issues*, 24.

³⁴SANUSI, Z. M., RAMELI, M. N. F. & ISA, Y. M. 2015. Fraud Schemes in the Banking Institutions: Prevention Measures to Avoid Severe Financial Loss. *Procedia Economics and Finance*, 28, 107-113.

³⁵SEYAM, Y., SEYAM, O., SALAMA, N. & SEYAM, A. 2018. An Overview of Fraud in Nonprofit Organizations and the Appropriate Approach to Prevent It. *International Journal of Accounting and Finance Studies*, 1, 183.

προσφέρει την ανωνυμία της πηγής των εισοδημάτων, δεδομένου ότι είναι παράλογη η τήρηση αρχείων των πελατών³⁶.

"Τριγωνικές" συναλλαγές μεταξύ επιχειρήσεων

Η μία επιχείρηση αγοράζει υπηρεσίες ή προϊόντα από την άλλη επιχείρηση με εικονικά τιμολόγια και χρεώνονται ή πιστώνονται τα αντίστοιχα χρηματικά ποσά στους τραπεζικούς λογαριασμούς τους. Συνήθως οι επιχειρήσεις αυτές δεν φαίνεται να έχουν κάποια σχέση μεταξύ τους και η έδρα τους είναι σε διαφορετική χώρα³⁷.

Η **ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων** από τραπεζικούς λογαριασμούς επιχειρήσεων με τη βοήθεια των τραπεζικών υπαλλήλων τους. Αρκετοί τραπεζικοί υπάλληλοι αναμειγνύονται στη διαδικασία ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων καθιστώντας ολοένα και πιο δύσκολη τη διαδικασία ανίχνευσης της απάτης. Τα κεφάλαια συνήθως μεταφέρονται σε άλλες εταιρείες με θυγατρικές που έχουν έδρα σε χώρες με χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό πλαίσιο.³⁸

Φορολογικοί παράδεισοι και εξωχώριες τράπεζες

Μια χώρα με χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό σύστημα δίνει τη δυνατότητα στους επίδοξους οικονομικούς δράστες να νομιμοποιήσουν παράνομα έσοδα εκμεταλλευόμενοι τη φορολογική πολιτική, η οποία χαρακτηρίζεται συνήθως από χαμηλή ή καθόλου φορολογία για τους ξένους επενδυτές που θα θελήσουν να ιδρύσουν εκεί εταιρείες, ή να μεταφέρουν εκεί τα κεφάλαια και τα περιουσιακά τους στοιχεία. Στις εξωχώριες τράπεζες οι παραβάτες ανοίγουν λογαριασμούς μέσω των οποίων διακινούν τα παράνομα έσοδα τους απολαμβάνοντας τα ίδια πλεονεκτήματα που τους παρέχει η εν λόγω χώρα³⁹.

Η **αγορά κερδισμένων δελτίων από τυχερά παιχνίδια** ή ακόμα και οι βεβαιώσεις κερδών από καζίνο. Έχει παρατηρηθεί να γίνεται αιτιολόγηση εσόδων από κερδισμένα δελτία τυχερών παιχνιδιών, δηλαδή να αγοράζονται τα τυχερά δελτία από τους πραγματικούς τυχερούς, μιας και τα δελτία δεν είναι ονομαστικά. Όσον αφορά τα κέρδη από καζίνο, αυτός που επιδιώκει τη νομιμοποίηση των εσόδων του από παράνομη δραστηριότητα, έχει τη δυνατότητα να κανταλλάξει τα μάρκα του καζίνο και να πάρει μετρητά, τα οποία στην συνέχεια να τα καταθέσει στην τράπεζα του καζίνο και να παραλάβει τραπεζική επιταγή.

³⁶VAN DRIEL, H. 2019. Financial fraud, scandals, and regulation: A conceptual framework and literature review. *Business History*, 61, 1259-1299.

³⁷SCHUCHTER, A. & LEVI, M. 2016. The Fraud Triangle Revisited. *Security Journal*, 29, 107-121.

³⁸HENDERSON, I. 2003. Electronic Funds Transfer Fraud. *Computer Fraud & Security*, 2003, 6-9.

³⁹MITYAKOV, S. 2015. *Offshore Schemes and Tax Evasion: the Role of Banks*.

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ότι οι πιο συνηθισμένοι τρόποι διακίνησης παράνομων χρημάτων μέσω των τραπεζών αποτελούν:

- Οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων
- Το πρόγραμμα εγγυήσεων δανείων
- Οι ταξιδιωτικές επιταγές
- Τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα
- Τα συστήματα πληρωμών μέσω λογαριασμών
- Τα χρηματικά εμβάσματα
- Οι επιταγές
- Τα έντοκα γραμμάτια – ομόλογα

2. Διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες

Στις μέρες μας όλο και περισσότεροι άνθρωποι καταφεύγουν στο ξέπλυμα χρήματος είτε με έσοδα από κάποια παράνομη δραστηριότητα είτε με κάποια νόμιμη δραστηριότητα στην οποία όμως στη συνέχεια δε δηλώνεται. Όπως προαναφέρθηκε και οι δυο αυτές περιπτώσεις αφορούν περιπτώσεις οικονομικού εγκλήματος. Στην περίπτωση της νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από μια παράνομη δραστηριότητα, αυτή δε δηλώνεται προκειμένου να μην αποκαλυφθούν τα συμπλεκόμενα μέλη της ενώ στην περίπτωση της νομιμοποίησης εσόδων συνήθως γλιτώνεται η φορολογική επιβάρυνση.

2.1. Φάσεις νομιμοποίησης από παραβατικές δραστηριότητες

Η νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες παρουσιάζονται σε τρεις φάσεις νομιμοποίησης από τη στιγμή που διαπράττεται μια παραβατική δραστηριότητα μέχρι την τελική προσκόμιση εσόδων. Τα τρία στάδια είναι η **τοποθέτηση**, η **στρωμάτωση** και η **ολοκλήρωση**. Αρχικά, οι παράνομες ταμειακές ροές εισάγονται κρυφά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Στη συνέχεια τα χρήματα κινούνται προς διάφορες κατευθύνσεις, μέσω ηλεκτρονικών μετακινήσεων ή μεταφοράς σε πολλαπλούς λογαριασμούς, με σκοπό τον αποπροσανατολισμό της προέλευσης των χρημάτων. Τέλος, αφού γίνει η ένταξη των χρημάτων αυτών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, διενεργούνται κάποιες περαιτέρω ενέργειες και πλέον το «μαύρο» χρήμα θεωρείται «καθαρό».

Πιο αναλυτικά, οι φάσεις είναι οι εξής:

Φάση Τοποθέτησης (placement stage)

Σε αυτή την φάση τα χρήματα διοχετεύονται και αναμιγνύονται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθενται σε τράπεζες. Πολλές φορές η μεταφορά των χρημάτων πραγματοποιείται από μία χώρα σε μία άλλη, με σκοπό να τοποθετηθούν σε τραπεζικούς λογαριασμούς⁴⁰. Είναι πολύ σημαντικό και συνηθισμένο για τους παραβάτες να περάσουν αυτά τα χρήματα σε τραπεζικούς λογαριασμούς και με διάφορες μορφές επενδύσεων, δίχως να κινήσουν υποψίες, διότι αυτό το στάδιο περιέχει και το μεγαλύτερο ρίσκο, καθώς

⁴⁰UNGER, B. & VAN DER LINDE, D. 2013. *Research Handbook on Money Laundering*, Edward Elgar Pub. Limited.

είναι μεγάλος ο κίνδυνος να αποκαλυφθούν εύκολα οι παράνομες δραστηριότητες, λόγω της άμεσης σχέσης των χρημάτων με την παράνομη δραστηριότητα. Παρατηρείται ότι συνήθως κάποιος είναι ιδιοκτήτης ή απλώς συμμετέχει σε μία εταιρεία που τη χρησιμοποιεί ως "βιτρίνα" και ακολουθεί όλες τις νόμιμες οδούς. Στην συνέχεια καταθέτει στον λογαριασμό του τα νόμιμα κέρδη μαζί με τα παράνομα. Όταν ολοκληρωθεί αυτή η φάση, τα παράνομα έσοδα έχουν μετατραπεί από χρήματα σε φυσική μορφή σε λογιστικό χρήμα διαμέσου λογαριασμών καταθέσεων.

Στη φάση της τοποθέτησης ακολουθούνται συγκεκριμένες μέθοδοι. Μια γνωστή μέθοδος είναι η μέθοδος του μυρμηγκιού (smurfing), κατά την οποία τα παράνομα χρήματα κατανέμονται σε μικρότερες καταθέσεις, όπου αυτό βοηθάει στο να μην εντοπιστούν και να μην κινήσουν υποψίες από το χρηματοπιστωτικό σύστημα⁴¹. Επιπλέον για να πραγματοποιηθούν αυτές οι καταθέσεις θα πρέπει να συνεργαστούν αρκετοί άνθρωποι, οι οποίοι είναι υπεράνω υποψίας και αποτελούν τους μεσολαβητές. Οι μεσολαβητές είναι εκείνα τα άτομα που πραγματοποιούν τις καταθέσεις των χρημάτων σε τραπεζικούς λογαριασμούς που τους υποδεικνύονται, για λογαριασμό τρίτων προσώπων⁴².

Μια άλλη δημοφιλής μέθοδος είναι το λαθρεμπόριο νομισμάτων (Currency smuggling), στο οποίο πραγματοποιείται η τοποθέτηση των παράνομων χρημάτων σε συσκευασίες, που υποτίθεται ότι περιέχουν νόμιμα εμπορεύματα, με σκοπό να μεταφερθούν εκτός συνόρων και να αποκρυφθεί η ιδιοκτησία της. Ο προορισμός αυτών των χρημάτων είναι χώρες οι οποίες είναι γνωστές για το χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό πλαίσιο όσον αφορά την προέλευση των χρημάτων και υπάρχουν κανονισμοί τραπεζικού απορρήτου⁴³.

Τα ανώνυμα ομόλογα – επιταγές αποτελούν τη μέθοδο στην οποία γίνεται η αγορά τους, χωρίς να απαιτούνται τα προσωπικά στοιχεία του κατόχου τους. Σε αυτές τις αγοραπωλησίες παίζει σημαντικό ρόλο το διαδίκτυο και η δυνατότητα πραγματοποίησης τραπεζικών συναλλαγών από τον προσωπικό υπολογιστή (internet banking). Επιπλέον οι

⁴¹WALKER, J. & UNGER, B. 2009. Measuring Global Money Laundering: "The Walker Gravity Model". *John Walker*, 5.

⁴²SARIGL, H. 2012. Money Laundering and Abuse of the Financial System.

⁴³CASSELLA, S. 2019. Bulk Cash Smuggling and the Globalization of Crime: Overcoming Constitutional Challenges to Forfeiture under 31 U.S.C. 5332.

κάτοχοι αυτών των τίτλων έχουν την δυνατότητα να τους ρευστοποιήσουν και στην συνέχεια να προβούν στην αγορά άλλων τραπεζικών τίτλων⁴⁴.

Τέλος, η αγορά πολύτιμων αντικειμένων χρησιμοποιείται κυρίως από τους παραβάτες με σκοπό να αλλάξουν την μορφή των χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες αγοράζοντας πολυτελή σπίτια, αυτοκίνητα, διαμάντια, σκάφη κ.α., με κύριο σκοπό να τα μεταπωλήσουν.

Φάση διαστρωμάτωσης ή συσσώρευσης (layering stage)

Στην εν λόγω φάση πραγματοποιούνται πολύπλοκες συναλλαγές και παραπλανητικές μεταφορές, ώστε να γίνει το πρώτο βήμα για να μην φαίνεται η πραγματική προέλευση των παράνομων χρημάτων. Γίνεται ο διαχωρισμός των παράνομων κερδών από την πηγή προέλευσής τους και τα χρήματα αυτά έχουν κατατεθεί σε μικρά ποσά σε σκορπισμένους τραπεζικούς λογαριασμούς. Με αυτά τα χρήματα γίνεται η αγορά σε μετοχές μιας εξωχώριας εταιρείας και στην συνέχεια η εταιρεία αυτή μπαίνει στην διαδικασία των επενδύσεων με αυτά τα παράνομα χρήματα. Για να πραγματοποιηθεί η διαστρωμάτωση - συσσώρευση, χρειάζεται η ύπαρξη ενός πολύπλοκου δικτύου οικονομικών συναλλαγών, για παράδειγμα η μεταφορά χρημάτων σε οικονομικές μονάδες οι οποίες έχουν έδρα χώρες που προστατεύουν παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Σε αυτή την φάση γίνεται μια προσπάθεια απόκρυψης αποδείξεων για την προέλευση των χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με αυτή την φάση γίνεται μεταφορά των χρημάτων μεταξύ λογαριασμών τραπεζής, συνήθως σε μικρά εξωχώρια τραπεζικά καταστήματα. Με άλλα λόγια, μεταφέρονται τα χρήματα προς παγκόσμιες τράπεζες σε εταιρείες – βιτρίνες, οι οποίες προστατεύουν τις παράνομες οικονομικές συναλλαγές, με κύριο μέλημα να γίνεται απόκρυψη της αληθινής πηγής των χρημάτων αυτών.⁴⁵

Φάση ολοκλήρωσης (integration stage)

Σύμφωνα με την συγκεκριμένη φάση έχει εξαφανιστεί κάθε ίχνος παρανομίας και έτσι τα περιουσιακά στοιχεία φαίνονται νόμιμα. Η ολοκλήρωση της όλης διαδικασίας νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, γίνεται στην περίπτωση που

⁴⁴BARONE, R. & MASCIANDARO, D. 2008. Worldwide Anti-Money Laundering Regulation: Estimating Costs and Benefits. *Global Business and Economics Review*, 10, 243-264.

⁴⁵UNGER, B. & VAN DER LINDE, D. 2013. *Research Handbook on Money Laundering*, Edward Elgar Pub. Limited.

αυτά τα έσοδα έχουν αποκτήσει νομιμότητα. Για να εξασφαλιστούν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία δεν αρκεί μόνο η απλή τοποθέτηση τους σε κάποιο τραπεζικό λογαριασμό, αλλά χρειάζεται και να μην φαίνεται η παράνομη προέλευση τους. Η νομιμοποίηση τους εξυπηρετείται μόνο με την συνεχή τοποθέτηση τους στο χρηματοοικονομικό σύστημα. Οι εξωχώριες εταιρείες έχουν μεγάλη χρησιμότητα σε αυτή την φάση, γιατί μετατρέπουν το μαύρο χρήμα σε νόμιμο με την χρήση μιας νόμιμης συναλλαγής, για παράδειγμα με την πώληση ενός ακινήτου που ανήκει σε μια εξωχώρια εταιρεία⁴⁶.

Εικόνα 1: Τα τρία στάδια της νομιμοποίησης εσόδων είναι η τοποθέτηση, η στρωμάτωση και η ολοκλήρωση. Στη φάση Τοποθέτησης (placementstage) τα χρήματα διοχετεύονται και αναμιγνύονται με νόμιμα κεφάλαια ή απλά κατατίθενται σε τράπεζες, στη φάση της διαστρωμάτωσης πραγματοποιούνται πολύπλοκες συναλλαγές και παραπλανητικές μεταφορές, ώστε να γίνει το πρώτο βήμα για να μην φαίνεται η πραγματική προέλευση των παράνομων, στη φάση της ολοκλήρωσης κάθε ίχνος παρανομίας και έτσι τα περιουσιακά στοιχεία φαίνονται νόμιμα.

⁴⁶PISANI, N. & RICART, J. 2008. Offshoring and the Global Sourcing of Talent: Understanding the New Frontier of Internationalization. *Proceedings of 2nd Annual Offshoring Research Network Conference and Workshop, Temple University.*

2.2. Άμεση διοχέτευση εσόδων

Χρησιμοποιούνται ορισμένες τεχνικές οι οποίες έχουν ως στόχο τη διοχέτευση των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες με άμεσο τρόπο. Παρόλο που η διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μπορεί να λάβει αρκετές μορφές, μια βασική κατηγοριοποίηση περιγράφεται ακολούθως:

Μέθοδος μυρμηγκιού (Smurfing)

Είναι από τις πιο συνηθισμένες τεχνικές και αφορά το διαχωρισμό των παράνομων χρημάτων σε μικρότερα ποσά. Κατ' αυτόν τον τρόπο εκτελούνται διάφορες συναλλαγές στα όρια που έχουν τεθεί από την κάθε χώρα. Η συγκεκριμένη μέθοδος απαιτεί την εμπλοκή αρκετών διαμεσολαβητών, οι οποίοι όμως δεν κινούν συνήθως υποψίες. Οι διαμεσολαβητές είτε πραγματοποιούν καταθέσεις σε λογαριασμούς, είτε μπορούν να εκδίδουν γραμμάτια σε διάφορες τράπεζες. Αφού πραγματοποιηθεί η έκδοση γραμματίων τότε πραγματοποιείται από τους διαμεσολαβητές η μεταβίβασή τους σε άλλους διαμεσολαβητές, οι οποίοι με τη σειρά τους το μεταβιβάζουν σε άλλες τράπεζες κυρίως άλλων χωρών. Συνήθως οι διαμεσολαβητές είναι πάρα πολλοί σε αριθμό, και σε αρκετές περιπτώσεις ξεπερνά τους 150. Το πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι ότι η τοποθέτηση χρημάτων πραγματοποιείται σε πολλές μικρές χρηματικές καταθέσεις τα οποία όμως έχουν τη δυνατότητα να μην κινούν υποψίες και έτσι να αποφεύγονται απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων που αφορούν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Σε πολλές περιπτώσεις η χρήση των μικρότερων ποσών σε μετρητά γίνεται με αγορές τίτλων ή πραγματοποιούνται μεταφορές χρημάτων και η κατάθεση γίνεται σε μικρές δόσεις⁴⁷.

Φυσική μεταφορά παράνομων χρημάτων

Είναι από τις πιο απλές και παλιές τεχνικές που συναντάμε στις διαδικασίες νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Η μεταφορά των παράνομων εσόδων γίνεται μέσω ταχυδρομείου και τα χρήματα τοποθετούνται σε βαλίτσες ή σε διάφορα εμπορεύματα. Κυρίως τα παράνομα χρήματα μεταφέρονται σε προορισμούς που χαρακτηρίζονται από χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό πλαίσιο και τηρείται αυστηρά το τραπεζικό απόρρητο. Στη συνέχεια τα χρήματα αυτά κατατίθενται σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, όπως οι offshore τράπεζες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από τραπεζικό απόρρητο ή ελαστική επιβολή νόμων κατά του ξέπλυματος χρήματος.

⁴⁷ CHADHA, A. & KAUR, P. 2018. Handling Smurfing Through Big Data.

Και οι δυο μέθοδοι που αναφέρθηκαν δεν απαιτούν τη δόλια ανάμειξη των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και των υπαλλήλων τους, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν παρατηρούνται φαινόμενα εμπλοκής τους λόγω δωροδοκίας ή εκβιασμού για απόκρυψη ή παράβλεψη ορισμένων στοιχείων⁴⁸.

2.3. Έμμεση διοχέτευση εσόδων

Έχουν αναπτυχθεί και αρκετές έμμεσοι μέθοδοι για τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων όπου τα χρήματα προωθούνται σε άλλες μορφές και όχι στην κανονική τους μορφή. Από τους πιο βασικούς και δημοφιλείς τρόπους για την έμμεση διοχέτευση είναι η χρήση **φορολογικών παραδείσων** διότι μέσω αυτών υπάρχει η ελαστικότητα ως προς τον έλεγχο της προέλευσης των χρημάτων, ενώ χαρακτηρίζονται και από χαμηλή φορολογία.

Δημοφιλής μέθοδος διοχέτευσης των παράνομων εσόδων είναι και η πραγματοποίηση **ηλεκτρονικών τραπεζικών συναλλαγών**, όπου γίνεται εκμετάλλευση της δημιουργίας του «Internet banking» από τους οικονομικούς παραβάτες και πραγματοποιούνται κατ' αυτόν τον τρόπο διάφορες συναλλαγές. Με αυτόν τον τρόπο έχουν ωφεληθεί ιδιαίτερα τα παράνομα κυκλώματα τα οποία μεταφέρουν τα παράνομα έσοδα από το ένα χρηματοοικονομικό ίδρυμα σε ένα άλλο που πιθανόν βρίσκεται σε διαφορετική χώρα. Η μεταφορά γίνεται συνήθως πολύ γρήγορα και καθιστά αδύνατο τον εντοπισμό της προέλευσης των χρημάτων αυτών⁴⁸.

Μια άλλη μέθοδος είναι η **τραπεζική δέσμευση** μέσω της οποίας οι παραβάτες αγοράζουν ελεγχόμενα κεφάλαια συμμετοχής από μια τράπεζα και στη συνέχεια μεταφέρουν χρήματα μέσω της συγκεκριμένης τράπεζας χωρίς ελέγχους. Συνήθως, προτιμώνται οι τράπεζες οι οποίες φημίζονται για τη διεξαγωγή ανεπαρκών ελέγχων⁴⁹.

Κατά τη μέθοδο της χρήσης **επιχειρήσεων υψηλής ρευστότητας**, μια επιχείρηση φαίνεται ότι αναμένεται να λάβει ένα μεγάλο μέρος από τα έσοδά της με μετρητά με τη χρήση των λογαριασμών της και έτσι καταθέτει χρήματα τα οποία προέρχονται από αξιόποινες πράξεις. Αυτές οι επιχειρήσεις συχνά λειτουργούν με τρόπο τέτοιο ο οποίος αιτιολογεί τη δημιουργία εσόδων σε μετρητά από τη συνεργαζόμενη επιχείρηση και με τον

⁴⁸GILMORE, W. C. 1995. *Dirty Money: The Evolution of Money Laundering Counter-Measures*, Council of Europe Press.

⁴⁹REURINK, A. 2016. Financial Fraud: A Literature Review. *MPIfG Discussion Paper Series*, 16.

τρόπο αυτό η επιχείρηση παρουσιάζει όλο το παράνομο ποσό ως νόμιμες απολαβές. Οι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών είναι οι πλέον κατάλληλες επιχειρήσεις για την εφαρμογή της συγκεκριμένης μεθόδου, αφού σε αυτές τις επιχειρήσεις πολλές φορές δύσκολα εντοπίζονται μεταβολές μεταξύ εσόδων και εξόδων. Τέτοιες εταιρείες είναι συνήθως εταιρείες ενοικίασης χώρων στάθμευσης, πλυντήρια αυτοκινήτων, καζίνο και γενικά εταιρείες τυχερών παιγνίων.

Η υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση τιμολογίων με απώτερο σκοπό να μην αποκαλυφθεί η κίνηση του μαύρου χρήματος. Η μέθοδος αυτή βασίζεται στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος **σε εμπορικές δραστηριότητες**.

Συχνά χρησιμοποιούνται **εικονικές εταιρείες** που συμμετέχουν σε διάφορους εμπορικές συναλλαγές, με σκοπό να γίνει συγκάλυψη του πραγματικού ιδιοκτήτη των παράνομων εσόδων.

Τα παράνομα έσοδα κατατίθενται σε αλλοδαπές εταιρείες offshore οι οποίες εδρεύουν σε χώρες που χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι, μιας και αποτελούνται από χαλαρό θεσμικό και ελεγκτικό πλαίσιο. Στη συνέχεια αποστέλλονται πίσω στην πηγή της αρχικής προέλευσης ως άμεσες ξένες επενδύσεις, οι οποίες απαλλάσσονται από τη φορολογία (**Γύρος απόξευξης, Roundtripping**). Μια γνωστή παραλλαγή είναι η μεταφορά χρημάτων σε δικηγορικά γραφεία ή σε έναν παρόμοιο οργανισμό ως κεφάλαια που στοχεύουν στην αποπληρωμή λογαριασμών και στη συνέχεια ακυρώνεται η συνεργασία και τα χρήματα επιστρέφονται και καταχωρούνται στους δικηγόρους ως κληρονομιά από διαθήκη⁵⁰.

Γνωστές και αρκετά εύκολες μέθοδοι ξεπλύματος είναι η διοχέτευση των παράνομων εσόδων στα **καζίνο** ή σε διάφορα **τυχερά παιχνίδια**. Έτσι, στην περίπτωση διοχέτευσης εσόδων μέσω του καζίνο, το άτομο το οποίο εισέρχεται σε ένα καζίνο αγοράζει μάρκες με την κατάθεση παράνομων μετρητών χρημάτων. Στη συνέχεια το άτομο εξαργυρώνει τις μάρκες από το καζίνο λαμβάνοντας επιταγή ή απόδειξη και έτσι τα χρήματα μπορούν να θεωρηθούν νόμιμα έσοδα τα οποία προέρχονται από κέρδη στα τυχερά παιχνίδια. Επίσης, ο παίκτης στοιχηματίζει τα παράνομα έσοδα σε πολλά παιχνίδια

⁵⁰LEDYAEVA, S., KARHUNEN, P., KOSONEN, R. & WHALLEY, J. 2015. Offshore Foreign Direct Investment, Capital Round-Tripping, and Corruption: Empirical Analysis of Russian Regions: Determinants of Offshore FDI in Russia. *Economic Geography*, 91.

με μικρότερες αποδόσεις, με σκοπό τα χρήματα που κερδίζονται πίσω να εμφανίζονται ως νόμιμα και να μπορεί και να αποδεικνύεται η πηγή τους⁵¹.

Η **αγορά ακινήτων** μέσω παράνομων εσόδων και στη συνέχεια η μεταπώληση τους είναι μια ακόμα γνωστή μέθοδος. Έτσι, είτε ο αγοραστής δεν αντιλαμβάνεται την πηγή των χρημάτων από την οποία προέρχονται και αποτελούν το αρχικό κεφάλαιο αγοράς του μεσίτη με αποτέλεσμα να αγοράζει το ακίνητο, είτε στην περίπτωση που ο αγοραστής αντιληφθεί την παράνομη πηγή εσόδων του αρχικού κεφαλαίου, γίνεται μια από κοινού συμφωνία, ώστε ο πωλητής να υποεκτιμήσει το ακίνητο και ο αγοραστής να επωφεληθεί με έκπτωση με αντάλλαγμα την κάλυψη της παράνομης δραστηριότητας.

Συχνό είναι το φαινόμενο σε αρκετές εταιρείες να εργάζονται εργαζόμενοι οι οποίοι δεν είναι εγγεγραμμένοι και δεν έχουν γραπτή σύμβαση εργασίας. Έτσι ο μισθός τους καταβάλλεται σε μετρητά και το ξέπλυμα των χρημάτων πραγματοποιείται μέσω των «**μαύρων πληρωμών**» των εργαζομένων αυτών⁵¹.

2.4. Ο ρόλος των κρατών στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Το χρήμα το οποίο προέρχεται από παραβατικές δραστηριότητες θα πρέπει να νομιμοποιηθεί και να φαίνεται ότι προέρχεται από νόμιμες δραστηριότητες, ώστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να μπορούν να δεχθούν τα χρήματα χωρίς να υπάρχει υπόνοια για αυτά. Σε ορισμένες χώρες λοιπόν η αντιμετώπιση του ξέπλυματος του μαύρου χρήματος καθίσταται αδύνατη, κάτι το οποίο μπορεί να φέρει κυρώσεις. Οι δικαιοδοσίες που έχουν ορισμένες χώρες διαχωρίζουν τις παραβάσεις, οι οποίες αφορούν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είτε σε παραβάσεις που πραγματοποιούνται με πρόθεση, είτε σε παραβάσεις που αφορούν την χρήση χρηματοοικονομικών συστημάτων ή υπηρεσιών οι οποίες δεν ταυτίζονται με την πηγή προέλευσης των χρημάτων⁵².

Παγκοσμίως νομιμοποιούνται δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως και αυτό αποτελεί μεγάλο πλήγμα σε πολιτικά ζητήματα για όλες τις κυβερνήσεις. Έτσι κυβερνήσεις και διάφοροι διεθνείς οργανισμοί καταβάλουν σημαντικές προσπάθειες για την αποτροπή, την

⁵¹KELLY, P. & HARTLEY, C. 2010. Casino gambling and workplace fraud: A cautionary tale for managers. *Management Research Review - Res Manag Rev*, 33, 224-239.

⁵²ANTIPOVA, T. 2017. *Fraud prevention by government auditors*.

πρόληψη αλλά και την σύλληψη των εμπλεκόμενων σε διάφορες διαδικασίες που αφορούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή διαδραματίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία κυνηγούν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μέσω της πρόληψης και εντοπισμού των συναλλαγών αλλά και μέσω της αποτροπής της στρέβλωσης της φήμης των ιδρυμάτων. Σημαντικά ζητήματα ξεπλύματος μαύρου χρήματος έχουν παρατηρηθεί από την στιγμή όπου μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις συμμετέχουν στις παράνομες δραστηριότητες. Η σύγχρονη νομοθεσία για την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος έχει αναπτυχθεί ταυτόχρονα με το σύγχρονο πόλεμο κατά των ναρκωτικών. Ως εκ τούτου η νομοθεσία κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ισχυρό συμπλήρωμα της νομοθεσίας που έχει διατυπωθεί σε κάθε χώρα κατά του οικονομικού εγκλήματος⁵³.

⁵³ODEH, I. A. *Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing for Financial Institutions*, Dorrance Publishing.

3. Νομοθεσία κατά του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

Ο όρος καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος χρησιμοποιείται για να περιγράψει τους νομικούς ελέγχους που πραγματοποιούνται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες οικονομικές υπηρεσίες για την πρόληψη, ανίχνευση και αναφορά δραστηριοτήτων που αφορούν τις προσπάθειες αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού. Μέσω της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) και της δημοσίευσης ενός διεθνούς πλαισίου δίνονται κατευθυντήριες γραμμές σε παγκόσμιο επίπεδο για την καταπολέμηση της διαδικασίας νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Τα έτη 2000 και 2001 έγινε μία προσπάθεια από την FATF για τον εντοπισμό χωρών με ελλείψεις νόμους για την καταπολέμηση του της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, όπου στην προσπάθεια αυτή συνεργάστηκαν χώρες απ' όλο τον κόσμο και η επιχείρηση αυτή ήταν γνωστή με το όνομα «name and shame»⁵⁴.

Η καταπολέμηση του «ξεπλύματος» για να είναι αποτελεσματική προϋποθέτει από τους αρμόδιους να έχουν ποινικοποιήσει τις πράξεις αυτές και επιπλέον οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές να δίνουν στην αστυνομία όλα τα εργαλεία για την διερεύνηση τέτοιων υποθέσεων. Οι αστυνομικές αρχές με την σειρά τους μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλες χώρες για κοινές ή μη υποθέσεις και απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να κατηγοριοποιούν τους πελάτες τους, να ασκούν ελέγχους σε ύποπτες χρηματικές συναλλαγές, να διατηρούν αρχεία και να αναφέρουν ύποπτες δραστηριότητες⁵⁵.

3.1. Διεθνές νομοθετικό πλαίσιο

Το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος αποτελεί ένα σημαντικό διεθνές πρόβλημα και για την αντιμετώπισή του απαιτείται η συνεργασία από πολλούς φορείς σε παγκόσμια κλίμακα. Από το 1990 ξεκίνησαν οι πρώτες προσπάθειες που αποσκοπούσαν στη καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με την διαμόρφωση ενός κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου. Συγκεκριμένα η πρώτη νομοθετική παρέμβαση που θεσμοθετήθηκε ήταν στις 20 Δεκεμβρίου του 1988, η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών, η οποία επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στόχευε κατά της παράνομης

⁵⁴BORLINI, L. 2015. The Financial Action Task Force: An introduction U4 BRIEF. *U4 Brief*.

⁵⁵LILLEY, P. 2003. *Dirty Dealing: The Untold Truth about Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*, Kogan Page.

εμπορίας ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Ουσιαστικά, αφορά το πρώτο διεθνές μέσο το οποίο διατύπωνε έναν ορισμό για τη νομιμοποίηση εσόδων προερχόμενων από παράνομες δραστηριότητες (κυρίως έσοδα προερχόμενα από τη διακίνηση ναρκωτικών) και αποτελεί βάση για όλες τις νεότερες κανονιστικές εξελίξεις που προέκυψαν ⁵⁶.

Αργότερα, στις 16 Μαΐου του 2005, στη Βαρσοβία, ακολούθησε σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία αφορούσε το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση αλλά και τη δήμευση προϊόντων τα οποία προέρχονται από παραβατικές δραστηριότητες και όδευαν για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η σύμβαση αυτή ανανέωσε αλλά και διεύρυνε περαιτέρω τη σύμβαση του Στρασβούργου προσπαθώντας να αντιμετωπίσει τη χρηματοδότηση της Τρομοκρατίας είτε από νόμιμα είτε από παράνομα έσοδα. Ουσιαστικά, η σύμβαση της Βαρσοβίας εξετάζει την παροχή πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικές με τους οικονομικούς πόρους διάφορων παραβατικών οργανώσεων και τρομοκρατικών ομάδων με απώτερο σκοπό την τελική πάταξή τους. Η σύμβαση αυτή υπογράφηκε και κατοχυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής ένωσης και θεσμοθετήθηκε επίσης ένας ανεξάρτητος μηχανισμός, ο οποίος έχει ως ρόλο την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές ενέργειες, αλλά και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Ο μηχανισμός αυτός ονομάστηκε MONEYVAL και αφορά μια μόνιμη δομή ανάλυσης που καλείται να διασφαλίσει ότι όλα τα κράτη που συμμετέχουν μπορούν να θεσπίσουν μέτρα, τα οποία θα αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες ενέργειες, αλλά και θα συμμορφωθούν προς τους διεθνείς κανονισμούς που ισχύουν στον εν λόγω τομέα. Τα μέλη που ανήκουν στη MONEYVAL είναι τα κράτη Βουλγαρία, Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Μάλτα, Κύπρος, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ουγγαρία και Τσεχία ⁵⁷.

Σύμφωνα με τον Τσιρίδη (2009), το διεθνές πλαίσιο όσον αφορά την πρόληψη και καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος περιλαμβάνει :

- Τη δράση της F.A.T.F. (Financial Action Task Force)
- Το έργο της επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία
- Διεθνείς συμβάσεις
- Κατευθυντήριες γραμμές διεθνών φορέων και οργανισμών

⁵⁶ AKRAMI, F., YU, S. & MOHAMED ISA, S. 2018. The Problem of 'Open Price Term' in Contracts of Sale of Goods in Iran and under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *International Journal of Engineering & Technology*, 7, 219.

⁵⁷ ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κ. ΠΑΥΛΟΥ, Γ. Δ. 2009. *Η Νομιμοποίηση Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονική της διάσταση*
Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008, Π. Ν. Σάκκουλας.

3.1.1. Η δράση της FATF

Το 1989 συγκροτήθηκε από το συμβούλιο των G7 τότε (σήμερα είναι G8 αφού συμμετέχει και η Ρωσία) η Επιτροπή Οικονομικής Δράσης ή αλλιώς Financial Action Task Force on Money Laundering (F.A.T.F.). Σκοπός του οργανισμού αυτού είναι η διακυβερνητική συνεργασία μεταξύ των μελών του με στόχο την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων. Η Γραμματεία της FATF έχει έδρα στο Παρίσι. Το 2001 η οργάνωση αυτή έβαλε στην ατζέντα της και την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Για την επίτευξη της κανονιστικής καταπολέμησης της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, καθώς και της πάταξης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, η FATF επιστρατεύει νομικούς, οικονομολόγους και εμπειρογνώμονες της επιβολής του νόμου. Η FATF λειτουργεί σε συνεργασία με διεθνείς φορείς (36 χώρες) και περιφερειακούς οργανισμούς (2), που τους επιτρέπει να έχουν πλήρη συμμετοχή σε συνεδριάσεις της ολομέλειας της και των ομάδων εργασίας της, αλλά δεν τους επιτρέπει να ψηφίσουν αποφάσεις⁵⁸.

Κάθε χρόνο κυβερνητικές αρχές κάνουν εκτιμήσεις για το ποσό των χρημάτων που νομιμοποιήθηκαν, είτε σε επίπεδο εθνικότητας, είτε σε παγκόσμια κλίμακα. Η F.A.T.F. (Financial Action Task Force) έχει ως κύριο σκοπό την αξιολόγηση μέσω ετήσιων εκθέσεων των αποτελεσμάτων της διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων από παράνομες πηγές και την διερεύνηση μέτρων, τα οποία θα ενισχύσουν την διεθνή αυτή συνεργασία. Η F.A.T.F λειτουργεί κυρίως με την έκδοση εγγράφων που έχουν την μορφή συστάσεων του οργανισμού προς τα κράτη μέλη, με σκοπό αυτά με την σειρά τους να υιοθετήσουν και να βρουν τρόπους να κάνουν πραγματικότητα τα μέτρα αυτά. Η F.A.T.F είναι γνωστή επίσης και για την δημιουργία μιας έκθεσης με κατάλογο από σαράντα συστάσεις που εξέδωσε τον Απρίλιο του 1990, οι οποίες αποτελούν την βάση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Επιπλέον, η έκθεση αυτή τροποποιείται ώστε κάθε φορά να μπορεί να συμβαδίζει με τις τρέχουσες εξελίξεις του φαινομένου της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί ότι στην F.A.T.F. συμμετέχουν κράτη – μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και τον ρόλο του παρατηρητή έχουν η επιτροπή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το

⁵⁸BENNETT, T. 2014. *Money Laundering Compliance*, Bloomsbury Professional.

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών και άλλοι διεθνείς οργανισμοί.

3.1.2 Οι σαράντα συστάσεις της FATF

Τον Απρίλιο του 1990 η F.A.T.F. εξέδωσε ένα κατάλογο από σαράντα συστάσεις για την καταπολέμηση του φαινομένου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι συστάσεις αυτές αποτέλεσαν ένα σύνολο αρχών δράσης για την αντιμετώπιση του φαινομένου και τονιζόταν η ανάγκη λήψης μέτρων που θα βοηθούσαν τον περιορισμό του τραπεζικού απορρήτου, την διακρατική συνεργασία και την διαμόρφωση κοινού νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος. Έχουν υιοθετηθεί από 130 χώρες και είναι πολύ σημαντικά μέτρα για την καταπολέμηση ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Επίσης οι συστάσεις της F.A.T.F. κατανέμονται σε τέσσερις κατηγορίες που αφορούν:

- Το γενικό πλαίσιο
- Το ρόλο των εθνικών νομοθεσιών στην καταπολέμηση ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- Το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος στην καταπολέμηση ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- Την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας.

Ο κατάλογος με τις συστάσεις αυτές αναθεωρήθηκαν το 1996, το 2003 και το 2012 και ο σκοπός τους ήταν η ενίσχυση και ο εμπλουτισμός των ήδη υφιστάμενων συστάσεων με κύριο μέλημα την προστασία της ακεραιότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την αντιμετώπιση ορισμένων κατηγοριών οικονομικών εγκλημάτων που αναδείχθηκαν έντονα και αποτελούν απειλή για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, όπως η διαφθορά, η ανάπτυξη όπλων μαζικής καταστροφής και τα φορολογικά εγκλήματα. Σύμφωνα με την τελευταία αναθεώρηση του 2012, ορίστηκαν νέες ιδιαίτερα αυστηρές και πιο συγκεκριμένες οδηγίες, οι οποίες θεωρήθηκαν από τη διεθνή κοινότητα ως πρότυπα και έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα. Οι συστάσεις αυτές πλέον αντιμετωπίζονται ως ένα διεθνές νομικό πλαίσιο με σκοπό την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης των τρομοκρατικών οργανώσεων και της διάδοσης

των πυρηνικών όπλων. Η τελευταία αυτή έκθεση που συντάχθηκε το 2012 περιλαμβάνει οδηγίες και υποχρεώσεις των κρατών – μελών να περιλαμβάνουν στο εθνικό τους δίκαιο μια γραπτή διάταξη νόμου που να ποινικοποιεί τη νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και την χρηματοδότηση της διάδοσης των πυρηνικών όπλων. Έτσι πιο συγκεκριμένα πρέπει να περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- Πάγωμα στις καταθέσεις των τρομοκρατών και κατάσχεση των κερδών που προέρχονται από τις παράνομες ενέργειες τους
- Εγκαθίδρυση μιας οικονομικής επιτροπής, η οποία θα έχει ως ρόλο τη συλλογή, ανάλυση, αξιολόγηση και κυρίως τη γνωστοποίηση των αναφορών και δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται ως ύποπτες και που προέρχονται από άλλα οικονομικά ιδρύματα, οργανισμούς και άλλες οικονομικές οντότητες.
- Επίβλεψη των οικονομικών αυτών ιδρυμάτων και άλλων οικονομικών οντοτήτων με σκοπό να διαβεβαιώνεται πως συμμορφώνονται με τους κανόνες δέουσας επιμέλειας και τις άλλες απαιτήσεις που περιέχονται στα πρότυπα της FATF.
- Εξασφάλιση αποτελεσματικών και αξιόπιστων μηχανισμών συνεργασίας, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Με την αναθεώρηση του 2012, ορισμένες αξιοσημείωτες και απαραίτητες προσθήκες αποτελούν οι παρακάτω:

- Η υποχρεωτική σύνταξη από τα κράτη- μέλη, σε ετήσια βάση, μίας εθνικής αξιολόγησης των κινδύνων
- Η λήψη επιπλέον μέτρων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της διάδοσης πυρηνικών όπλων
- Η υπαγωγή των φορολογικών αδικημάτων στο καθεστώς του ξεπλύματος μαύρου χρήματος
- Οι ρυθμίσεις που είναι σχετικές με εγχώρια πολιτικά εκτεθειμένα πρόσωπα
- Η απαίτηση για επικύρωση, από όλα τα κράτη μέλη, της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς.

Όλα τα ανωτέρω μας οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η Διεθνής Κοινότητα καταβάλλει προσπάθεια για να αντιμετωπίσει ένα φαινόμενο, το οποίο αναπτύσσεται ραγδαία με το

πέραςμα των ετών. Έτσι οι οδηγίες που δημοσιεύονται μέσω της FATF προς τα κράτη - μέλη της προσπαθεί διαμορφώνουν ένα διεθνές πλαίσιο κανόνων και εντολών το οποίο αποσκοπεί στη συρρίκνωση και εξάλειψη του προβλήματος αυτού.

3.1.3. Διεθνείς Συμβάσεις που αποσκοπούν στο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος

Σύμβαση της Βιέννης

Η Σύμβαση της Βιέννης υπεγράφη το 1988 από 67 κράτη και έχει ως κύριο σκοπό την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών. Η Σύμβαση αυτή είναι σε ισχύ από τις 11 Νοεμβρίου του 1990 και έχει κυρωθεί από 170 κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα. Σύμφωνα με την Σύμβαση της Βιέννης, όλες οι χώρες υποχρεούνται να προχωρούν σε άρση του τραπεζικού απορρήτου, να βρίσκονται σε συνεργασία με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές και να προβαίνουν σε ποινικοποίηση όλων των δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο τη νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από τη διακίνηση ναρκωτικών⁵⁹.

Σύμβαση του Στρασβούργου

Το συμβούλιο της Ευρώπης το 1990 υιοθέτησε την Σύμβαση του Στρασβούργου για το ξέπλυμα, την έρευνα, την κατάσχεση και την δήμευση προϊόντων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες. Μέσω αυτής της σύμβασης τα κράτη – μέλη που απειλούνται από το οργανωμένο έγκλημα προσπαθούν να προστατευτούν, μέσα από τη δημιουργία μιας καλής συνεργασίας όλων των εποπτικών αρχών των κρατών, αλλά και τη χάραξη μιας κοινής αντι-εγκληματικής πολιτικής. Σύμφωνα με την Διεθνή Σύμβαση του Στρασβούργου, η κάθε εθνική νομοθεσία έχει την δυνατότητα να ορίζει μέτρα σχετικά με την κατάσχεση των χρηματικών ποσών που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες και να στηρίξει την διεθνή συνεργασία μεταξύ των εποπτικών αρχών των διάφορων χωρών⁶⁰.

Οι αρμόδιες εποπτικές αρχές έχουν τη δικαιοδοσία να κατάσχουν έγγραφα και παραστατικά συναλλαγών χωρίς να περιορίζονται από το τραπεζικό απόρρητο, αφού αποτελεί υποχρέωση τους να τηρούν αρχεία αλλά και να παρέχουν βοήθεια όποτε τους

⁵⁹DÖRR, O. & SCHMALENBACH, K. 2018. *Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary*.

⁶⁰WADLOW, C. 2010. Strasbourg, the Forgotten Patent Convention, and the Origins of the European Patents Jurisdiction. *Christopher Wadlow*, 41.

ζητηθεί με σκοπό τον εντοπισμό των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Ελλάδα επικύρωσε αυτή την Σύμβαση το 1998, με το Νόμο 2655/1998.

Διεθνής Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών

Στόχος της Διεθνούς Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών ήταν η καταπολέμηση και η ποινικοποίηση της χρηματοδότησης και των ενεργειών των εγκληματικών οργανώσεων, η οποία ψηφίστηκε το 1999 από 132 χώρες και ξεκίνησε να εφαρμόζεται τον Απρίλιο του 2002⁶¹.

3.2. Ευρωπαϊκό πλαίσιο

Όλες οι χώρες που βρίσκονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν θεσπίσει νόμους που ποινικοποιούν τη νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Όλες οι εσωτερικές νομοθεσίες έχουν εναρμονιστεί με τις γενικές οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως θεμελιώδης σκοπός των νομοθεσιών του ποινικού δικαίου κάθε χώρας τίθεται η διευκόλυνση της παροχής αμοιβαίας δικαστικής συμβολής στις υποθέσεις, κατά τις οποίες θεωρείται ότι η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων είναι ιδιαίτερα σοβαρή και έχει αποκτήσει διασυνοριακή διάσταση. Η Ευρωπαϊκή δράση αποτελείται από 3 βασικούς πυλώνες:

1. Την ποινικοποίηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος μέσω της προσέγγισης κρατικών νομοθεσιών
2. Την αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων που αφορούν την δέσμευση και την δήμευση περιουσίας που προέρχεται από την δράση σε παράνομες δραστηριότητες
3. Εισαγωγή ρυθμίσεων δήμευσης

Μέσω των τριών αυτών δράσεων δημιουργείται ένα διεθνές μοντέλο αντι-εγκληματικής πολιτικής, που έχει ως πρωταρχικό στόχο την αποστέρηση των παράνομων

⁶¹ AKRAMI, F., YU, S. & MOHAMED ISA, S. 2018. The Problem of 'Open Price Term' in Contracts of Sale of Goods in Iran and under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *International Journal of Engineering & Technology*, 7, 219.

εσόδων από τον εγκληματία. Κατ' αυτόν τον τρόπο υπάρχει η πεποίθηση ότι το έγκλημα θα καταπολεμηθεί πιο αποτελεσματικά.

Μέσω του κοινοτικού ρυθμιστικού πλαισίου, το οποίο αποτελείται από κανονισμούς, αποφάσεις και οδηγίες, όλα τα κράτη μέλη της Ευρώπης αντιμετωπίζουν τη νομιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Η οδηγία 91/308/ΕΟΚ, η οποία είναι η πρώτη που διατυπώθηκε, βασίζεται στην Σύμβαση της Βιέννης και έχει ως στόχο της την πρόληψη των τραπεζών όταν υπάρχει υποψία για τέτοιου είδους περιπτώσεις. Η οδηγία αυτή εκδόθηκε στις 10 Ιουνίου 1991 και βασίστηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό στις σαράντα Συστάσεις του FATF. Επισημαίνει ότι για την αντιμετώπιση του φαινομένου νομιμοποίησης παράνομων εσόδων δεν αρκεί μόνο η ποινική αντιμετώπιση. Για τον λόγο αυτό το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα πρέπει να έχει έναν πιο ενεργό ρόλο μέσω ελέγχων σε ύποπτες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές. Σύμφωνα με την οδηγία αυτή, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ορίζονται:

- Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του ότι προέρχεται από πράξη παράνομης δραστηριότητας με σκοπό την απόκρυψη ή την συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή οποιουδήποτε εμπλέκεται στη δραστηριότητα αυτή, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του.
- Επίσης η προσπάθεια συγκάλυψης και απόκρυψης της αλήθειας, όσον αφορά στην προέλευση, φύση, διάθεση ή διακίνηση περιουσίας, στον τόπο στον οποίο αυτή βρίσκεται, στην κυριότητα επί περιουσίας ή εκ σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του ότι προέρχεται από παράνομη δραστηριότητα
- Η απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας εν γνώσει, κατά τον χρόνο κτήσης, του ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από παράνομη πράξη ή συμμετοχή σε αυτήν.
- Τέλος η συμμετοχή σε μία από τις πράξεις που αναφέρουν τα προηγούμενα 3 σημεία της οδηγίας, η σύσταση εγκληματικής οργάνωσης για την διάπραξη της, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών προς τρίτους για την διάπραξη της ή η διευκόλυνση της τέλεσης της πράξης

Η οδηγία αυτή συνδέεται επίσης με την «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο-Πρωτόκολλο 37 που περιέχει τον κατάλογο που προβλέπεται στο άρθρο 101 της συμφωνίας» και με την «Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Χώρο-Παράρτημα ΙΧ-

Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες- Κατάλογος που προβλέπεται στο άρθρο 36 της συμφωνίας.

Όσον αφορά την Ελλάδα, προχώρησε στην ψήφιση του Ν 2145/1993, ο οποίος προστέθηκε στον Ποινικό Κώδικα της χώρας το άρθρο 394^A με σκοπό να ενσωματώσει την οδηγία που ήρθε από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Στην συνέχεια η οδηγία αυτή τροποποιήθηκε και διατυπώθηκε εκ νέου ως Δεύτερη Κοινοτική Οδηγία 2001/97/ΕΚ και αφορούσε την περαιτέρω διεύρυνση των αξιόποινων πράξεων, οι οποίες οδηγούν στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος και στην αναφορά σε αρμόδιες αρχές ύποπτων συναλλαγών, οι οποίες πραγματοποιούνται από διάφορους κλάδους, όπως τραπεζικά ιδρύματα, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δικηγορικά γραφεία κ.α.

Με την οδηγία αυτή εισήχθησαν τροποποιήσεις οι οποίες επάγονταν στις 40 αναθεωρημένες συστάσεις της FATF το 1996. Στις διατάξεις αυτής της οδηγίας η έννοια της αξιότιμης συμπεριφοράς διευρύνθηκε και πλέον περιέχει ένα μεγαλύτερο φάσμα σοβαρών αδικημάτων. Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων επεκτάθηκε πλέον σε περισσότερες κατηγορίες επαγγελματιών, σε σχέση με το τι περιλάμβανε η πρώτη οδηγία. Ουσιαστικά, η δεύτερη οδηγία δημιουργήθηκε για να καλύψει κενά τα οποία διαπιστώθηκαν την δεκαετία που εφαρμοζόταν η πρώτη οδηγία, να ικανοποιήσει ενδεχόμενες αντι-εγκληματικές ανάγκες που προέκυψαν σε αυτό το χρονικό διάστημα, αλλά και να προσαρμόσει την νομοθεσία στις σύγχρονες κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις. Στην οδηγία αυτή αναφέρεται πολύ συχνά ως ένας τρόπος νομιμοποίησης τέτοιου είδους εσόδων, η πληρωμή μεγάλων χρηματικών ποσών σε μετρητά. Για το λόγο αυτό στην οδηγία προβλέπεται:

- Τα κράτη μέλη τα οποία υπάγονται στην παρούσα οδηγία πρέπει να μεριμνούν και να απαιτούν από ιδρύματα οργανισμούς και υπόχρεα φυσικά πρόσωπα να έχουν τα κατάλληλα αποδεικτικά έγγραφα ταυτοποίησης των πελατών τους όταν συνάπτουν επιχειρηματικές σχέσεις, κυρίως κατά το άνοιγμα λογαριασμών καταθέσεων ή ταμειωτηρίου ή κατά την παροχή υπηρεσιών φύλαξης περιουσιακών στοιχείων
- Η υποχρέωση απόδειξης της ταυτότητας θα πρέπει να ισχύει για κάθε συναλλαγή με πελάτες, το ποσό της οποίας θα υπερβαίνει τα 15.000€ ανεξάρτητα από το αν διενεργείται με μία μόνο χρηματοπιστωτική συναλλαγή ή με περισσότερες μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει

συσχέτιση. Εάν το ποσό δεν είναι γνωστό κατά την διενέργεια της συναλλαγής, τότε η εξακρίβωση της ταυτότητας θα πρέπει να πραγματοποιείται μόλις γνωστοποιηθεί και διαπιστωθεί το εν λόγω ποσό.

Και οι δύο ανωτέρω οδηγίες υστερούν στην διατύπωση προτάσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έτσι ακολούθησε μία τρίτη οδηγία η οποία αποσκοπούσε στο να καλύψει το κενό αυτό. Η τρίτη οδηγία είναι η 2005/60/EK η οποία αφορά την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με την οδηγία αυτή, οι τράπεζες λαμβάνουν περισσότερες και σημαντικές υποχρεώσεις και οφείλουν να ελέγχουν και να παρακολουθούν στενά τους πελάτες με τους οποίους συναλλάσσονται.

Τα κυριότερα σημεία της οδηγίας αυτής είναι τα ακόλουθα:

- Η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και οργανισμών, καθώς και η αξία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του αποτελούν προστατευόμενο έννομο αγαθό.
- Ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα παραμένει ίδιος με αυτόν του άρθρου 1 της πρώτης οδηγίας. Το νέο στοιχείο που περιλαμβάνεται στην τρίτη οδηγία αφορά την χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
- Το πεδίο εφαρμογής της τρίτης οδηγίας επεκτείνεται και στους φορείς παροχής υπηρεσιών, σε επιχειρήσεις που δεν αφορούν επαγγελματικές δραστηριότητες ελεγκτών, εξωτερικών λογιστών, φορολογικών συμβούλων, συμβολαιογράφων και άλλων ανεξάρτητων νομικών
- Δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη και στον ακριβή ορισμό της έννοιας του «πραγματικού δικαιούχου». Ως «πραγματικός δικαιούχος» θεωρείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που κατέχει ή ελέγχει τον πελάτη ή το φυσικό πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου διεξάγεται η συναλλαγή.
- Στο άρθρο 6 της οδηγίας αυτής θεσπίζεται η υποχρέωση των κρατών-μελών να απαγορεύουν στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και στους

οργανισμούς τους να τηρούν ανώνυμους λογαριασμούς ή ανώνυμα βιβλιάρια καταθέσεων. Οι κάτοχοι των ανώνυμων λογαριασμών ή βιβλιαρίων θα πρέπει πριν από την χρήση τους να υπόκεινται σε μέτρα δέουσας επιμέλειας

- Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη σύμφωνα με το άρθρο 8 περιλαμβάνουν την επιβεβαίωση της ταυτότητας του πραγματικού δικαιούχου, την συλλογή πληροφοριών για το σκοπό και τον χαρακτήρα της επιχειρηματικής σχέσης και την άσκηση συνεχούς εποπτείας με ενδελεχή εξέταση των συναλλαγών, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι διενεργούμενες συναλλαγές συνάδουν με τις γνώσεις του ιδρύματος, οργανισμού ή προσώπου, σε σχέση με τον πελάτη και το προφίλ κινδύνου αλλά και την προέλευση των κεφαλαίων
- Ως σημαντική προσθήκη σε αυτή την οδηγία χαρακτηρίζεται η αναφορά στα «Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα» τα οποία είναι φυσικά πρόσωπα στα οποία έχει ανατεθεί ένα σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα και οι άμεσοι συγγενείς τους ή πρόσωπα τα οποία είναι στενοί συνεργάτες αυτών
- Θεσπίζεται η υποχρεωτική σύσταση της μονάδας χρηματοοικονομικών πληροφοριών με σκοπό την αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Η μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών έχει επαρκείς πόρους, διαθέτει πρόσβαση σε πληροφορίες χρηματοοικονομικής και διοικητικής φύσης, σε πληροφορίες που αφορούν την επιβολή του νόμου και είναι υπεύθυνη να ζητά, να παραλαμβάνει, να αναλύει και να διαβιβάζει στις αρμόδιες αρχές πληροφορίες που αφορούν ενδεχόμενη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Ακολούθησε και μια τέταρτη οδηγία για να συμπληρώσει ενδεχόμενα κενά που είχαν δημιουργηθεί από την προηγούμενη, η Οδηγία 2015/848/ΕΕ. Η οδηγία αυτή καθιστά πολύ αυστηρό το πλαίσιο της εποπτείας για την αντιμετώπιση νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η οδηγία αυτή ορίζει πως οι αρμόδιοι φορείς θα πρέπει να ελέγχουν τους πελάτες, οι οποίοι περιστασιακά πραγματοποιούν τραπεζικές συναλλαγές - με μεταφορά χρημάτων πάνω από 1000 ευρώ , ενώ παρέχει την δυνατότητα να ορισθούν περιορισμοί με χαμηλά όρια και πολλούς περιορισμούς στις χρηματικές συναλλαγές.

Τέλος στις 19 Ιουνίου 2018 δημοσιεύθηκε η τελευταία και η πιο πρόσφατη οδηγία 2018/843/ΕΕ, την οποία τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να ενσωματώσουν στην εθνική τους νομοθεσία μέχρι τον Ιανουάριο του 2020. Οι κύριοι στόχοι της νέας οδηγίας είναι ο ορισμός αξιόποινων πράξεων και κυρώσεων που σχετίζονται με την νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η πρόβλεψη κοινών διατάξεων με σκοπό την βελτίωση της διερεύνησης αδικημάτων που σχετίζονται με την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και την άρση εμποδίων για μία διασυνοριακή αστυνομική και δικαστική συνεργασία και η ευθυγράμμιση των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις διεθνείς υποχρεώσεις, όπως την Σύμβαση της Βαρσοβίας και των σχετικών συστάσεων της F.A.T.F.

3.2.1. Η Επιτροπή εμπειρογνομόνων MONEYVAL

Η MONEYVAL αποτελεί μόνιμο όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης και απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες οι οποίοι έχουν ως βασικό στόχο την αναβάθμιση, του επιπέδου των εθνικών αρχών που είναι επιφορτισμένες με την καταπολέμηση του ξεπλύματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της παρακολούθησης μπορούν και εκτιμούν το επίπεδο συμμόρφωσης των κρατών στα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα AML/CFT και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής τους καθώς μπορούν να προβαίνουν σε αμοιβαίες αξιολογήσεις των επιμέρους συστημάτων, τα αποτελέσματα των οποίων δημοσιεύονται σε ετήσια έκθεση. Η MONEYVAL επίσης εκδίδει τυπολογίες και συστάσεις προς τις επιμέρους εθνικές αρχές με τις οποίες γνωστοποιούνται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την «παρακολούθησή» τους και, περαιτέρω, εισηγείται στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης την υιοθέτηση συγκεκριμένων συστάσεων. Βάσει των ως άνω αποτελεσμάτων δημοσιεύσει εκθέσεις με συστάσεις προς τις αρμόδιες εθνικές αρχές. Επίσης, μεταξύ των ευρύτατων αρμοδιοτήτων της περιλαμβάνεται και η συνεργασία της με διεθνείς φορείς όπως η FATF, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια τράπεζα, τα Ηνωμένα Έθνη, η ΕΕ και λοιπούς περιφερειακούς φορείς τύπου FATF, με σκοπό την καταπολέμηση του ξεπλύματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ιδρύθηκε το 1997 αρχικά υπό την επωνυμία PC-REV, το ρυθμιστικό και λειτουργικό πλαίσιο της οποίας προβλεπόταν στο υπ' αριθμ. 47/2005 ψήφισμα της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Στις 13-10-2010 η Επιτροπή Υπουργών ενέκρινε με το υπ' αριθμ. 12/2010 Ψήφισμα το Καταστατικό της MONEYVAL,

σύμφωνα με το οποίο από την 1-1-2011 η MONEYVAL αναβαθμίστηκε σε ανεξάρτητο μηχανισμό παρακολούθησης που υπήχθη στο Συμβούλιο της Ευρώπης και λογοδοτεί απ' ευθείας στην Επιτροπή Υπουργών. Η τελευταία τροποποίηση του Καταστατικού της MONEYVAL έλαβε χώρα με το υπ' αριθμ. 13/2013 Ψήφισμα της Επιτροπής Υπουργών.

3.3. Εθνικό Πλαίσιο

Η καθυστέρηση στην εφαρμογή των νόμων και των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά τη νομιμοποίηση του παράνομων εσόδων έχουν ως αποτέλεσμα η Ελλάδα να μην έχει μακρά ιστορία. Τα περισσότερα πολιτικά κόμματα που αποτελούσαν το ελληνικό κοινοβούλιο κατά τη δεκαετία του 1990 άσκησαν σκληρή αντιπολίτευση κατά της θέσπισης νομοθεσίας που αφορούσε τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, με τους περισσότερους βουλευτές να πιστεύουν ότι το φαινόμενο αυτό είναι μακριά από την «ελληνική πραγματικότητα». Η έλλειψη αποδείξεων ή ηθελημένων παραβλέψεων δεν μπορούσε να υποστηρίξει την ύπαρξη ή μη του προβλήματος.

Ο νόμος 2145/1993 που αφορά στη «Ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεως ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων» ήταν ο πρώτος εθνικός νόμος που ανέφερε τον ορισμό των παράνομων εσόδων και εισήγαγε την καταστολή της νομιμοποίησής τους και τη ρύθμιση θεμάτων εκτελέσεων ποινών, επιταχύνσεως και εκσυγχρονισμού των διαδικασιών απονομής της δικαιοσύνης και άλλων θεμάτων. Όπως φαίνεται από τον τίτλο του Νόμου, προσπάθησε να ρυθμίσει μια σειρά από θέματα. Η συγκεκριμένη διάταξη είναι η εισαγωγή μιας νέας διάταξης σε μια νέα παράγραφο του άρθρου 394 του Ποινικού Κώδικα για τους σκοπούς της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι ο εν λόγω νόμος τέθηκε σε ισχύ πέντε μήνες μετά την προθεσμία λήξης για την προσαρμογή της οδηγίας 91/308 που αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που εξέδωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Είναι σαφές ότι ο συγκεκριμένος νόμος περιλάμβανε διατάξεις σχετικές με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, και εφαρμόστηκε από την πολιτεία, μόνο και μόνο επειδή το κράτος ήταν υπόχρεο από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο να το εγκαθιδρύσει στις διατάξεις του. Έτσι, ο συγκεκριμένος νόμος δεν αποτέλεσε μια νομοθεσία, η οποία προέκυψε από τη μελέτη και την εξέταση του προβλήματος, ώστε οι νόμοι να είναι προσαρμοσμένοι στην «ελληνική πραγματικότητα» και αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη

μειωμένη αποτελεσματικότητα των οδηγιών που είχαν εισαχθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε ανεπαρκή τη διατύπωση του άρθρου 394Α του Ποινικού Κώδικα και, ως εκ τούτου, άσκησε προσφυγή κατά της Ελλάδας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Ο Ν. 2145/1993 αφορούσε παράλειψη συμμόρφωσης με τις διατάξεις της οδηγίας και ήταν μια πολύ γενική και ασαφής νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε δύο χρόνια μετά από το νόμο 2331/1995, ο οποίος ανέφερε την πρόληψη της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (ΦΕΚ 173/Α95).

Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, η ελληνική κυβέρνηση προετοίμασε και εξέδωσε νέο νομοσχέδιο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες του νόμου 2331/1995, το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί τελικά ως η πρώτη ολοκληρωμένη νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην ελληνική επικράτεια. Ο Ν. 2331/1995 περιλαμβάνονταν στα «χρηματοπιστωτικά ιδρύματα» και παρείχε έναν πιο εκτεταμένο, αλλά και ταυτόχρονα ακόμα έναν περιορισμένο κατάλογο των βασικών αδικημάτων που συνδέονταν με το αδίκημα της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η συγκεκριμένη νομοθεσία δεν αφορούσε μόνο τα έσοδα που προέρχεται από τη διακίνηση ναρκωτικών, αλλά προσπάθησε να καλύψει και υποθέσεις εσόδων από πολλά άλλα εγκληματικά αδικήματα που θα μπορούσαν να αποφέρουν κέρδη. Ορισμένα προβλήματα που προέκυψαν, ξεκίνησαν μια μεγάλη συζήτηση μεταξύ πολλών επαγγελματιών και ακαδημαϊκών που αφορούσε στο γεγονός ότι η διατύπωση του Νόμου δεν ήταν βέβαιο ότι θα μπορούσε να προσφέρει αποτελεσματικότητα με αυτόν τον τρόπο διατύπωσης. Με απλά λόγια, η παρούσα νομοθεσία δεν καθιστούσε σαφές, εάν ένας ποινικός διώκτης ή ένας καταδικασθείς για αξιόποινη πράξη θα μπορούσε να διωχθεί ή να καταδικαστεί για νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες πράξεις. Αρκετοί ήταν οι υποστηρικτές της γνώμης ότι η νομιμοποίηση εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες δε θα έπρεπε να αντιμετωπίζεται ως ένα ξεχωριστό αδίκημα αλλά ως έναν επιπλέον τρόπο δράσης των υπόπτων εγκληματιών. Ένα άλλο πρόβλημα που προέκυψε από την κακή σύνταξη του ανωτέρω νόμου είναι εάν τελικά ο νόμος αυτός ποινικοποιούσε ρητά δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα στο εξωτερικό ή εντός της ελληνικής επικράτειας.

Με την εφαρμογή της ευρωπαϊκής οδηγίας στο εθνικό δίκαιο, ο νόμος 2331/1995 ακολούθησε τις οδηγίες που του δόθηκαν από τις ευρωπαϊκές αρχές και παρείχε τις διαδικαστικές υποχρεώσεις, όπως η προσέγγιση βάσει κινδύνου για την αναφορά ύποπτων συναλλαγών, η υποχρέωση των απασχολούμενων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναφέρουν οποιαδήποτε ύποπτη δραστηριότητα, την ταυτοποίηση του πελάτη τους, την τήρηση αρχείων ταυτοποίησης και ιστορίας συναλλαγής, την εκπαίδευση του προσωπικού σε θέματα που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, την εισαγωγή από ένα τέτοιο ίδρυμα ενός υπεύθυνου πληροφόρησης για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την υποχρέωσή τους να αναφέρουν χωρίς καθυστέρηση οποιαδήποτε συναλλαγή υποπτεύονται ότι σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ο νόμος περιλάμβανε όλες τις διαδικαστικές υποχρεώσεις και διατάξεις που περιέχονται στην οδηγία και ήταν παρόμοιες με τις διαδικασίες που διατυπώνονταν στις διατάξεις του Ηνωμένου Βασιλείου, με τις κατάλληλες κυρώσεις φυλάκισης και επιβολής προστίμων όταν η εκκαθαρισμένη περιουσία δεν μπορούσε να ανιχνευθεί ή να κατασχεθεί. Ορισμένα σημαντικά προβλήματα εντοπίστηκαν στη συγκεκριμένη νομοθεσία, και ένα από τα πιο σημαντικά αφορούσε τους δικηγόρους, συμβολαιογράφους, λογιστές και κτηματομεσίτες, οι οποίοι δεν είχαν συμπεριληφθεί στις ομάδες αυτών που ήταν υποχρεωμένοι να αναφέρουν τυχόν ύποπτες συναλλαγές, οι οποίες υπέπεσαν στην προσοχή τους κατά τη διάρκεια της επιχείρησής τους, ακόμη και αν αποτελούσαν μέρος οποιουδήποτε είδους συναλλαγών ή οποιουδήποτε είδους χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων. Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα ήταν ότι στην αρχή της εφαρμογής του Νόμου οι λειτουργοί Ξεπλύματος Χρημάτων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων θα διατύπωναν αναφορές οι οποίες θα αφορούσαν όλες τις πιθανές ύποπτες συναλλαγές. Αρχικά το ρόλο αυτό τον είχε η αστυνομία, για μια χρονική περίοδο τριών ετών, μέχρι τη σύσταση και εγκαθίδρυση ενός ανεξάρτητου οργάνου το οποίο ήταν υπεύθυνο για τη συλλογή αυτών των εκθέσεων και θα πραγματοποιούσε τις κατάλληλες έρευνες. Ωστόσο το σώμα αυτό δεν ήταν ποτέ τόσο ανεξάρτητο, όπως απαιτείτο από το νόμο αφού ήταν ένα κυβερνητικό σώμα το οποίο απαρτιζόταν από άτομα διαφόρων επαγγελμάτων, όπως λογιστές, τραπεζίτες ή πρόσωπα που σχετίζονται με την επιχείρηση και διορίστηκαν από τον Διευθυντή της Τράπεζας της Ελλάδος, δικηγόρους, φοροτεχνικούς και επαγγελματίες από πολλούς άλλους κλάδους. Το ουσιαστικό όμως πρόβλημα ήταν ότι δεν υπήρχε καμία διάταξη τα μέλη του δικαστικού σώματος, όπως ένας εισαγγελέας, με συνέπεια ο νόμος αυτός να δίνει μεγάλη εξουσία στην επιτροπή αυτή, ακόμη και για να ασκήσει δίωξη όταν είναι απαραίτητο. Το γεγονός αυτό όμως έρχεται σε

σύγκρουση με την ελληνική νομοθεσία αφού πραγματικά καμία κύρωση δε θα μπορούσε να κατοχυρωθεί χωρίς την παρουσία δικαστή ή εισαγγελέα στην παρούσα επιτροπή. Εν τέλει, ο νόμος αυτός ήταν η πρώτη ολοκληρωμένη νομοθεσία που συντάχθηκε με σκοπό την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην Ελλάδα, αλλά παρ' όλα αυτά φαίνεται να έχει πολλά κενά ή παράθυρα στο νομικό πλαίσιο από το οποίο θα μπορούσαν να διαφύγουν οι ύποπτοι παραβάτες. Έτσι, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι τελικά δεν υπήρξαν καταδικαστικές αποφάσεις για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο πλαίσιο της νομοθεσίας αυτής, κυρίως λόγω της ανεπαρκούς αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του Νόμου και των αρμόδιων φορέων, αλλά και επειδή στην Ελλάδα απαιτείται πολύς χρόνος, σε πολλές περιπτώσεις ακόμη και μια δεκαετία, για μια υπόθεση που θα έρθει στην αίθουσα του δικαστηρίου.

Ο ανωτέρω νόμος έχει τροποποιηθεί αρκετές φορές μέχρι την τελική αντικατάσταση από το νόμο 3424/2005, μέσω του οποίου η Ελλάδα προσπάθησε να ανταποκριθεί στις διεθνείς εξελίξεις και νομοθεσίες. Ο νόμος 3424/2005 τροποποιήθηκε εκ νέου το 2008 με τη σύνταξη του νόμου 3691/2008 που αναφέρεται με μεγαλύτερη ακρίβεια στην πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αλλά και στην προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από διάφορους κινδύνους που διατρέχουν.

Ο νόμος 3691/2008 αποτελεί πλέον και την βάση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου της χώρας μας και έχει υποστεί αρκετές σημαντικές τροποποιήσεις με το νόμο 3875/2010 και το νόμο 3932/2011 που αφορά στην διάρθρωση της αρχής καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την εφαρμογή διαδικασιών δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων των υπόπτων για συμμετοχή σε εγκληματικές δραστηριότητες και την επιβολή συγκεκριμένων οικονομικών κυρώσεων σε πρόσωπα, ομάδες ή και οντότητες.

Σύμφωνα με το άρθρο 2, του νόμου 3691/2008, νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες θεωρούνται οι ακόλουθες πράξεις :

- Μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή την συγκάλυψη της παράνομης προέλευσης της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεων του.

- Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.
- Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.
- Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.
- Η σύσταση οργάνωσης μιας ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για την διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο όρος **εγκληματική δραστηριότητα** εννοείται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα παρακάτω αδικήματα που καλούνται εφεξής «βασικά αδικήματα».

Ως εγκληματική οργάνωση σύμφωνα με το άρθρο 187 του ποινικού κώδικα ορίζονται:

- Τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (άρθρο 187Α ποινικού κώδικα)
- Δωροληψία και δωροδοκία υπαλλήλου (άρθρα 235 και 236 ποινικού κώδικα)
- Εμπορία επιρροής - μεσάζοντες και δωροληψία και δωροδοκία στον ιδιωτικό τομέα (άρθρα 237Α και 237Β ποινικού κώδικα)
- Δωροληψία και δωροδοκία πολιτικών προσώπων και δικαστικών λειτουργών (άρθρα 159, 159Α και 237 ποινικού κώδικα)
- Εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ποινικού κώδικα)
- Απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ποινικού κώδικα)
- Σωματεμπορία (άρθρο 351 ποινικού κώδικα)

- Τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20 έως και 23 του ν. 4139/2013 «Νόμος περί εξαρτησιογόνων ουσιών και άλλες διατάξεις» (Α΄ 74)
- Τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 «Όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κλπ (Α΄ 147)
- Τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53, 54, 55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (Α΄ 153)
- Τα προβλεπόμενα στις παρ. 1 και 3 του άρθρου 8 του ν.δ. 181/1974 «Περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών» (Α΄ 347)
- Τα προβλεπόμενα στις παρ. 5 έως και 8 του άρθρου 29 και στο άρθρο 30 του ν. 4251/2014«Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης» (Α΄ 80)
- Τα προβλεπόμενα στα άρθρα τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» (Α΄ 48)
- Τα προβλεπόμενα στα άρθρα 28 έως και 31 του ν. 4443/2016 (Α΄ 232) χρηματιστηριακά αδικήματα
- Τα αδικήματα: α) φοροδιαφυγής, που προβλέπονται στο άρθρο 66 του ν. 4174/2013 (Α΄170) με την εξαίρεση του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 5, β) λαθρεμπορίας, που προβλέπονται στα άρθρα 155 έως και 157 του ν. 2960/2001 (Α΄ 265) και γ) μη καταβολής χρεών προς το Δημόσιο, που προβλέπονται στο άρθρο 25 του ν. 1882/1990 (Α΄ 43), με την εξαίρεση της περίπτ. α΄ της παρ. 1, καθώς και της μη καταβολής χρεών που προκύπτουν από χρηματικές ποινές ή πρόστιμα που επιβλήθηκαν από τα δικαστήρια ή από διοικητικές ή άλλες αρχές
- Τα προβλεπόμενα στην παρ. 3 του άρθρου 28 του ν. 1650/1986 «Για την προστασία του περιβάλλοντος» (Α΄ 160)
- Κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος.

Οι κυρώσεις όλων των αδικημάτων περιέχονται στο άρθρο 45 του Ν. 3691/2008. Ειδικότερα, ο υποτιθέμενος δράστης που καταδικάστηκε για τα αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 2 τιμωρείται με φυλάκιση έως δέκα έτη και πρόστιμο που

κυμαίνεται από 20.000 ευρώ έως και το μέγιστο ποσό που αντιστοιχεί στο ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ. Εάν ο καταδικασθείς, για λόγους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ανωτέρω Νόμου άσκησε την παράνομη δραστηριότητά του, όντας εργαζόμενος υπόχρεου νομικού προσώπου, καταδικάζεται σε ποινή φυλάκισης έως δέκα χρόνια και πρόστιμο από πενήντα χιλιάδες ευρώ (50.000) και το μέγιστο μέχρι και ενάμισι εκατομμύριο (1.500.000) ευρώ. Το πρόσωπο που καταδικάζεται, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις που προαναφέρθηκαν, και θεωρείται επαγγελματίας στη νομιμοποίηση τέτοιου είδους εσόδων ή και κατ' επανάληψη δράστης ή είναι υπότροπος ή έδρασε για λογαριασμό ή προς όφελος ή εντός των πλαισίων εγκληματικής ή τρομοκρατικής οργάνωσης ή ομάδας, καταδικάζεται σε φυλάκιση τουλάχιστον δέκα ετών και πρόστιμο τουλάχιστον πενήντα χιλιάδων ευρώ (50.000) και έως δύο εκατομμύρια (2.000.000) ευρώ. Επιπλέον, ο υπάλληλος του υπόχρεου νομικού προσώπου το οποίο αναφέρεται ύποπτο για συναλλαγές παραλείπει από πρόθεση να αναφέρει αρμοδίως ύποπτες συναλλαγές ή δραστηριότητες κατά παράβαση των σχετικών νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων και κανόνων τιμωρείται με ποινή φυλάκισης μέχρι δύο έτη. Όταν ένα άτομο που απασχολείται στον ρυθμιζόμενο τομέα και σκοπίμως δεν προβαίνει σε γνωστοποίηση ή παρουσιάζει ψευδή έγγραφα για το σκοπό αυτό, θα καταδικαστεί για φυλάκιση το πολύ δύο ετών. Τέλος, εάν η προβλεπόμενη ποινή για το βασικό αδίκημα είναι η φυλάκιση, ο υπαίτιος είτε είναι αυτουργός είτε είναι συμμετέχον εκτίει ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός έτους και του ασκείται χρηματική ποινή από 10.000 έως 500.000 ευρώ.

Στις αρχές Σεπτεμβρίου 2019 δημοσιεύτηκε και η έκθεση αξιολόγησης της FATF για την Ελλάδα και αφορούσε την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η ανταπόκριση της Ελλάδας χαρακτηρίστηκε ως ικανοποιητική σε γενικές γραμμές, αφού οι στόχοι των περισσότερων ελληνικών αρχών είναι συνεπείς με τους προσδιορισμένους κινδύνους για το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και τις εφαρμοζόμενες εθνικές πολιτικές. Ωστόσο, σημαντικό μειονέκτημα αποτελεί ότι ακόμα δεν έχει οριστικοποιηθεί από την Ελλάδα η εθνική στρατηγική με την οποία θα πραγματοποιηθεί η καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Πιο συγκεκριμένα, όπως παρατηρεί η FATF:

- Όταν οι υποθέσεις ακολουθούν τη δικαστική οδό, αντιμετωπίζουν αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.
- Παρατηρείται δυσκολία να στηριχθεί μια πράξη ως αδίκημα πέραν κάθε αμφιβολίας, ώστε να στοιχειοθετηθεί η παράνομη προέλευση κεφαλαίων και αυτό καθιστά δύσκολο το έργο της ανίχνευσης, της δίωξης και καταδίκης των πράξεων αυτών.
- Δύσκολα αναγνωρίζονται περιστατικά ξεπλύματος χρήματος παράλληλα με άλλα αδικήματα και έτσι σπάνια εντοπίζονται και αναγνωρίζονται οι διαμεσολαβητές ή ακόμα και οι επαγγελματίες ξεπλύματος χρήματος.
- Δεν συλλέγονται πληροφορίες και δεν διατηρούνται στατιστικά στοιχεία των κυρώσεων που έχουν επιβληθεί σε περιπτώσεις ξεπλύματος χρήματος ή χρηματοδότηση τρομοκρατίας.
- Η αποτελεσματική κατάσχεση των περιουσιακών στοιχείων αποτρέπεται από τις συνεχείς καθυστερήσεις στις διαδικασίες δίωξης και προσφυγής.
- Οι κυρώσεις για ψευδή δήλωση ή μη δήλωση χρημάτων ή ανώνυμων διαπραγματεύσιμων τίτλων δεν είναι αναλογικές ή αποτρεπτικές.
- Υπάρχουν κατηγορίες επιχειρήσεων και επαγγελματιών (π.χ. ΜΚΟ, συστήματα μεταφοράς άτυπων κεφαλαίων) που ακόμα δεν γνωρίζουμε επακριβώς τον τρόπο και το καθεστώς δράσης τους όπως και για τους φορείς που θα πρέπει να τις εποπτεύουν.
- Δεν υπάρχουν επαρκείς πόροι ώστε να διευκολυνθούν οι εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα να χρησιμοποιήσουν πλήρως τα απαιτούμενα εργαλεία εποπτείας (π.χ. επιτόπια επιθεώρηση).
- Σπάνια επιβάλλονται ποινικές δίωξεις πέραν των προστίμων, τόσο στα πιστωτικά ιδρύματα όσο και στους λοιπούς κλάδους.
- Οι πληροφορίες των ελληνικών νηολογημένων ναυτιλιακών εταιρειών τηρούνται σε χειρόγραφο μητρώο, και έτσι εμποδίζεται η πρόσβαση σε ενημερωμένες και πλήρεις πληροφορίες για τον τομέα, ο οποίος έχει χαρακτηρίζεται από τη FATF ως "υψηλού κινδύνου" τομέας.

- Οι καθυστερήσεις στις δικαστικές διαδικασίες επηρεάζουν αρνητικά την ικανότητα της Ελλάδας να λαμβάνει αμοιβαία δικαστική συνδρομή.
- Δεν έχει ακόμη παρασχεθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος λεπτομερής καθοδήγηση, ως προς τους μη χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος.
- Οι μηχανισμοί ελέγχου εισόδου προσώπων στην Ελλάδα είναι ανεπαρκείς σε διάφορους τομείς που μπορεί να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό κινδύνου.
- Υπάρχει μεγάλος αριθμός κτηματομεσιτών που εργάζονται χωρίς άδεια, γεγονός που αυξάνει τον κίνδυνο αγοράς ακινήτων με σκοπό το ξέπλυμα.
- Έχουν παρατηρηθεί από τις εποπτικές αρχές ελλείψεις στα λογιστικά, νομικά και κτηματομεσιτικά επαγγέλματα.
- Υφίστανται πάνω από 10.000 ανώνυμες εταιρίες με ανώνυμες μετοχές, η κατάργηση των οποίων εκκρεμεί με βάση τον ν.4548/2018 έως τον Ιανουάριο του 2020.

Εν κατακλείδι, για τη χώρα μας η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί την αρμόδια εποπτική αρχή ως προς την εφαρμογή του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διασποράς των όπλων μαζικής καταστροφής, από τα εποπτευόμενα από αυτήν ιδρύματα. Στο πλαίσιο του εποπτικού της ρόλου ελέγχει τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων ιδρυμάτων με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο και αξιολογεί την επάρκεια και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που εφαρμόζουν και τέλος εκδίδει μια εκτενή τυπολογία ύποπτων συναλλαγών με βάση την ελληνική πραγματικότητα και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Ο νόμος 4557/30.07.2018 αποτελεί τη βάση του ισχύοντος ελληνικού θεσμικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ενσωματώνει τις διατάξεις της τέταρτης Οδηγίας (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Ο νόμος αναθεωρήθηκε ακολουθώντας τις τροποποιήσεις που συμπεριλαμβάνονται στην πέμπτη οδηγία. Οι αναθεωρήσεις του νόμου 4557/2018 έφεραν τη μερική κατάργηση του

μέχρι πρότινος νόμου 3691/2008 και πιο συγκεκριμένα καταργήθηκαν τα άρθρα 1 έως και 54 του ν. 3691/2008 με το άρθρο 54 παρ.2.α του Ν.4557/2018 - ΦΕΚ 139/Α/30-7-2018. Επίσης, στις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 47 του Ν. 4557/2018 ορίζεται ότι : «2. Οι κανονιστικές πράξεις που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση των νόμων 2331/1995 (Α'173) και 3691/2008 (Α'166) παραμένουν σε ισχύ μέχρι την τροποποίηση ή κατάργησή τους, εφόσον δεν αντίκεινται στις διατάξεις του παρόντος. 3. Όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του άρθρου 7 του ν. 3691/2008, νοείται η Αρχή. 4. Όπου στην κείμενη νομοθεσία γίνεται αναφορά στα άρθρα 1 έως 54 του ν. 3691/2008, νοούνται οι, κατά περιεχόμενο, αντίστοιχες διατάξεις του παρόντος.»

Στην Οδηγία 2015/849/ΕΕ παρατηρείται πληθώρα μεταρρυθμίσεων σε σύγκριση με την τρίτη Οδηγία 2005/60/ΕΚ. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές λαμβάνουν υπ' όψιν τις αναθεωρημένες συστάσεις της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) αλλά και τα πρότυπα που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο άλλων διεθνών φορέων που δραστηριοποιούνται στην καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος (ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης), και παράλληλα σταθμίζουν την ανάγκη για δημιουργία ενός περιβάλλοντος το οποίο θα επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους χωρίς την ύπαρξη δυσανάλογου κόστους συμμόρφωσης.

Ο νόμος 4557/2018 χωρίζεται σε δύο μέρη συγκεκριμένα στο πρώτο μέρος, στο οποίο περιλαμβάνονται άρθρα 1-46 όπου οροθετούνται οι βασικοί ορισμοί, τα βασικά αδικήματα, τα υπόχρεα πρόσωπα, τα θεσμικά ζητήματα, τη λειτουργία και το ρόλο των αρμόδιων αρχών, γίνεται εξειδίκευση της δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, οι πληροφορίες σχετικά με τον πραγματικό δικαιούχο, οι υποχρεώσεις αναφοράς ύποπτων συναλλαγών και η απαγόρευση γνωστοποίησής της, η συλλογή-φύλαξη και χορήγηση πληροφοριών, η προστασία προσωπικών δεδομένων και τα στατιστικά αρχεία, οι ποινικές και διοικητικές κυρώσεις, οι κατασχέσεις και η δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Στο δεύτερο μέρος του νόμου περιγράφονται οι οργανωτικές διατάξεις για την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, καθώς και οι μεταβατικές διατάξεις αλλά και αυτές που καταργήθηκαν. Επιπλέον, στο νόμο περιλαμβάνονται δύο Παραρτήματα με ενδεικτικούς καταλόγους των παραγόντων και των τύπων αποδεικτικών στοιχείων ως προς την ύπαρξη δυνητικά χαμηλότερου και υψηλότερου κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ενσωματώνοντας τα Παραρτήματα II και III της Οδηγίας.

Πολλές από τις διατάξεις του καινούργιου νόμου όμως δε σημειώνουν σημαντικές διαφορές σε σχέση με αυτές που ίσχυαν με τον προηγούμενο νόμο, 3691/2008. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως το νέο νομοθετικό πλαίσιο περιλαμβάνει αρκετές σημαντικές αλλαγές που αφορούν την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Στο άρθρο 12 του νέου νόμου (περιπτώσεις εφαρμογής δέουσας επιμέλειας), διευρύνεται το πεδίο εφαρμογής των ρυθμίσεων για την ενεργοποίηση μέτρων δέουσας επιμέλειας από τα φυσικά και τα νομικά πρόσωπα που υποχρεούνται να παρακολουθούν, να ελέγχουν και να αναφέρουν στην Αρχή για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες περιπτώσεις συναλλαγών υπόπτων για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Συγκεκριμένα, όπου τα υπόχρεα πρόσωπα (πιστωτικά ιδρύματα, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, επιχειρήσεις, οργανισμοί και άλλοι φορείς που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων, έμποροι και εκπλειστηριαστές αγαθών μεγάλης αξίας κ.λπ.) οφείλουν να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη προστίθενται: α) κάθε περιστασιακή συναλλαγή που συνίσταται σε μεταφορά χρηματικών ποσών άνω των 1.000 ευρώ. Με τον όρο «μεταφορά χρηματικών ποσών» νοείται οποιαδήποτε συναλλαγή εκτελείται τουλάχιστον εν μέρει ηλεκτρονικά για λογαριασμό ενός πληρωτή μέσω ενός παρόχου υπηρεσιών πληρωμών, ασχέτως εάν πληρωτής και δικαιούχος είναι ένα και το αυτό πρόσωπο και ασχέτως εάν ο πάροχος υπηρεσιών πληρωμών του πληρωτή και αυτός του δικαιούχου είναι ο ίδιος. Στην έννοια αυτή συμπεριλαμβάνεται και κάθε μεταφορά που πραγματοποιείται μέσω κάρτας πληρωμής, εργαλείου ηλεκτρονικού χρήματος, κινητού τηλεφώνου ή κάθε άλλης ψηφιακής ή πληροφορικής τεχνολογίας συσκευής εκ των προτέρων ή εκ των υστέρων πληρωμής με παρόμοια χαρακτηριστικά. β) οι συναλλαγές των εμπόρων αγαθών που υπερβαίνουν τα 10.000 ευρώ σε μετρητά, και γ) οι συναλλαγές των παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιγνίων που υπερβαίνουν τα 2.000

ευρώ και διενεργούνται είτε κατά την κατάθεση του στοιχήματος είτε κατά την είσπραξη των κερδών.

δ) οι συναλλαγές με ηλεκτρονικό χρήμα ή ειδικά προπληρωμένα μέσα που διαθέτουν δυνατότητα επαναφόρτισης με μηνιαίο όριο πράξεων πληρωμής άνω των διακοσίων πενήντα (250) ευρώ, σε αμφότερες τις περιπτώσεις.

Όλα τα ανωτέρω συντελούν στο γεγονός ότι ως ύποπτη συναλλαγή από τις τράπεζες θεωρείται κάθε περιστασιακή μεταφορά χρηματικού ποσού άνω των 1.000 ευρώ και μάλιστα με δεδομένο ότι σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νομοσχεδίου, «ως μεταφορά χρηματικών ποσών νοείται οποιαδήποτε συναλλαγή εκτελείται τουλάχιστον εν μέρει ηλεκτρονικά για λογαριασμό ενός πληρωτή μέσω ενός παρόχου υπηρεσιών πληρωμών ασχέτως εάν πληρωτής και δικαιούχος είναι ένα και το αυτό πρόσωπο» καθίσταται σαφές ότι ακόμα και για μεταφορές εντός της ίδιας τράπεζας, αλλά και από λογαριασμό σε λογαριασμό του ίδιου δικαιούχου, για μόλις 1.000 ευρώ, οι κινήσεις του πλέον καταγράφονται και, αν κριθεί αναγκαίο, αποστέλλονται στις Αρχές προς έλεγχο για «μαύρο χρήμα». Με το νέο νόμο στις περιπτώσεις εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας από τα υπόχρεα πρόσωπα προς τους πελάτες τους εντάχθηκαν και οι συναλλαγές των εμπόρων που υπερβαίνουν τις 10.000 ευρώ. Από τη δημοσίευση του νέου νόμου και στο εξής οι αγορές με μετρητά αυτοκινήτων, πολύτιμων λίθων, πολύτιμων μετάλλων, μηχανοκίνητων οχημάτων, έργων τέχνης κλπ άνω των 10.000 ευρώ θα πρέπει να γνωστοποιούνται στις αρμόδιες αρχές, καθώς θα θεωρούνται ύποπτες για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.¹¹¹ Το προαναφερθέν δε όριο των 10.000 ευρώ ισχύει ανεξαρτήτως

2. Με τις διατάξεις του άρθρου 48 του νόμου 4557/2018 προβλέπεται ότι ο πρόεδρος της Μονάδας Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών, που είναι επικεφαλής της μίας από τις τρεις αυτοτελείς Μονάδες της Αρχής για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, θα μπορεί «σε επείγουσες περιπτώσεις, όταν υπάρχει υπόνοια ότι περιουσία ή συναλλαγή σχετίζεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας» να «διατάσσει την προσωρινή δέσμευση της περιουσίας ή την αναστολή εκτέλεσης της συγκεκριμένης συναλλαγής, προκειμένου να διερευνηθεί η βασιμότητα της υπόνοιας το συντομότερο δυνατόν και πάντως εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) εργάσιμων ημερών». Εφόσον η έρευνα ολοκληρωθεί πριν από το τέλος της προθεσμίας χωρίς επιβεβαίωση της υπόνοιας, ο πρόεδρος της Μονάδας Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών θα

προχωρεί στην άρση της προσωρινής δέσμευσης ή στην αναστολή της. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας η προσωρινή δέσμευση ή αναστολή θα αίρεται αυτοδικαίως. Όταν από την έρευνα της Αρχής προκύπτουν βάσιμες υπόνοιες για τέλεση των αδικημάτων που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ο πρόεδρος θα διατάσσει τη δέσμευση των περιουσιακών στοιχείων των ελεγχόμενων προσώπων. Μετά το πέρας της εκάστοτε έρευνας η Μονάδα θα αποφασίζει αν πρέπει να τεθεί η υπόθεση στο αρχείο ή να παραπεμφθεί με αιτιολογημένο πόρισμά της στον αρμόδιο εισαγγελέα, εφόσον τα συλλεγόμενα στοιχεία κρίνονται επαρκή για τέτοια παραπομπή. Υπόθεση που αρχειοθετήθηκε μπορεί οποτεδήποτε να ανασυρθεί για να συνεχισθεί η έρευνα ή να συσχετισθεί με οποιαδήποτε άλλη έρευνα της Αρχής.

3. Με το άρθρο 54 του ψηφισθέντος νόμου προβλέπεται ότι οι ανώνυμες μετοχές εταιρειών μη εισηγμένων σε οργανωμένη αγορά ή Πολυμερή Μηχανισμό Διαπραγμάτευσης, καθώς και τα δικαιώματα αγοράς αυτών θα μεταβιβάζονται με συμβολαιογραφικό έγγραφο ή ιδιωτικό έγγραφο βεβαίας χρονολογίας.

Σύμφωνα εξάλλου με τις βασικές διατάξεις του νομοσχεδίου:

4. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος) συνιστούν οι ακόλουθες πράξεις:

α) Μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας εφόσον γνωρίζει ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες με σκοπό την απόκρυψη ή συγκάλυψη προς παράνομης προέλευσής προς ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε ενέχεται προς δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει προς έννομες συνέπειες των πράξεών του.

β) Η απόκρυψη ή συγκάλυψη προς αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή στην κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

γ) Η απόκτηση, κατοχή ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει, κατά τον χρόνο προς κτήσης ή προς διαχείρισης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες.

δ) Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα.

ε) Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη προς ή περισσότερων από προς πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α΄ έως δ΄ και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.

στ) Η απόπειρα διάπραξης, η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η διευκόλυνση ή η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξη προς ή περισσότερων από προς πράξεις που αναφέρονται προς περιπτώσεις α΄ έως και δ΄.

4. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες υπάρχει και όταν οι δραστηριότητες από προς οποίες προέρχεται η προς νομιμοποίηση περιουσία έλαβαν χώρα στο έδαφος άλλου κράτους, εφόσον αυτές θα ήταν βασικό αδίκημα αν διαπράττονταν στην Ελλάδα και θεωρούνται αξιόποινες σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού.

Οι πράξεις που συνιστούν ξέπλυμα χρήματος είναι οι ακόλουθες:

- Η μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες.
- Η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες
- Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες.
- Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μίας ή περισσότερων από τις παραπάνω πράξεις.
- Η υποβοήθηση, η υποκίνηση, η παροχή συμβουλών σε τρίτο για τη διάπραξη μίας ή περισσότερων από τις παραπάνω πράξεις.

Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο έχει, διαμορφωθεί από την ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας, η οποία είναι βασισμένη και πλήρως εναρμονισμένη με τις «Σαράντα (40) Συστάσεις για την καταπολέμηση του Ξεπλύματος Χρήματος, της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και της Διασποράς Όπλων Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ)», όπως υιοθετήθηκαν το Φεβρουάριο του 2012 από την FATF που αποτελεί το διεθνή φορέα θέσπισης των σχετικών προτύπων και οδηγιών.

Τέλος, στα τέλη του 2019 (Δεκέμβριος 2019) συστάθηκε μια υπέρ-επιτροπή για την καταπολέμηση του ξέπλυματος μαύρου χρήματος, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η επιτροπή συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας κ. Χρήστου Σταϊκούρα. Στόχος της υπέρ-επιτροπής αυτής είναι ο εντοπισμός, η ανάλυση, η εκτίμηση και η αντιμετώπιση των κινδύνων από τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και τη χρηματοδότηση της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής σε εθνικό επίπεδο. Η επιτροπή έχει ως **αρμοδιότητα** το συντονισμό της **διαδικασίας εκπόνησης**, τακτικής αναθεώρησης, επικαιροποίησης και δημοσιοποίησης των εκτιμήσεων κινδύνου για το ξέπλυμα χρήματος, με στόχο τον μετριασμό των κινδύνων και την αξιοποίηση των ευρημάτων στην κατανομή πόρων και στο σχεδιασμό δράσεων σε επιλεγμένους τομείς.

Βασικός ρόλος της επιτροπής θα είναι και η διασφάλιση της συμμόρφωσης της χώρας σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, η εξέταση τρόπων ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Αρχής για το Ξέπλυμα, η υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση της ασκούμενης εποπτείας εκ μέρους των συναρμόδιων αρχών και την ανάπτυξη της μεταξύ τους συνεργασίας, αλλά και η ανάπτυξη πρωτοβουλιών συνεργασίας με τον ιδιωτικό τομέα. Η επιτροπή δραστηριοποιείται σε διάφορους τομείς στους οποίους φαίνεται να πραγματοποιείται ξέπλυμα μαύρου χρήματος για αυτό και υπάρχει μια υπεύθυνη θέση ανά τομέα. Συγκεκριμένα ο υπάρχει ο πρόεδρος της επιτροπής στρατηγικής για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής ενώ στην επιτροπή μετέχουν μεταξύ άλλων, η Αντισταγμολογίας του Αρείου Πάγου, ο Πρόεδρος της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, ο Γενικός Διευθυντής Οικονομικής Πολιτικής του υπουργείου Οικονομικών, ο Γενικός Διευθυντής Φορολογικής Διοίκησης της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, ο Γενικός Διευθυντής Τελωνείων και ΕΦΚ της ΑΑΔΕ, η Γενική Γραμματέας Φορολογικής Πολιτικής και Δημόσιας Περιουσίας, ο Γενικός Γραμματέας Δημόσιας Τάξης του υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, ο Διευθυντής Επιθεώρησης Εποπτευόμενων Εταιρειών της Τράπεζας της Ελλάδος, ο Αντιπρόεδρος της ΕΛΤΕ, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων.

Πίνακας 1: Επισκόπηση του κανονιστικού πλαισίου και η επίδρασή του στο κοινοτικό και ελληνικό πλαίσιο

Συμβάσεις/ Έτος	Θεματική Ενότητα	Κοινοτική Νομική Πράξη	Ελληνική Νομική Πράξη
Σύμβαση Βιέννης 1988	Καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών	Οδηγία 91/308/ΕΟΚ	Νόμος 1990/1991
FATF 40 συστάσεις 1990	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Οδηγία 91/308/ΕΟΚ	Νόμος 2331/1995
Σύμβαση Στρασβούργου 1990	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Απόφαση-Πλαίσιο 2001/500/ΔΕΥ	Νόμος 2655/1998
FATF 40 συστάσεις 1996	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Οδηγία 2001/97/ΕΚ	Νόμος 3424/2005
Διεθνής σύμβαση Ενωμένων Εθνών 1999	Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	Απόφαση-Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ	Νόμος 3034/2002
FATF 40 συστάσεις 2003	Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Οδηγία 2005/60/ΕΚ Οδηγία Επιτροπής 2006/70/ΕΚ	Νόμος 3691/2008
FATF 9 ειδικές συστάσεις 2004	Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	Οδηγία 2005/60/ΕΚ Κανονισμός 1781/2006	Νόμος 3691/2008

5. Ο ρόλος των ελεγκτικών αρχών στην καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος

5.1. Εισαγωγή

Στις οικονομικές και νομικές βιομηχανίες, με τον όρο καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες ορίζουμε κυρίως τους νομικούς ελέγχους που πραγματοποιούνται από διάφορα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και άλλες ρυθμιζόμενες οντότητες με σκοπό την πρόληψη, την ανίχνευση και την αναφορά των δραστηριοτήτων ξεπλύματος των παράνομων εσόδων. Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) είναι η απόρροια της σύνταξης μιας ομάδας κατευθυντήριων γραμμών που στοχεύει στην παγκόσμια καταπολέμηση των παράνομων εσόδων, σε συνδυασμό με τη δημοσίευση ενός διεθνούς πλαισίου με κανόνες οι οποίοι έχουν συνταχθεί ενάντια στη νομιμοποίηση του μαύρου χρήματος. Η σημασία των μέτρων αυτών έγινε πιο έντονη από τις αρχές της νέας χιλιετίας, όπου και η FATF ξεκίνησε δημοσίως μια διαδικασία η οποία είχε ως σκοπό τον εντοπισμό των χωρών οι οποίες υστερούσαν σε νόμους που προέβλεπαν την καταπολέμηση των παράνομων εσόδων και προέβλεπε τη διεθνή συνεργασία για την επίτευξη του στόχου αυτού. Αυτή η διαδικασία έγινε γνωστή με την ονομασία “name and shame”. Βασικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή φαίνεται ότι διαδραματίζει η Αστυνομία η οποία φαίνεται να λαμβάνει πληροφορίες από διάφορες αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές και μέσω αυτών των πληροφοριών έχει όλα τα απαραίτητα εργαλεία για τη δημιουργία ενός αποτελεσματικού προγράμματος καταπολέμησης του ξεπλύματος χρημάτων που προέρχονται από παράνομες διαδικασίες. Επίσης, φαίνεται ότι οι αστυνομικές αρχές είναι σε θέση να ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλες χώρες, αλλά και να απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να προσδιορίσουν τους πελάτες τους, να θεσπίζουν κανόνες βάσει της αξιολόγησης των κινδύνων, να τηρούν αρχεία και να αναφέρουν τυχόν ύποπτες δραστηριότητες⁶².

Τα διάφορα στοιχεία που προκύπτουν από τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων δημοσιοποιούνται και υπόκεινται στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της

⁶²GOULD, L. A. & PATE, M. 2016. *State Fragility Around the World: Fractured Justice and Fierce Reprisal*, CRC Press.

παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών και στη σύμβαση κατά του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος⁶³.

5.2. Αρμόδιες αρχές ελέγχου νομιμοποίησης εσόδων

Τα πιστωτικά ιδρύματα και οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις αποτελούν σημαντικούς διαύλους ροής χρημάτων για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Όταν ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα χρησιμοποιείται ως δίαυλος η φερεγγυότητα, η σταθερότητα του ενδεχόμενου φορέα αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, κλονίζονται με αποτέλεσμα να χάνεται η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι σε αυτό. Για την καταπολέμηση του φαινομένου αυτού οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων άρχισαν σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις και την FATF να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ρυθμιστικής παρέμβασης. Ως αρμόδιες αρχές θεωρούνται οι δημόσιες αρχές οι οποίες εποπτεύουν για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3691/2008.

Οι αρμόδιες αρχές είναι η **Τράπεζα της Ελλάδος**, η οποία ελέγχει τις εταιρείες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων τρίτων, τις εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης, τα πιστωτικά ιδρύματα, τα ανταλλακτήρια συναλλάγματος, τις επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων, τις εταιρείες παροχής πιστώσεων, τις ταχυδρομικές εταιρείες οι οποίες σε έναν τομέα τους είναι αρμόδιες για τη μεταφορά χρηματικών κεφαλαίων, τις ασφαλιστήριες εταιρείες και τέλος τους ασφαλιστικούς διαμεσολαβητές.

Η **Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων** εποπτεύεται από τη Βουλή των Ελλήνων και όχι από την εκάστοτε Κυβέρνηση. Το διοικητικό της Συμβούλιο αποτελείται από το διοικητή και το πενταμελές Συμβούλιο Διοίκησης που απαρτίζεται από τον Πρόεδρο και άλλα τέσσερα μέλη. Βασικός ρόλος της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων είναι ο προσδιορισμός, η βεβαίωση και η είσπραξη των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών δημοσίων εσόδων, που άπτονται του πεδίου των αρμοδιοτήτων της.

Η ΑΑΔΕ έχει τις ακόλουθες βασικές αρμοδιότητες:

⁶³BENNETT, T. 2014. *Money Laundering Compliance*, Bloomsbury Professional.

Την παρακολούθηση και έλεγχο της πορείας της βεβαίωσης και της είσπραξης των δημοσίων εσόδων και της εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας για την είσπραξή τους. Τη λήψη και την εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών υπηρεσιών της, στους τομείς της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου, της φορολογικής απάτης και της παραοικονομίας, της εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, της βεβαίωσης και είσπραξης και της βελτίωσης της εισπραξιμότητας των δημοσίων εσόδων. Τη λήψη και εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, του περιβάλλοντος και των συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και για τη συμβολή στην υγιή λειτουργία της αγοράς, στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και καινοτομίας της χημικής βιομηχανίας και την παροχή σχετικής επιστημονικής υποστήριξης σε δικαστικές, αστυνομικές και λοιπές κρατικές Αρχές και υπηρεσίες. Τη κατάρτιση των επιμέρους επιχειρησιακών σχεδίων φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών ελέγχων αρμοδιότητάς της και τον προγραμματισμό ελέγχων για τη διαπίστωση της εφαρμογής της φορολογικής, τελωνειακής και λοιπής νομοθεσίας αρμοδιότητάς της. Επίσης, την αξιολόγηση και την ιεράρχηση των αιτημάτων ελέγχου που υποβάλλονται από άλλους φορείς. Τον εντοπισμό φαινομένων φοροδιαφυγής, λαθρεμπορίου, φορολογικής απάτης, παραεμπορίου και παραοικονομίας και τον καταλογισμό της διαφεύγουσας φορολογητέας ύλης. Τον εντοπισμό φαινομένων διαφθοράς, αδιαφανών διαδικασιών, αναποτελεσματικότητας, χαμηλής παραγωγικότητας και ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και μη τήρησης της νομιμότητας, που τυχόν παρατηρούνται στη λειτουργία και στη δράση των φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών υπηρεσιών της. Τέλος, την εποπτεία και το συντονισμό των ελεγκτικών φορολογικών, τελωνειακών και λοιπών υπηρεσιών που υπάγονται σε αυτήν, καθώς και την αξιολόγηση και τον έλεγχο των αποτελεσμάτων της δράσης τους σε σχέση με την επίτευξη των στόχων, που έχουν τεθεί με βάση τον επιχειρησιακό σχεδιασμό ελέγχων και τα προγράμματα επιχειρησιακής δράσης που έχει καταρτίσει η Αρχή.

Ο ν. 4557/2018 που αφορά τον ισχύον νόμο, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο καταργεί εν μέρει τον προηγούμενο νόμο (ν. 3691/2008) αφού καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 έως και 54 του Ν.3691/2008 και επέρχονται αλλαγές σε θέματα που άπτονται των αρμοδιοτήτων της Α.Α.Δ.Ε., οι οποίες συνοψίζονται στα εξής:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 6, η εποπτεία των υπόχρεων προσώπων μεταφέρεται από τη Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης (Γ.Δ.Φ.Δ.) στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.).
2. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο του νόμου (άρθρο 6), η εποπτεία των ενεχυροδανειστών μεταφέρεται στην Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος (ΥΠ.Ο.Α.Δ.Η.Ε.)
3. Το άρθρο 5 αναφέρει ότι οι οίκοι δημοπρασίας, οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας και οι εκπλειστηριαστές ομαδοποιούνται σε μία κατηγορία υπόχρεων προσώπων υπό τον τίτλο έμποροι και εκπλειστηριαστές αγαθών μεγάλης αξίας. Συνεπώς, τα υπόχρεα πρόσωπα αρμοδιότητας της Α.Α.Δ.Ε. είναι τα εξής:
 - α) Οι εξωτερικοί λογιστές- φοροτεχνικοί και τα νομικά πρόσωπα παροχής λογιστικών- φοροτεχνικών υπηρεσιών, καθώς και ιδιώτες ελεγκτές,
 - β) Οι μεσίτες ακινήτων του Ν.4093/2012 (Α'222) για συναλλαγές των οποίων η αξία ανέρχεται σε τουλάχιστον δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ, ανεξαρτήτως αν το ποσό αυτό αφορά αγορά, πώληση ή μηνιαίο μίσθωμα εκμίσθωσης ακινήτου, και
 - γ) Οι έμποροι και εκπλειστηριαστές αγαθών μεγάλης αξίας, όταν η αξία της συναλλαγής ανέρχεται σε τουλάχιστον δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ, ανεξάρτητα από το εάν αυτή διενεργείται με μια μόνο πράξη ή με περισσότερες, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση.
4. Το άρθρο 20 αναφέρει τη δημιουργία, εντός έξι (6) μηνών από την έναρξη ισχύος του Ν.4557/2018 (ήτοι 30/7/18), στη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, Κεντρικό Μητρώο Πραγματικών Δικαιούχων το οποίο συνδέεται ηλεκτρονικά με τον Α.Φ.Μ. κάθε νομικού προσώπου ή νομικής οντότητας και για το οποίο η Α.Α.Δ.Ε. διαθέτει τα απαραίτητα στοιχεία από το φορολογικό μητρώο. Πρόσβαση στο εν λόγω Μητρώο έχουν η Αρχή και οι αρμόδιες εισαγγελικές ή άλλες αρχές με ερευνητικές ή ελεγκτικές αρμοδιότητες στον τομέα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες καθώς και οι αρμόδιες αρχές και τα υπόχρεα πρόσωπα αποκλειστικά στο πλαίσιο της εφαρμογής των μέτρων δέουσας επιμέλειας.
5. Τέλος, με το άρθρο 46, καταργούνται τα ελάχιστα όρια χρηματικών κυρώσεων που προβλέπονται σε βάρος των υπόχρεων προσώπων για περιπτώσεις παράβασης

των εκ του νόμου υποχρεώσεών τους και ορίζονται πλέον μόνο τα ανώτατα όρια των εν λόγω κυρώσεων.

Η **Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς** εποπτεύει κυρίως τις ανώνυμες εταιρείες, Πιο συγκεκριμένα, ελέγχει ανώνυμες εταιρείες όπως εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων, διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων σε ακίνητη περιουσία, διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και επενδυτικής διαμεσολάβησης.

Τα **Υπουργεία Οικονομικών, Δικαιοσύνης, Ανάπτυξης** και αυτά με τη σειρά τους έχουν το ρόλο ελεγκτικών αρχών. Όσον αφορά το Υπουργείο Οικονομικών μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Φορολογικών Ελέγχων, εποπτεύει τους λογιστές που δε συνδέονται με σχέση εξαρτημένης εργασίας, τους ιδιώτες ελεγκτές, τις κτηματομεσιτικές εταιρείες και τους κτηματομεσίτες τους, τους οίκους δημοπρασίας, τους εμπόρους αγαθών μεγάλης αξίας, τους ενεχυροδανειστές και τους εκπλειστηριαστές. Επιπλέον, ελέγχει τις εταιρείες κεφαλαίων, επιχειρηματικών συμμετοχών και εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου. Όσον αφορά το Υπουργείο Δικαιοσύνης, αυτό είναι αρμόδιο για την επιβολή ελέγχων για ύποπτες δραστηριότητες στους δικηγόρους και τους συμβολαιογράφους, ενώ τέλος το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι υπεύθυνο για την επιτήρηση φυσικών και νομικών προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες σε εταιρείες και εμπιστεύματα (trusts) όπως αναφέρονται στην περίπτωση της Παραγράφου 1, του άρθρου 5, του νόμου 3691/2008.

Η **Επιτροπή Εποπτείας και Ελέγχου Τυχερών Παιχνιδιών** του Ν. 3229/2004 ελέγχει τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων καζίνο, των επιχειρήσεων καζίνο επί πλοίων με ελληνική σημαία, τα πρακτορεία και τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς και τους άλλους φορείς που διοργανώνουν ή και διεξάγουν τυχερά παίγνια.

Τέλος, η **Επιτροπή Λογιστικής Ταυτοποίησης και Ελέγχων** δραστηριοποιείται στην παρακολούθηση ύποπτων κινήσεων από ορκωτούς ελεγκτές, λογιστές και τις εταιρείες τις οποίες οι ίδιοι έχουν εγκαθιδρύσει.

5.3. Υπόχρεα πρόσωπα

Στον Ν. 3691/2008 ο οποίος αποτελεί το σχέδιο νόμου για την πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, υπόχρεα πρόσωπα εννοούνται τα φυσικά και νομικά πρόσωπα τα οποία υπόκεινται στις υποχρεώσεις του προαναφερθέντα νόμου.

Ο νόμος αυτός, αναφέρει ως υπόχρεα πρόσωπα τα εξής:

- i. Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί
- ii. Τα πιστωτικά ιδρύματα
- iii. Οι εταιρείες παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου
- iv. Οι εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών
- v. Οι φορολογικοί ή φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι εταιρείες τους
- vi. Οι ορκωτοί λογιστές, ελεγκτές, εξωτερικοί λογιστές και οι ελεγκτικές εταιρείες τους
- vii. Οι κτηματομεσίτες και οι κτηματομεσιτικές εταιρείες
- viii. Τα καζίνο, τα καζίνο που εδράζονται σε πλοία με ελληνική σημαία, τα διαδικτυακά καζίνο και οι εταιρείες διοργάνωσης τυχερών παιγνίων
- ix. Οι οίκοι δημοπρασίας
- x. Οι έμποροι αγαθών μεγάλης αξίας όπου η συναλλαγή υπερβαίνει τα 15000 €, είτε η πληρωμή γίνεται εφάπαξ είτε με δόσεις
- xi. Οι εκπλειστηριαστές
- xii. Οι ενεχυροδανειστές
- xiii. Οι συμβολαιογράφοι και οι ανεξάρτητοι δικηγόροι όταν συμμετέχουν στο πλαίσιο χρηματοπιστωτικών συναλλαγών ή συναλλαγών επί ακινήτων, είτε βοηθώντας στο σχεδιασμό, είτε στην υλοποίηση των συναλλαγών για τους πελάτες τους.

5.4. Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

Στις μέρες μας τα περισσότερα χρηματοπιστωτικά και μη ιδρύματα σε παγκόσμιο επίπεδο απαιτούν τον προσδιορισμό και την αναφορά οποιασδήποτε ύποπτης συναλλαγής. Η αναφορά είθισται να γίνεται στην αρμόδια μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών της αντίστοιχης χώρας που έχουν έδρα. Αυτή η λειτουργία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τα διαφοροποιεί σημαντικά από τις τράπεζες, οι οποίες γενικά πρέπει να ακολουθούν τους ίδιους νόμους και κανονισμούς για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες. Με την μέθοδο «γνώριζε τον πελάτη σου», η τράπεζα πρέπει να επαληθεύσει την ταυτότητα του πελάτη και σε περιπτώσεις που υποψιάζεται παράνομη δραστηριότητα έχει το δικαίωμα να

πραγματοποιήσει παρακολούθηση των συναλλαγών του. Γενικά μία τράπεζα οφείλει να γνωρίζει τον πελάτη της και να κατανοεί τα είδη των συναλλαγών που είναι πιθανόν να εμπλακεί. Από την άλλη τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα γνωρίζοντας επίσης τους πελάτες τους έχουν την δυνατότητα να εντοπίζουν πιο συχνά ασυνήθιστες ακόμα και ύποπτες συμπεριφορές και θα μπορούσαν να αποτελούν ισχυρές ενδείξεις ξεπλύματος χρήματος ⁶⁴.

Οι τραπεζικοί υπάλληλοι σε όποιον τομέα και αν εργάζονται (από ταμίες έως αντιπρόσωποι πελατειακών λογαριασμών οφείλουν να είναι εκπαιδευμένοι στην αναφορά δραστηριοτήτων που θεωρούν ύποπτες και με αυτόν τον τρόπο να είναι συνεχώς εκπαιδευμένοι στην καταπολέμηση του παράνομων χρημάτων. Επιπλέον υπάρχει ένα λογισμικό καταπολέμησης της νομιμοποίησης των παράνομων εσόδων, το οποίο λαμβάνει τα δεδομένα των πελατών και ανάλογα με τις συναλλαγές τους, τους κατατάσσει σε κατηγορίες καχυποψίας και ελέγχει για τυχόν ανωμαλίες. Το λογισμικό σύστημα αντιλαμβάνεται ως ανωμαλίες γεγονότα όπως αιφνίδια και σημαντική αύξηση κονδυλίων, σημαντική όμως απόσυρση χρημάτων ή και μεταφορά τους σε καθεστώς τραπεζικού απορρήτου. Υπάρχουν περιπτώσεις τις οποίες ακόμα και μικρότερες συναλλαγές μπορούν να χαρακτηριστούν ως ύποπτες όταν πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια. Η διαδικασία δόμησης είναι επίσης μια σημαντική διαδικασία μέσω της οποίας μπορούν να επισημανθούν διάφορες συναλλαγές ως ύποπτες. Το λογισμικό αυτό έχει επίσης την δυνατότητα να δημιουργεί «μαύρες λίστες» οι οποίες περιέχουν ονόματα με άτομα που πραγματοποιούν συναλλαγές με χώρες εχθρικές ως προς την εκάστοτε κυβέρνηση. Έτσι όταν το λογισμικό συγκεντρώσει τα απαραίτητα στοιχεία προειδοποιεί την διοίκηση της τράπεζας και αυτή αποφασίζει εάν θα υποβάλλει στην κυβέρνηση μία έκθεση με τις ύποπτες συναλλαγές.

Οι ΗΠΑ είναι από τα πρώτα κράτη που έχουν επικεντρωθεί στην εύρεση λύσεων για την αντιμετώπιση του μαύρου χρήματος. Από το 1970, το Κογκρέσο των ΗΠΑ έχει ψηφίσει μια σειρά από νόμους οι οποίοι είναι γνωστοί ως Πράξη Τραπεζικού Απορρήτου. Αυτοί οι νόμοι υπάρχουν στα τμήματα 5311 έως 5332 του Τίτλου 31 του Κώδικα των ΗΠΑ και έχουν ως κύρια αναφορά την απαίτηση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία εξ ορισμού περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα φορέων, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι τράπεζες, οι εταιρείες πιστωτικών καρτών, ασφαλειών ζωής, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών και μεσίτες, να αναφέρουν εκτενώς τις συναλλαγές που

⁶⁴LILLEY, P. 2003. *Dirty Dealing: The Untold Truth about Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*, Kogan Page.

πραγματοποιούν στο Υπουργείο Οικονομικών. Σε αυτή την έκθεση οφείλουν να αναφέρονται ακόμα και συναλλαγές με μετρητά οι οποίες υπερβαίνουν ένα ορισμένο ποσό καθώς πρέπει να αναφέρεται και η ταυτότητα των ατόμων που την πραγματοποίησαν αλλά και την πηγή από την οποία έχουν προέλθει αυτά τα χρήματα. Ο νόμος αρχικά ήταν πιο αυστηρός και όριζε ότι όλες οι συναλλαγές οι οποίες ξεπερνούν τα 5000\$ να αναφέρονται στις ειδικές αυτές εκθέσεις, ένα σχέδιο το οποίο εγκαταλείφθηκε, αφού οι αναφορές ήταν πολυπληθείς και έτσι επαναποθετήθηκε ο νόμος, ορίζοντας ότι θα πρέπει στις εκθέσεις να αναφέρονται συναλλαγές πάνω από 10000\$. Οι ΗΠΑ είναι από τις λίγες χώρες παγκοσμίως που απαιτούν την κατάθεση εκθέσεων για συναλλαγές με μετρητά άνω ενός ορισμένου ποσού, επιτρέποντας μόνο σε ορισμένες επιχειρήσεις να απαλλάσσονται από αυτή την υποχρέωση⁶⁵.

Όλες αυτές οι εκθέσεις που έχουν κατατεθεί πλέον αποτελούν το περιεχόμενο μίας οικονομικής βάσης δεδομένων η οποία χορηγείται από την μονάδα των Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών των ΗΠΑ αλλά και του Δικτύου Επιβολής Χρηματοοικονομικών Εγκλημάτων που βρίσκεται στην Βιέννα της Βιρτζίνια.

Οι ρυθμιστικές αρχές που προέρχονται από όλους τους εμπλεκόμενους κλάδους είναι υπεύθυνες για την διασφάλιση της συμμόρφωσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σύμφωνα με την Πράξη τραπεζικού απορρήτου. Ένα κλασσικό παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία της Ομοσπονδιακής Τράπεζας με το γραφείο του ελεγκτή του νομίσματος όπου επιθεωρούν τακτικά τις τράπεζες έχοντας την δικαιοδοσία να επιβάλουν πρόστιμα ή και ποινικές διώξεις όταν παρατηρούν μη συμμόρφωση. Κατά καιρούς έχουν επιβληθεί πρόστιμα και ποινικές διώξεις σε έναν μεγάλο αριθμό τραπεζών, οι οποίες δεν είχαν συμμορφωθεί με την Πράξη τραπεζικού απορρήτου. Απ' τις πιο γνωστές περιπτώσεις αποτελεί η περίπτωση της τράπεζας Riggs στην Ουάσιγκτον, η οποία διέκοψε την λειτουργία της ως αποτέλεσμα της αποτυχίας της να εφαρμόσει τους κατάλληλους ελέγχους με σκοπό την αποφυγή του ξεπλύματος των παράνομων χρημάτων.

Εκτός από την πράξη τραπεζικού απορρήτου οι ΗΠΑ επιβάλουν ελέγχους για την κυκλοφορία χρημάτων και εκτός των συνόρων της. Συγκεκριμένα απαιτείται η αναφορά της μεταφοράς ποσών άνω των 10.000\$ σε μορφή έκθεσης η οποία ονομάζεται Έκθεση Διεθνών Μεταφορών Νομίσματος (CMIR). Αντίστοιχα καλούνται να υποβάλουν εκθέσεις στην υπηρεσία εσωτερικού εισοδήματος, επιχειρήσεις όπως αντιπροσωπίες αυτοκινήτων

⁶⁵MULLER, W. H., KALIN, C. H. & GOLDSWORTH, J. G. 2007. *Anti-Money Laundering: International Law and Practice*, Wiley.

οι οποίες λαμβάνουν μετρητά άνω των 10.000\$ και μέσω των εκθέσεων αυτών είναι εύκολος ο εντοπισμός της πηγής των μετρητών.

5.5. Ο ρόλος της Ένωσης Τραπεζών

Στο πλαίσιο ελέγχου και παρακολούθησης ύποπτων χρηματικών συναλλαγών, από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συστάθηκε ένας εκπρόσωπος, ο οποίος θα συντόνιζε τις κινήσεις των συναλλαγών όλων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αποτελεί την Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ). Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών έχει συμμετοχή στην Επιτροπή του άρθρου 7 του νόμου 2331/1995, διότι ο τραπεζικός τομέας αποτελεί το κυριότερο εργαλείο του μηχανισμού παρακολούθησης ύποπτων συναλλαγών. Επιπλέον, η Ένωση ενημερώνεται διαρκώς για τις ρυθμιστικές εξελίξεις σε εθνικό, κοινοτικό και διεθνές επίπεδο συμμετέχοντας ενεργά στην Anti-Money Laundering Committee της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και παρακολουθεί στενά τις εργασίες της European Banking Industry Committee. Στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι για την άρτια διαμόρφωση των διατάξεων του ρυθμιστικού πλαισίου, η Ελληνική Ένωση Τραπεζών παρεμβαίνει κατά την επεξεργασία του ρυθμιστικού πλαισίου με απώτερο σκοπό να ενισχυθεί η συνεργασία και η ανταλλαγή πληροφοριών των μελών της με τις αρμόδιες εποπτικές αρχές.

Μέσω της Διατραπεζικής Επιτροπής, η Ένωση ενημερώνει έγκαιρα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εντάσσονται σε αυτή για τις ρυθμιστικές εξελίξεις που προκύπτουν. Ειδικά κατά την περίοδο της κρίσης κύρια πηγή των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στον τραπεζικό τομέα αποτελούν οι νομικές πράξεις που διατυπώνονται και εφαρμόζονται σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς. Η ΕΕΤ αναδεικνύει επίσης το ρόλο και τη σημασία της κανονιστικής συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, με σκοπό την αντιμετώπιση επιβολής νομικών κυρώσεων σημαντικών οικονομικών απωλειών, αλλά και την απώλεια δημοτικότητας. Σημαντική είναι η στήριξή της, είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με αντίστοιχες τραπεζικές ενώσεις σε τράπεζες-μέλη της, οι οποίες επεκτείνονται και δραστηριοποιούνται κυρίως στις βαλκανικές χώρες, αλλά και σε άλλες

χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος, η ΕΕΤ στρέφει την προσοχή των τραπεζών-μελών της στην παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεων τους με σκοπό την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

5.6. Ο ρόλος του λογιστή

Σύμφωνα με το νόμο 3691/2008 ο λογιστής θα πρέπει να εφαρμόζει την πιστοποίηση και την επαλήθευση της ταυτότητας του πελάτη βάσει επίσημων εγγράφων. Πρέπει να πιστοποιεί την ταυτότητα του δικαιούχου ή των δικαιούχων της εταιρείας-πελάτη, να επικαιροποιεί τα στοιχεία και να λαμβάνει μέτρα ανάλογα με το βαθμό κινδύνου για την επαλήθευση των στοιχείων ταυτότητάς τους, με σκοπό να διασφαλίζει ότι το υπόχρεο πρόσωπο γνωρίζει τον πραγματικό δικαιούχο ή, στην περίπτωση που είναι περισσότεροι από έναν, τους πραγματικούς δικαιούχους. Όσον αφορά, άλλα νομικά πρόσωπα, νομικά σχήματα και καταπιστεύματα ο λογιστής λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα με το βαθμό κινδύνου για να κατανοήσει τη διάρθρωση της κυριότητας και του ελέγχου του πελάτη. Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι με βάση το ν. 3691/2008 ως κίνδυνος ορίζεται η σοβαρή πιθανότητα εμπλοκής του πελάτη σε απόπειρα διάπραξης κάποιου αδικήματος.

Επιπλέον, ο λογιστής συλλέγει πληροφορίες για το σκοπό ύπαρξης της επιχειρηματικής σχέσης ή σημαντικών συναλλαγών ή δραστηριοτήτων του πελάτη του. Η εξέταση αυτή πρέπει να είναι πολύ προσεκτική, ώστε ο λογιστής να μπορεί να διακρίνει εάν οι συναλλαγές του πελάτη του συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδοτούν την τρομοκρατία.

5.7. Στατιστικά στοιχεία σχετικά με το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στην Ελλάδα

Η πρώτη Έκθεση Εκτίμησης Κινδύνου που εκδόθηκε σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας βασίζεται στην 4^η Οδηγία της ΕΕ 2015/849 και στα διεθνή πρότυπα.

Η εθνική στρατηγική για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες βρίσκεται σε στάδιο επεξεργασίας και εύρεσης των βέλτιστων πρακτικών. Μέχρι στιγμής στο νομικό μας πλαίσιο έχουν ενσωματωθεί οι τρεις πρώτες Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τις συστάσεις της FATF για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος ενώ η 4η Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2015/849/ ΕΚ ενσωματώθηκε πρόσφατα στο εθνικό δίκαιο (το δεύτερο τρίμηνο του 2018). Το Υπουργείο Οικονομικών αποτελεί το συντονιστικό φορέα ώστε να εφαρμόζονται οι διατάξεις του νόμου για την αντιμετώπιση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, αλλά και για την αξιολόγηση και ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των μηχανισμών και το συντονισμό της δράσης των αρμόδιων αρχών.

Η Επιτροπή Στρατηγικής ύστερα από την τροποποίηση του άρθρου 9 του Ν. 3691/2008 που επήλθε με το άρ. 57 του ν. 4370/2016 (ΦΕΚ Α' 37) και ειδικότερα κατά τη διετία 2016-2017 έχει εντείνει τις δράσεις της για τη συνεπή εφαρμογή στρατηγικής για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Σύμφωνα με στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδος, για τα έτη 2014-2016 έχουν πραγματοποιηθεί δεσμεύσεις από διάφορες κρατικές αρχές όπως η Αρχή Κεφαλαιαγοράς και από τις Δικαστικές και Φορολογικές Τελωνειακές Αρχές. Μέσα στην τριετία 2014-2016 παρατηρείται αύξηση των δεσμεύσεων, η οποία όπως φαίνεται είναι αντίκτυπος της αποτελεσματικότητας και της αύξησης των ελέγχων (Πίνακας 2,3).

Πίνακας 2: Πίνακας δεσμεύσεων περιουσιακών στοιχείων μετά από ελέγχους για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος για τα έτη 2014-2018.

Έτη	Πλήθος Διατάξεων	Ετήσιο Δεσμευθέν Εγκληματικό Προϊόν (σε ευρώ)	Μέσος Όρος Εγκληματικού προϊόντος (σε ευρώ)
2014	121	160.937.720	1.330.063
2015	402	255.368.389	635.245
2016	444	301.740.646	679.596
2017	268	312.590.609	1.166.383
2018	149	227.842.680	1.529.146

Πίνακας 3: Πίνακας δεσμεύσεων κεφαλαιαγοράς για τα έτη 2014-2016

ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ		ΕΥΡΩ (€)
2014	Δικαστικές αρχές	5.525.824,84
	Αρχή	3.950.527,24
	Φορολογικές Τελωνειακές Αρχές	4.571.457,22
2015	Δικαστικές αρχές	16.712.929,52
	Αρχή	4.121.030,17
	Φορολογικές Τελωνειακές Αρχές	8.980.704,64
2016	Δικαστικές αρχές	33.739.260,90
	Αρχή	4.338.887,64
	Φορολογικές Τελωνειακές Αρχές	9.993.153,94
ΣΥΝΟΛΟ		91.933.766,11

Επίσης, σημαντική είναι η αύξηση των κατασχέσεων των τραπεζικών λογαριασμών από τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες μέσα στην τριετία 2014-2016.

Πίνακας 4: Κατασχέσεις τραπεζικών λογαριασμών

Αρχή δέσμευσης	2014			2015			2016		
	Τράπεζες		Ασφαλιστικές	Τράπεζες		Ασφαλιστικές	Τράπεζες		Ασφαλιστικές
	€	USD	€	€	USD	€	€	USD	€
Διατάξεις Δικαστικών Αρχών (άρθρο 48 Ν.3691/2008) Δεσμεύσεις λογαριασμών από Εισαγγελέα Οικ. Εγκλήματος, Ανακριτές (Ν. 4022/2011)	42.295.34	362.764	1.180.791	133.689.160	939.227	2.286.725	176.441.558	991.857	2.502.382
Αποφάσεις Αρχής	212.147.246	50.106	583.965	203.030.119	50.111	448.359	210.223.820	50.116	450.187
Αποφάσεις φορολογικών ή τελωνειακών αρχών/ Διασφάλιση	35.244.182	3.573	190.970	68.994.032	4.576	215.575	75.196.626	4.576	438.268

συμφερό- ντων δημο- σίου									
Σύνολο	289.687. 064	416.445	1.955.728	405.713. 311	993.915	2.950.66 0	461.86 2.004	1.04 6.55 0	3.390.8 38

Στην Ελλάδα, οι έλεγχοι για τα ρευστά διαθέσιμα στηρίζονται κατά κύριο λόγο στον Κανονισμό 1889/2005. Ο κανονισμός αυτός αναφέρεται σε ελέγχους ρευστών διαθέσιμων που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα και σύμφωνα με τον κανονισμό αυτό, τα πρόσωπα που εισέρχονται ή εξέρχονται από την Κοινότητα και μεταφέρουν ρευστά διαθέσιμα αξίας ίσης ή μεγαλύτερης των 10.000 ευρώ, δηλώνουν το εν λόγω ποσό στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών.

Αρμόδιες αρχές στη χώρα μας είναι οι τελωνειακές [βάσει του άρθρου 3§2α ν.2960/2001 (Εθνικός Τελωνειακός Κώδικας και της ΥΑ Ε2320/976/ Α0034/10.6.2008, ΦΕΚ Β 1177)], και οι δηλώσεις ρευστών διαθέσιμων γίνονται χειρόγραφα. Στον όρο των ρευστών συμπεριλαμβάνονται τα μετρητά και οι διαπραγματεύσιμοι τίτλοι στον κομιστή (επιταγές, γραμμάτια, εντολές πληρωμής κ.α.). Πολύτιμα μέταλλα και λίθοι δεν περιλαμβάνονται στην έννοια, όμως η μη δήλωση χρυσού ή πολύτιμων λίθων κατά την εισαγωγή από και προς τρίτη χώρα μπορεί να επισύρει την εφαρμογή των διατάξεων περί λαθρεμπορίας. Η μη δήλωση ρευστών επιφέρει πρόστιμο που ανέρχεται στο 25% των ευρεθέντων ρευστών σύμφωνα με το άρθρο 147§8 του ν.2960/2001. Σε περίπτωση που προκύψει σύνδεση των ρευστών με παράνομες δραστηριότητες, η υπόθεση παραπέμπεται από την Αρχή στην αρμόδια εισαγγελική αρχή, αλλιώς αποδίδεται στον μεταφέροντα το ποσό που απομένει μετά την αφαίρεση του προστίμου.

Πίνακας 5: Έλεγχοι ρευστών διαθέσιμων για τα έτη 2014-2016

Έτος	Υποβληθείσες Δηλώσεις	Ποσά υποβληθεισών Δηλώσεων	Παραβάσεις μη δηλώσεις ρευστών διαθέσιμων	Μη δηλωθέντα ποσά ρευστών διαθέσιμων	Επιβληθέντα πρόστιμα
2014	4.168	145.073.780,70	149	7.058.992,98	1.811.766,21
2015	4.478	156.465.950,00	168	5.188.382,53	1.330.226,43
2016	4.413	132.396.059	212	7.551.230,17	1.933.008,79

Η σημαντική αυτή πρόοδος των ελέγχων που οδήγησε στην παγιωμένη αύξησή τους κατά την τριετία 2014-2016, είχε ως άμεσο αποτέλεσμα και την αύξηση των υποθέσεων που οδηγήθηκαν στην Εισαγγελία. Οι υποθέσεις, τετραπλασιάστηκαν από το 2014 έως το 2016 οδηγώντας έτσι και στην αύξηση των χρημάτων, τα οποία προέρχονται από τις υποθέσεις αυτές (Πίνακας 5). Οι υποθέσεις αυτές προέρχονται από πολλές διαφορετικές ελεγκτικές αρχές, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πλέον έχει βελτιωθεί σημαντικά η συνεργασία και η επικοινωνία όλων των ελεγκτικών και διοικτικών αρχών της χώρας μας, με σκοπό την πάταξη του οικονομικού εγκλήματος (Πίνακας 6).

Πίνακας 6: Υποθέσεις που στάλθηκαν στον Εισαγγελέα κατόπιν διατάξεων δέσμευσης & εγκληματικό προϊόν

Έτος	2014	2015	2016
Πλήθος υποθέσεων που στάλθηκαν στην Εισαγγελία	117	402	444
Δεσμευθέν Εγκληματικό Προϊόν από φοροδιαφυγή, Ναρκωτικά, Εγκληματική Οργάνωση	160.937.720 €	255.368.389 €	301.740.646 €

Πίνακας 7: Υποθέσεις που διαβιβάστηκαν για έλεγχο-ενέργεια-ενημέρωση

Υποθέσεις που διαβιβάστηκαν για έλεγχο-ενέργεια-ενημέρωση	2014	2015	2016
Α.Α.Δ.Ε.	651	324	526
ΕΕΕΠ	-	-	78
ΕΛ.ΑΣ	4	1	11
ΣΔΟΕ	28	-	159
Ελεγκτικές Υπηρεσίες Λοιπών Υπουργείων	4	-	14
ΣΥΝΟΛΟ	686	325	788

Οι αναφορές των ύποπτων συναλλαγών ήταν σημαντικά αυξημένες τα έτη 2014 και 2015 και η προέλευση των πληροφοριών ήταν από αρκετές διαφορετικές πηγές, από κρατικές

υπηρεσίες μέχρι και ιδιωτικούς φορείς. Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι για το 2016 παρατηρήθηκε σημαντικά μειωμένος αριθμός υπόπτων συναλλαγών, όμως περισσότερες από τις μισές αναφορές αφορούσαν τελικά υποθέσεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Πίνακες 7 και 8). Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να οφείλεται με την υιοθέτηση καλύτερων μέτρων ελέγχου, αλλά και με ποιο στοχευμένο έλεγχο από δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες.

Πίνακας 8: Αναφορές υπόπτων συναλλαγών και πληροφοριών

Έτος	2014	2015	2016	2017	2018
Αριθμός	15.746	23.559	6.295	5.597	6.450
Προέλευση των ΑΥΣ					
Τράπεζες	5513	2.536	1.492	1.959	1.842
Ασφαλιστικές Εταιρείες	254	540	713	391	403
Χρηματιστηριακές Εταιρείες	59	83	48	55	25
Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος	235	9	16	-	1.410
Ιδρύματα πληρωμών	7.962	4.575	480	-	-
Δημόσιες Υπηρεσίες & Οργανισμοί	1.567	15.639	3.254	2.631	2.352
Καταγγελίες ιδιωτών	143	162	71	112	182
Λοιπές κατηγορίες	13	15	221	447	236

Πίνακας 9: Υποθέσεις Ξεπλύματος χρήματος από τις ανωτέρω αναφορές και πληροφορίες για τα έτη 2014-2016

Έτος	2014	2015	2016
Αριθμός	6.288	5.530	3.834
Προέλευση			
Τράπεζες	4.963	2.085	1.099
Ασφαλιστικές Εταιρείες	201	390	496
Χρηματιστηριακές Εταιρείες	37	43	45
Ξένοι φορείς-FIU	33	164	178
Ανταλλακτήρια συναλλάγματος & Ιδρύματα πληρωμών	57	12	11
Δημόσιες Υπηρεσίες & Οργανισμοί	929	2.786	1.958
Καταγγελίες ιδιωτών & Λοιπές κατηγορίες	-	50	47

Τέλος, όσον αφορά τις ύποπτες δραστηριότητες την τελευταία πενταετία, παρατηρείται ότι ο αριθμός έχει μειωθεί σημαντικά και ότι το μεγαλύτερο μέρος των υποθέσεων είναι ολοκληρωμένες. Το γεγονός αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι ο κρατικός μηχανισμός λειτουργεί πιο αποτελεσματικά και υπάρχει σημαντική συνεργασία ανάμεσα σε ελεγκτικές και διωκτικές αρχές, η οποία διευκολύνει τελικά την περάτωση και ολοκλήρωση των υποθέσεων (Πίνακας 9).

Πίνακας 10: Ύποπτες δραστηριότητες για τα έτη 2013-2018

Έτος	Συνολικές Υποθέσεις	Ολοκληρωμένες Υποθέσεις	Παράνομες υποθέσεις	Υποθέσεις που έχουν «παγώσει»	Υποθέσεις που ανατέθηκαν από Τρίτη χώρα	Υπό διερεύνηση
------	---------------------	-------------------------	---------------------	-------------------------------	---	----------------

						υπο-θέσεις
2013	4071	Μη διαθέσιμα στοιχεία				
2014	6288					
2015	5530					
2016	3834	2762	625	272	105	70
2017	2500	1489	607	90	83	231
2018	714	134	141	8	3	428

6. Συμπεράσματα

Όταν οι συμμορίες των δρόμων προσπάθησαν να εμφανίσουν ως νόμιμη την προέλευση των χρημάτων τους, το 1920 στις ΗΠΑ, επινοήθηκε ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» (Moneylaundering). Τις τελευταίες δεκαετίες όλη η προσοχή των κλάδων της παγκόσμιας οικονομίας και πολιτικής έχει στραφεί στην αποτροπή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την κερδοσκοπία μέσω αυτών των δραστηριοτήτων. Βασικός στόχος για την μείωση της νομιμοποίησης των εσόδων αυτών αποτελεί η θέσπιση αυστηρής νομοθεσίας, η οποία έχει ως σκοπό την εξάλειψη εικονικών συναλλαγών, πλασματικών αριθμών και απαλλαγή από τη φορολογία.

Με τον όρο παράνομες δραστηριότητες εννοούμε: το λαθρεμπόριο όπλων, το εμπόριο διακίνησης ναρκωτικών, τη δωροδοκία, την υπεξαίρεση χρημάτων, απάτες μέσω διαδικτύου και άλλες δραστηριότητες που αποτελούν παράνομες πράξεις και ελκύουν διάφορους εγκληματίες να κερδίζουν χρήματα μέσω αυτών των δραστηριοτήτων και στη συνέχεια να προσπαθούν να τα νομιμοποιήσουν μέσω της διαδικασίας ξέπλυματος βρώμικου χρήματος.

Διάφορες τεχνικές και διαδικασίες έχουν αναπτυχθεί έτσι ώστε να μην γίνεται αντιληπτή η πορεία των χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες από τις αρμόδιες αρχές. Ο συνηθέστερος τρόπος είναι η διοχέτευση χρήματος που προέρχεται από

παράνομες δραστηριότητες σε ένα σύνολο συναλλαγών κυρίως σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και μέσα από αμέτρητες συναλλαγές και επενδυτικές δραστηριότητες όπου «χάνεται» η κύρια προέλευση των παράνομων κερδών.

Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί πλέον μια διαδικασία «ανακύκλωσης βρώμικου χρήματος» με κύριο χαρακτηριστικό την μυστικότητα. Οι εγκληματίες προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τα παράνομα τους έσοδα και να έχουν την τάση να επαναλαμβάνουν συνεχώς, τακτικές που έχουν ήδη χρησιμοποιηθεί στο παρελθόν. Η επανάληψη αυτή βοηθά στην τυποποίηση των μεθόδων δράσης των ατόμων που αφορούν τη νομιμοποίηση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε συγκεκριμένα μοντέλα. Η μοντελοποίηση πραγματοποιείται με σκοπό την συστηματική καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος με την πρόληψη παρ' όλα αυτά να αποτελεί την καλύτερη λύση. Συνήθως όμως η κίνηση των χρημάτων από εγκληματικές δραστηριότητες μέσω τραπεζών πραγματοποιείται με ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων, έντοκα γραμμάτια, σύστημα πληρωμών λογαριασμών, είτε τοις μετρητοίς, είτε μέσω web banking, με χρηματοοικονομικά προϊόντα, μέσω offshore εταιρειών, bitcoin, online στοιχηματικές υπηρεσίες, επιχειρήσεις- βιτρίνες ακόμα και φιλανθρωπίες.

Με όποιον τρόπο και να γίνει τελικά η νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες, τρεις είναι οι βασικές φάσεις νομιμοποίησης από τη στιγμή που διαπράττεται μια εγκληματική δραστηριότητα μέχρι την τελική προσκόμιση εσόδων. Τα τρία στάδια είναι η **τοποθέτηση**, η **στρωμάτωση** και η **ολοκλήρωση**. Όπου αρχικά τα παράνομα χρήματα αναμειγνύονται με νόμιμα έσοδα, στη συνέχεια πραγματοποιούνται πολύπλοκες και παραπλανητικές μεταφορές και τέλος με την ολοκλήρωση αποκτάται η νομιμότητα των χρημάτων.

Παγκοσμίως νομιμοποιούνται δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως και αυτό αποτελεί μεγάλο πλήγμα σε πολιτικά ζητήματα για όλες τις κυβερνήσεις. Έτσι κυβερνήσεις και διάφοροι διεθνείς οργανισμοί καταβάλλουν σημαντικές προσπάθειες για την αποτροπή, την πρόληψη, αλλά και την σύλληψη των εμπλεκόμενων σε διάφορες διαδικασίες που αφορούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες. Επιπλέον σημαντικό ρόλο στην προσπάθεια αυτή διαδραματίζουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία κυνηγούν τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων μέσω της πρόληψης και εντοπισμού των συναλλαγών αλλά και μέσω της αποτροπής της στρέβλωσης της φήμης των ιδρυμάτων.

Σημαντικά ζητήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχουν παρατηρηθεί από την στιγμή όπου μεγάλης κλίμακας επιχειρήσεις συμμετέχουν σε αυτές.

Μέσω της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) και της δημοσίευσης ενός διεθνούς πλαισίου δίνονται κατευθυντήριες γραμμές σε παγκόσμιο επίπεδο για την καταπολέμηση του «ξεπλύματος». Τα έτη 2000 και 2001 έγινε μία προσπάθεια από την FATF για τον εντοπισμό χωρών με ελλείψεις νόμους για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Στην προσπάθεια αυτή συνεργάστηκαν χώρες απ' όλο τον κόσμο. Η επιχείρηση αυτή ήταν γνωστή με το όνομα «name and shame».

Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες για να είναι αποτελεσματική προϋποθέτει από τους αρμόδιους να έχουν ποινικοποιήσει τις πράξεις αυτές και επιπλέον οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές να δίνουν στην αστυνομία όλα τα εργαλεία για την διερεύνηση τέτοιων υποθέσεων. Οι αστυνομικές αρχές με την σειρά τους μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες με άλλες χώρες για κοινές ή μη υποθέσεις και να απαιτούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να προσδιορίζουν τους πελάτες τους, να ασκούν ελέγχους σε ύποπτες χρηματικές συναλλαγές, να διατηρούν αρχεία και να αναφέρουν ύποπτες δραστηριότητες. Η Ελλάδα έχει προσπαθήσει να αντιμετωπίσει τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω των νομοθετικών της ρυθμίσεων, αλλά και με την δημιουργία εποπτικών αρχών. Επίσης, οι νόμοι της Ελλάδος για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος είναι προσαρμοσμένοι στις διεθνείς συμβάσεις και οδηγίες, επιβάλλοντας αυστηρές ποινές.

Σκοπός της παρούσας μελέτης ήταν να μελετηθεί η ισχύουσα νομοθεσία στη χώρας μας, που αφορά τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και να οροθετηθούν οι ελλείψεις των υπάρχουσών νομοθεσιών.

Ως συμπέρασμα της παρούσα μελέτης θα μπορούσαμε να θέσουμε το γεγονός ότι η διεθνής κοινότητα εξαρχής θεωρούσε τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ως ένα σημαντικό πρόβλημα σε παγκόσμιο επίπεδο και έτσι άρχισε να αναλαμβάνει δράση για να την ελαχιστοποιήσει όσο αυτό ήταν εφικτό. Πλέον θεωρείται ότι ο ολοκληρωτικός κατακερματισμός της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν θα συμβεί ποτέ. Η αντιμετώπιση του εγκλήματος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που έχουν αναλάβει τόσο τα Ηνωμένα Έθνη όσο και η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ένα καλό ξεκίνημα, για την καταπολέμηση του

ξεπλύματος μαύρου χρήματος και για την προστασία των κρατών μελών και κατά συνέπεια των κοινωνιών που βρίσκονται στα κράτη αυτά. Η νομοθεσία αυτή φαίνεται να αποτελεί μια καλή κίνηση και έθεσε μεγάλα εμπόδια στους παραβάτες. Υπάρχει σίγουρα μια εξέλιξη των νόμων μεταξύ των χωρών, η οποία επέρχεται με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικά μέσω των υπεύθυνων φορέων για την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του νόμου. Οι νεότερες εκδοχές των νόμων αυτών είναι πιο περίπλοκα δομημένες και επομένως αρκετά δυσκολότερες για τους ερασιτέχνες να νομιμοποιούν έσοδα από παράνομες δραστηριότητες. Στη συγκεκριμένη εργασία έγινε αναφορά σε μερικά από τα προβλήματα ή παρατυπίες του νομοθετικού πλαισίου στην Ελλάδα, πριν θεσμοθετηθεί η ισχύουσα νομοθεσία 3691/2008, που πλέον είναι σαφές ότι αποτελεί το σύνολο του νόμου κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι πρώτοι νόμοι που θεσμοθετήθηκαν δεν προήλθαν από την ανησυχία της ελληνικής κυβέρνησης ή του Ελληνικού Κοινοβουλίου, αλλά από το συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα του οργανωμένου εγκλήματος στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Η πρώτη νομοθεσία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στην Ελλάδα προήλθε από την πίεση που ασκήθηκε σε αυτήν από την ΕΕ. Η Ελλάδα ήταν υποχρεωμένη να ακολουθήσει τη νομοθεσία της ΕΕ και να καταρτίσει ένα νομοθετικό κείμενο, το οποίο θα είναι σε συμφωνία με τις οδηγίες της. Όπως προκύπτει από όλα τα προαναφερθέντα, πρέπει να περιλαμβάνονται σε αυτό το ενιαίο νομοθέτημα όλες τις διατάξεις που συνιστούν το νόμο και σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος στην Ελλάδα. Μπορεί επίσης να διαπιστωθεί ότι παρά το γεγονός ότι ο νόμος 3691/2008 είναι ένα πλήρες νομοθετικό μέσο που περιέχει όλες τις κατάλληλες διατάξεις και προσπαθεί να καλύψει όσο το δυνατόν περισσότερα ζητήματα που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, μπορεί να χαρακτηριστεί ως ανεπαρκώς διαρθρωμένος με αβέβαιη διατύπωση σε πολλές περιπτώσεις ακόμα και με τις τελευταίες διορθώσεις που έχουν πραγματοποιηθεί.

Από τα όσα αναφέρθηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια είναι σαφές ότι τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν έχουν μόνο μια μακρύτερη ιστορία στη μάχη κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε σχέση με την Ελλάδα, αλλά έχουν επίσης ένα αποτελεσματικό και όσο το δυνατό πιο απλό σύνολο κανόνων και κανονισμών που καθιστά πιο δύσκολο για έναν υποτιθέμενο εγκληματία να επιλέξει τις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να νομιμοποιήσει τα έσοδα

από τις εγκληματικές πράξεις του. Η Ελλάδα δεν αποτελεί φορολογικό παράδεισο ξεπλύματος μαύρου χρήματος όμως ο ισχύων νόμος χαρακτηρίζεται ως ανεπαρκής, αν και περιέχει πολλές διατάξεις ή ίσως ακόμη περισσότερες από ό, τι χρειάζεται. Οι ελληνικές νομοθετικές αρχές θέλησαν να δημιουργήσουν ένα πλήρες σύνολο αυστηρών κανόνων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αλλά φαίνεται να είναι πολύ αβέβαιοι και ασαφείς σε ορισμένες από τις διατάξεις τους. Αυτή η αβεβαιότητα και η ασάφεια στις περισσότερες περιπτώσεις προκαλούν την αποτυχία να διωχθεί κάποιο άτομο το οποίο είχε σκοπό να πραγματοποιήσει ξέπλυμα μαύρου χρήματος. Σήμερα, όπως είναι γνωστό, η χώρα αντιμετωπίζει εξαιρετικά μεγάλα οικονομικά προβλήματα και ως εκ τούτου το πρόβλημα έπληξε τις τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά και μη χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που μπορεί να κατέχουν περιουσιακά στοιχεία, αλλά δεν έχουν χρήματα για να λειτουργήσουν την επιχείρησή τους. Υπό αυτή την προοπτική δεν μπορεί κάποιος να είναι σίγουρος ότι μια τράπεζα ή μια ασφαλιστική εταιρεία θα απορρίψει τα χρήματα ακόμη και στην περίπτωση που προέρχονται από παράνομες πηγές, παρόλο που ενέχει ο κίνδυνος της φήμης της αφερεγγυότητας. Στις μέρες της κρίσης, για μια χώρα όπως η Ελλάδα, δίνεται η ευκαιρία σε όσους έχουν χρήματα να επενδύσουν ή να κάνουν ότι θέλουν χωρίς αμφιβολία επειδή οι προτεραιότητες είναι διαφορετικές αυτή τη στιγμή (υψηλή ανάγκη για ρευστότητα) και κανείς δεν ενδιαφέρεται εάν αυτά τα χρήματα είναι βρώμικα ή αν προέρχονται από νόμιμες δραστηριότητες.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι σε αυτό το σημείο τους τελευταίους έξι μήνες στην Ελλάδα, στην τηλεόραση, στο διαδίκτυο ή σε εφημερίδες σχεδόν κάθε μέρα μπορεί κανείς να δει μια σύλληψη και τον συλληφθέντα που έχει κατηγορηθεί για εγκλήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Είναι κάτι ξεκάθαρο για την Ελλάδα το ξέπλυμα χρήματος υφίσταται όχι μόνο ως όρος, αλλά και ως πράξη η οποία αποτελεί πραγματικότητα. Πρέπει όμως να αναφερθεί πως το πρόβλημα το οποίο αντιμετωπίζει το δικαστικό σύστημα είναι ότι η δικαστική εξουσία είναι πολύ απασχολημένη με αποτέλεσμα, η ακρόαση του συλληφθέντος να γίνει μετά από δύο ή περισσότερα χρόνια, γεγονός που δεν συμβάλλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Θεωρούμε ότι ένα υπεύθυνο όργανο για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, όπως είναι η Υπηρεσία Σοβαρών Οργανωμένων Εγκλημάτων, διαθέτει την κατάλληλη κατάρτιση, τον εξοπλισμό, τις γνώσεις και τις νομοθετικές εξουσίες για να κυνηγούν τους επαγγελματίες

εγκληματίες που νομιμοποιούν τα εξαιρετικά τεράστια ποσά των χρημάτων που κερδίζουν από τις παράνομες ενέργειές τους.

Συνοψίζοντας, ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε η Ελλάδα ούτε οποιαδήποτε άλλη χώρα μπορεί να είναι τόσο ισχυρή σήμερα ώστε να κερδίσει τη μάχη εναντίον των εγκληματιών ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Είναι όμως σαφές ότι οι χώρες της Ευρώπης και των ΗΠΑ είναι ένα ή δύο βήματα μπροστά από την Ελλάδα σε αυτό το θέμα, με την Ελλάδα να πρέπει να ακολουθεί συνεχώς τις οδηγίες που θεσπίζονται από την ΕΕ και την FATF.

Βιβλιογραφία

- AKPANUKO, E. & UMOREN, N. 2018. The influence of creative accounting on the credibility of accounting reports. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 16, 00-00.
- AKRAMI, F., YU, S. & MOHAMED ISA, S. 2018. The Problem of 'Open Price Term' in Contracts of Sale of Goods in Iran and under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *International Journal of Engineering & Technology*, 7, 219.
- AMAT, O., BLAKE, J. & DOWDS, J. 1999. *The Ethics of Creative Accounting*.
- AMMOUS, S. 2018. *The Bitcoin Standard: The Decentralized Alternative to Central Banking*, Wiley.
- ANTIPOVA, T. 2017. *Fraud prevention by government auditors*.
- BAKER, W. E. & FAULKNER, R. R. 2003. DIFFUSION OF FRAUD: INTERMEDIATE ECONOMIC CRIME AND INVESTOR DYNAMICS*. *Criminology*, 41, 1173-1206.
- BARONE, R. & MASCIANDARO, D. 2008. Worldwide Anti-Money Laundering Regulation: Estimating Costs and Benefits. *Global Business and Economics Review*, 10, 243-264.
- BENNETT, T. 2014. *Money Laundering Compliance*, Bloomsbury Professional.
- BORLINI, L. 2015. The Financial Action Task Force: An introduction U4 BRIEF. *U4 Brief*.
- BUCHANAN, B. 2004. Money laundering - A global obstacle. *Research in International Business and Finance*, 18, 115-127.
- CASSELLA, S. 2019. Bulk Cash Smuggling and the Globalization of Crime: Overcoming Constitutional Challenges to Forfeiture under 31 U.S.C. 5332.
- CHADHA, A. & KAUR, P. 2018. Handling Smurfing Through Big Data.
- DÖRR, O. & SCHMALENBACH, K. 2018. *Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary*.
- EDELBACHER, M., KRATCOSKI, P. C. & DOBOVSEK, B. 2015. *Corruption, Fraud, Organized Crime, and the Shadow Economy*, Taylor & Francis.
- GEIGER, H. & WUENSCH, O. 2007. The fight against money laundering : An economic analysis of a cost-benefit paradoxon. *Journal of Money Laundering Control*, 10, 91-105.
- GILMORE, W. C. 1995. *Dirty Money: The Evolution of Money Laundering Counter-Measures*, Council of Europe Press.
- GOULD, L. A. & PATE, M. 2016. *State Fragility Around the World: Fractured Justice and Fierce Reprisal*, CRC Press.
- GRAHAM, T., BELL, E. & ELLIOTT, N. 2003. *Money Laundering*, Butterworths LexisNexis.
- HENDERSON, I. 2003. Electronic Funds Transfer Fraud. *Computer Fraud & Security*, 2003, 6-9.
- JONES, M. J. 2011. *Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals*, Wiley.
- KELLY, P. & HARTLEY, C. 2010. Casino gambling and workplace fraud: A cautionary tale for managers. *Management Research Review - Res Manag Rev*, 33, 224-239.
- KHANEJA, S. 2016. A Comprehensive Review of Literature on Creative Accounting.
- LEDYAEVA, S., KARHUNEN, P., KOSONEN, R. & WHALLEY, J. 2015. Offshore Foreign Direct Investment, Capital Round-Tripping, and Corruption: Empirical Analysis of Russian Regions: Determinants of Offshore FDI in Russia. *Economic Geography*, 91.
- LERARIO, D. 2016. The Basel Committee and the International Organization of Securities Commissions' 'Criteria for Identifying Simple, Transparent and Comparable Securitizations': Not So Simple. *SSRN Electronic Journal*.
- LILLEY, P. 2003. *Dirty Dealing: The Untold Truth about Global Money Laundering, International Crime and Terrorism*, Kogan Page.
- MADINGER, J. & KINNISON, N. 2011. *Money Laundering: A Guide for Criminal Investigators, Third Edition*, Taylor & Francis.
- MAGNUSSON, M. 2014. *Offshore Companies: How to Register Tax-Free Companies in High-Tax Countries*, Opus Operis.
- MAKKAWI, B. & SCHICK, A. 2003. Are auditors sensitive enough to fraud? *Managerial Auditing Journal*, 18, 591-598.

- MASCIANDARO, D. 2007. Economics of Money Laundering: A Primer. *SSRN Electronic Journal*.
- MASCIANDARO, D. & UNGER, B. 2007. Black Finance The Economics of Money Laundering.
- MATZNER, S., CULLINAN, V. I. & DUBERSTEIN, C. A. 2015. Two-dimensional thermal video analysis of offshore bird and bat flight. *Ecological Informatics*, 30, 20-28.
- MCCARTHY, K. J., VAN SANTEN, P. & FIEDLER, I. 2015. Modeling the money launderer: Microtheoretical arguments on anti-money laundering policy. *International Review of Law and Economics*, 43, 148-155.
- MCMULLAN, J. & REGE, A. 2010. Online crime and Internet gambling. *Journal of Gambling Issues*, 24.
- MITYAKOV, S. 2015. *Offshore Schemes and Tax Evasion: the Role of Banks*.
- MOLANDER, R. C., CA, R. C. S. M., WILSON, P. A., MUSSINGTON, D. A. & MESIC, R. F. 1998. *Strategic Information Warfare Rising*, Rand Corporation santa monica ca.
- MULLER, W. H., KALIN, C. H. & GOLDSWORTH, J. G. 2007. *Anti-Money Laundering: International Law and Practice*, Wiley.
- ODEH, I. A. *Anti-Money Laundering and Combating Terrorist Financing for Financial Institutions*, Dorrance Publishing.
- PINNER, G. 1997. Money laundering: the state of play. *Trends in Organized Crime*, 2, 48-48.
- PISANI, N. & RICART, J. 2008. Offshoring and the Global Sourcing of Talent: Understanding the New Frontier of Internationalization. *Proceedings of 2nd Annual Offshoring Research Network Conference and Workshop, Temple University*.
- PLATT, S. 2015. Money Laundering Models.
- POLASIK, M., PIOTROWSKA, A., WISNIEWSKI, T., KOTKOWSKI, R. & LIGHTFOOT, G. 2015. Price Fluctuations and the Use of Bitcoin: An Empirical Inquiry. *International Journal of Electronic Commerce*, 20, 9-49.
- REURINK, A. 2016. Financial Fraud: A Literature Review. *MPIfG Discussion Paper Series*, 16.
- ROBINSON, J. 2003. *The Sink: Terror, Crime and Dirty Money in the Offshore World*, Constable.
- SANUSI, Z. M., RAMELI, M. N. F. & ISA, Y. M. 2015. Fraud Schemes in the Banking Institutions: Prevention Measures to Avoid Severe Financial Loss. *Procedia Economics and Finance*, 28, 107-113.
- SARIGL, H. 2012. Money Laundering and Abuse of the Financial System.
- SCHUCHTER, A. & LEVI, M. 2016. The Fraud Triangle Revisited. *Security Journal*, 29, 107-121.
- SEYAM, Y., SEYAM, O., SALAMA, N. & SEYAM, A. 2018. An Overview of Fraud in Nonprofit Organizations and the Appropriate Approach to Prevent It. *International Journal of Accounting and Finance Studies*, 1, 183.
- SPATHIS, C. 2002. Detecting False Financial Statements Using Published Data: Some Evidence from Greece. *Managerial Auditing Journal*, 17, 179-191.
- STALEBRINK, O. & SACCO, J. 2007. Rationalization of Financial Statement Fraud in Government: An Austrian Perspective. *Critical Perspectives on Accounting*, 18, 489-507.
- UNGER, B. & VAN DER LINDE, D. 2013. *Research Handbook on Money Laundering*, Edward Elgar Pub. Limited.
- VAN DRIEL, H. 2019. Financial fraud, scandals, and regulation: A conceptual framework and literature review. *Business History*, 61, 1259-1299.
- WADLOW, C. 2010. Strasbourg, the Forgotten Patent Convention, and the Origins of the European Patents Jurisdiction. *Christopher Wadlow*, 41.
- WALKER, J. & UNGER, B. 2009. Measuring Global Money Laundering: "The Walker Gravity Model". *John Walker*, 5.
- ΔΟΥΒΗΣ, Π. 2008. *Offshore Δραστηριότητες*, Σταμούλης.
- ΣΤΕΦΑΝΟΣ Κ. ΠΑΥΛΟΥ, Γ. Δ. 2009. *Η Νομιμοποίηση Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στη διαχρονικής της διάσταση*
- Από το ν.2331/1995 στο ν.3691/2008*, Π. Ν. Σάκκουλας.